

Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»
The Eastern-European Institute,
Kafedra Ukrajinovnavstva University «L'viv Stavropigion»

Віктор Ідзьо

Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви

РАСЕКРЕЧЕНО
БЕЗ ПРАВА
РЕПРОДУКЦІЇ

СОБЕЯ ПАПКА
1-1 МОДРЧ 197
Совершенно секретно
экз. № 2.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ ОБОРОНЫ -

августа 44,

товарищу СТАЛИНУ И.В.

№ 927/8

М.Д.

Иу

М.В.

по тексту

№ 44,

Направляю Вам копию докладной записки Зам.Наркома
Внутренних Дел СССР тов. КРУТЦОВА о ходе очистки
Львовской области отауловских бандитов.

НАРОДНИЙ КОМИССАР ВНУТРЕННІХ ДІЛ
С о в я с с р -

(Л.БЕРИЯ)

В е р н о:

**БК 82.3(4УКР)-7,
І-29**

**Друкується за рішенням Кафедри Українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»,
протокол № 1, від 4 січня 2015р.**

Рецензенти:

Грабовецький В. - доктор історичних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кміт Я. - доктор філософії, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Огірко О. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Віктор Ідзьо.

І-29. Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2015р. - 118с.

ISBN 978-966-8067-69-4

Наукова праця Академії Наук Вищої Школи України, доктора історичних наук, професора, директора Інституту Східної Європи та завідувача Кафедри українознавства Університету «Львівський Ставропігон» Віктора Ідзя «Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви» приурочена 55-літтю з дня народження (1960-2015 рр.), 35-літтю науково-педагогічної діяльності автора.

На основі досягнень сучасної української науки наукова праця доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя «Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви» робить глибокий, фактологічний аналіз архівних джерел, більшість яких під таким кутом зору, аналізується та апробується вперше і які за сукупністю їх свідчень аналізують українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви.

ISBN 978-966-8067-69-4

© Ідзьо В.С., 2015р.

Зміст

Розділ I. Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви.....	4
Розділ II. Галицьке Євангеліє як історична, релігійна, мовна, літературна пам'ятка Руси-України 1144 року, що знаходиться в Державному історичному музеї міста Москви.....	10
Розділ III. Греко-Католицька громада «Різдва Пресвятої Богородиці» в Москві в 1891-1922 роках згідно зі свідчень джерел з Московського державного архіву.....	16
Розділ IV. Надзвичайно таємні документи про бойову та інформаційну війну Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії з СРСР з Головного архіву Російської Федерації.....	33
Розділ V. Надзвичайно таємні документи про засоби інформаційної війни з СРСР Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії	83
Розділ VI. Журнал «Орлики» для українських дітей та молоді як ідеологічний засіб боротьби Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії з СРСР.....	90

Розділ І.

Українські національні та культурні цінності в архівах, музеях та бібліотеках Москви

Зразу після своєї організації та реєстрації як державної освітньо-наукової організації в органах юстиції міста Москви в 1992 році, Український державний університету в Москві(УУМ) активно розпочав у Москві українську науково-культурну роботу. Одним і з перших науково-освітніх заходів було опрацювання української культурно-національної спадщини в Російській державній бібліотеці в Москві та архівах Російській Федерації (РФ), що сконцентровані в Москві[5, с.62-66].

В першу чергу було проаналізовано українські старожитності в Російській Державній Бібліотеці міста Москви, оскільки Російська державна бібліотека (РДБ) - в час заснування - Бібліотека Рум'янцевського Музею, з перших років свого існування комплектувалась українськими виданнями. Придбання Рум'янцевським музеєм унікальної бібліотеки видатного українського бібліофіла І.Я. Лукашевича в 1870 році зробило його власником однієї з найбагатших колекцій старовинних україно-слов'янських видань[6, с.61-62].

В наступні роки фонди РДБ регулярно поповнювались українськими виданнями, серед яких стародруки XV- XVII ст.: Острозька "Біблія" 1581 р., "Грамматика" Мелентія Смотрицького 1618 р., "Катехізис" Лаврентія Зизанія, а також перші видання "Енеїди" І. Котляревського, "Кобзаря" Т. Шевченка, українська класична література XIX і XX ст., велика кількість видань письменників покоління українського "розстріляного безсмертя", що довгі роки знаходилась в "спецхрані", і тільки недавно стала доступна широкому колу читачів. РДБ має рідкісні періодичні видання української еміграції різних років. Серед періодичних видань багато наукових журналів з різних галузей знань, наприклад "Записки Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка", що видавались у Львові і Нью-Йорку, починаючи з кінця XIX ст. і до середини 50-х років нашого століття, видання Академії Наук України тощо[6, с.61-62].

За часів існування Радянського Союзу РДБ (тоді Державна бібліотека ім. Леніна) отримувала обов'язковий екземпляр друкованої продукції, в тому числі і української. Так що важко знайти, якої української літератури (радянської) немає тепер в РДБ. Правда, після розпаду СРСР, українська література, власне, як і література на інших мовах, поступає в фонди РГБ епізодично, і в основному це заслуга Українського посольства в Москві. Серед 40 000 000 видань на 240 мовах світу фондів РДБ, зараз нараховується більше 340 000 українських книг і близько 50 000 журналів.

Генеральний алфавітний каталог, генеральний систематичний каталог, а також каталог періодичних видань Українською мовою знаходиться на III поверсі корпусу "А" РДБ. Сектор літератури на мовах народів Росії і Близького Зарубіжжя розміщується в кімнаті 320[6, с.61-62].

Самі ж фонди українською мовою часто не тільки важко доступні, але й недоступні. Як відомо, РДБ відчуває великий дефіцит площ зберігання літератури. І тому багато книг перевозять в Хімкінський філіал, але це не проблема, - а справжня проблема в тому, що книги "штабелюють", тобто зв'язують в великі штабелі, і, звісно, поки вони так зберігаються, вони втрачені для читачів. Ще одна частина українських книг зосереджена в «спецхрані», нині Відділ Російського Зарубіжжя[6, с.61-62].

Внаслідок важкої, інколи виснажливої роботи в 1992 - 1915 роках у спільній співпраці Українського державного університету міста Москви з Російською державною бібліотекою, Посольством України в РФ було організовано та відкрито декілька виставок, перша 400 - літтю з дня народження гетьмана України Богдана Хмельницького, яка показала учасникам всі українські середньовічні старожитності з Російської державної бібліотеки міста Москви та Кремлівського державного історичного музею де і сконцентровані всі українські козацькі старожитності, які і були продемонстровані, та фрагментарно досліджені вченими Українського державного університету міста Москви, вперше за всю багатовікову історію Росії завдяки тому, що президент РФ Борис Єльцин внаслідок підписання договору між Україною та Росією в 1997 році, вперше і в останнє за всю історію взаємовідносин України та Росії, вирішив її показати президенту України Леоніду Кучмі в 1997 році. Слід наголосити, що під так званим "Переяславським документом", який фальшиво рекламувався в епоху СРСР, було тільки два підписи двох куплених Московським царем за гроші, козацьких полковників і все... Ось і все... Цей "Переяславський документ" був в перше і в останнє показаний українцям і у автора цього дослідження після його перегляду і пустоти, зразу ж розвіявся міф про Переяславську раду... та зраду гетьмана Богдана Хмельницького, всі гетьманські клейноди теж були виставлені за склом з сигналізацією в Кремлівському історичному музею міста Москви...[5, с.62-66].

Другу велику виставку документів Українським державним університетом м. Москви було організовано до 130 - літтю від дня народження видатного українського історика, першого президента України (1866 – 1934рр.) [4, с.34 - 42].

В прес - релізі другої виставки, зокрема наголошувалось, що з 1912 по 1917 роки і з 1930 по 1936 роки М.С. Грушевський проживав у Москві, як один із засновників та член редколегії журналу “ Украинская Жизнь”, а з 1930 року, як академік АН СРСР займався науковою роботою в області історії, археографії, літературознавства, фольклористики, етнології. М.С. Грушевський являвся автором більше 2000 друкованих наукових праць з питань української історії, літератури [4, с.11 - 28].

Дана виставка запропонувала всі його книги із фондів Російської державної бібліотеки міста Москви. Основна тема виставки - історія життя, науково - громадської діяльності, біографічні видання, видання української діаспори. Всього на виставці було виставлено більше 200 книг на українській, російській, англійській, німецькій, польській та інших мовах народів світу.

На виставці виступили представники Російської Державної Бібліотеки(РДБ), Посольства України, ректор Українського державного університету міста Москви, голова Українського Історичного Клубу міста Москви Віктор Ідзьо наголосивши на тісній співпраці з РДБ, Посольством України в РФ запропонував відкрити меморіальну дошку М.С. Грушевському на будинку в якому проживав М.С. Грушевський у Москві, а присутнім на виставці російським та українським вченим з Російської Академії Наук, та її гуманітарних наукових закладів, зокрема Інституту Слов'янознавства та Балканістики, Московському державному університету, провести науково - культурне вшанування академіка М.С. Грушевського. Слід також наголосити, що “К пятой годовщине восстановления государственной независимости Украины и 130 - годовщине со дня рождения академика, первого президента Украины М.С. Грушевского: Российская Государственная Историческая Библиотека, Посольство Украины в Российской Федерации, Украинский Университет города Москвы, организовали выставку книг из фондов Российской Государственной Исторической Библиотеки - “Украина: Путь из глубины веков” [5, с.62-66].

Українським державним університетом міста Москви та Посольством України в РФ було складено “Каталог книг выставки “Украина: Путь из глубины веков” из фондов Российской Государственной Исторической Библиотеки “(август - сентябрь 1996). Слід наголосити, що окрім видань українських вчених істориків, філологів, літераторів та мистецтвознавців, до “Каталогу” ввійшли і стародруковані видання, опис яких підготував для звіту в Міністерство Закордонних Справ України заступник культурного радника Посольства України в РФ В. Крикуненко [1, с.4 -11].

Наголосимо тільки, що це старожитності, які, як виразився експерт та голова Вченої Ради Українським державним університетом міста Москви доктор історичних наук Борис Тимошук:” включають багато пам'ятників української науки та культури, що здавалось ось уже давно були втрачені для української науки та культури. Слід наголосити, що їх виявив в спец-храні ректор УУМ, голова Українського Історичного Клубу міста Москви Віктор Ідзьо, який наголосив, що їх наукова розробка тільки починається...” [7, с.2 - 3].

Подасмо перелік виявлених українських стародруків в “спец - храні” Московської Історичної Бібліотеки по містах та роках їх видань:

Київ:

1. П.Берында “Лексикон славянорусский и имен толкование”. - Киев, 1627 г.
2. “Преподобного отца нашего аввы Дорофея Поучения”. - Киев, 1628 г.(2 примірника).
3. “Преподобного отца нашего Дорофея поучения”. - Киев, 1628 г.
4. “Служебник литургий святых Василия и Иоанна Златоуста”. - Киев 1629.(Львівська бібліотека).
5. “Квангелие учительное”. - Киев, 1637.
6. Иоанникий Галатовский “Ключ разумения”. - Киев, 1659 г.
7. И.Гизель “Мир с Богом человеку”. - Киев, 1669 г.(2 примірника).
8. Лазар Баранович “Труды словес проповедных”. - Киев 1674 г.(2 примірника).
9. Нестор “Патерик или отечник Печерский”. - Киев, 1678 г.
10. Нестор, Симон, Поликарп “Патерик или Отечник” 2-е изд. - Киев, 1678 г.
11. “Полустав или Правило ичстинна жития христианского...” - Киев, 1691г.
12. “Новый завет Господа нашего Иисуса Христа и при нем Псалтырь”. - Киев, 1692 г.
13. “Акафисты веседмичные “. - Киев 1692 г.
14. “Новый завет с псалтырю”. - Киев, 1692 г.(2 примірника).

15. Архимандрит И. Гизель “Синопис или краткое собрание от разных летописцев о начале славянороссийского народа и первых князьях богоспасаемого”. - Киев, 1714 г.

Львів:

1. Львівська міська книга. (На готично-ланиській мові). - Львів, 1386 рік.
2. ”Аделфлтис. Грамматика доброглаголивого єдинославянського мови”. - Львов, 1591 г. (Львівська бібліотека).
3. Иоанн Златоуст “Книга о священстве”. - Львов, 1614 (Бібліотека Василіан у Львові).
3. ”Анфологион, сиречь цветослов, или Трефолог”. - Львов, 1638 г.
4. ”Деяния апостольские”. - Львов 1639 г. (2 примірника).
5. ”Триодь цветная”. - Львов, 1642 г.
6. ”Требник”. - Львов, 1645 г.

Острог:

1. Василий Великий “Книга о постничестве”. - Острог, 1594 г.

На виставці були представлені всі, близько 62 наукових праць академіка М.С. Грушевського, які були видані в Москві та Санкт - Петербурзі, і які яскраво характеризують російський період життя та діяльності українського вченого та першого президента Української держави... [8, с.2 - 3].

Слід наголосити, Українські фонди, Московської Історичної Бібліотеки досить великі. Усі вони розподіляються так, що дізнатися про усі українські фонди практично неможливо. Є спеціальні сховища де розміщуються рідкі книгозбірні, доступ до яких ще до недавня був заборонений. Як наголошує в своїх науково-експертних висновках доктор історичних наук, Б.О. Тимошук: “Ось власне у ці напівсекретні відділи і звернули свій напрям пошуків вчений В.С. Ідзьо. Слід зауважити, що вчений В.С. Ідзьо ось уже 20 років працює у центральних бібліотеках міста Москви і є унікальним фахівцем, можна сказати єдиним, який добре знає усі їх надбання. Тому він вирішив не зупинятися на тих фондах які йому були відомі раніше, а розпочати пошук рідких книг для виставки у спецфондах, закритих книгозбірнях, у які раніше не можна було потрапити простому смертному. Шлях у пошуках привів вченого В.С. Ідзьо у відділ рідких українських книг, які ведуть тут свій відлік згідно свідчень спецкаталогів починаючи з XII-XV, XVI-IX і XX століть. Внаслідок вивчення, щоправда не всіх каталогів, вчений В.С. Ідзьо прийшов до висновку, що Історична Бібліотека міста Москви, вірніше її «спец-хран» має фонди, які були вивезені з України внаслідок ліквідації Київської митрополії в XVII-XVIII століттях, Української Греко-Католицької Церкви в XX столітті”[7,с.4 - 6].

У своїх науково-експертних висновках Б. Тимошук наголошує: ”Дослідження книг XIV-XIX століть на яких стоять стародавні штампи Львівських книгозбірень, герби київського митрополита Петра Могили, Андрея Шептицького, отців Василіан, і книгозбірень яких внаслідок вилучення немає у Львові і Києві і других містах України, вченим В.С. Ідзьо було встановлено, що книги ці раніше були у особистій бібліотеці митрополита Андрея Шептицького, зокрема Львівська міська книга 1386 року, о.о. Василіан. Решту рідкісних книг належали Київській і Острозькій Академіям, були святинями із особистих бібліотек князів Вишнівецьких та князя Костянтина Острозького і других політичних і культурних діячів України. Без сумніву, що цим книгам, наголошує доктор історичних наук. Б.О. Тимошук, немає ціни. Більшість із них в Україні зараз взагалі немає.

Можна припускати, що вони були із власної бібліотеки митрополита Андрея Шептицького, яка внаслідок ліквідації Греко-Католицької Церкви у 1946 року потрапили до Москви. Унікальні книги XVI-XVII століть є надзвичайною рідкістю. Усі вони видані у Львові, Острозі, Києві у XVI-XVIII століттях. На багатьох книгах стоять означувальні вказівки, що вони вивезені із Львова у 1946 році на “збереження до Москви” [7,с.4 -7].

Таким чином, внаслідок клопіткої праці в рамках ювілейної виставки ректору Українського державного університету міста Москви, голові Українського Клубу міста Москви, вченому В.С. Ідзьо удалось віднайти рідкісні книгозбірні книг Київської митрополії XVI-XVIII століть, книги Української Греко-Католицької Церкви XVIII-XX століть, і українських громадських і політичних діячів, які, як нам здавалось, були втрачені. Можна з певністю сказати, що особисті бібліотеки, архіви Київської митрополії XVI-XVIII століть, не згоріли в кінці XVIII століття, вони таємно вивезені до Москви. Також тут є бібліотека митрополита А. Шептицького, бібліотека о. о. Василіан, сліди яких пропали у 1946 році. Всі ці українські реліквії віднайдені, вони у Москві у спецфондах Історичної Бібліотеки, Російської Державної Бібліотеки, спец-фондах бувшого КДБ (сьогоднішнього ФСБ), потрапити у які ще не можливо, тому, що українські фонди, наприклад, Російської державної Бібліотеки, уже 20 років «заштабельовані», і можна тільки догадуватися, які фонди і українські книгозбірні у собі вони утаюють. Екземпляри з їхніми штампами, клеймами були представлені на виставці[7,с.34 - 42].

З своїми пошуковими відкриттями В.С. Ідзьо ознайомив Посольство України, культурних, наукових російських і українських діячів. Виставку, влаштовану УІК, відвідали чільні культурні і наукові діячі Москви, Українського Посольства, а також гості Українського Історичного Товариства з Америки, яких очолював дійсний член Українського Історичного Товариства Америки, Української Вільної Академії, Наукового Товариства ім.Шевченка Нью-Йорка, доктор мовознавчих наук, професор Ютського університету (США) п. Б.Г. Чопик. Слід зауважити, що відкриття Голови УІК В.С. Ідзьо широко транслювали російські засоби масової інформації (2,4 ТВ програми, Відкрите Радіо, Радіо Росія тощо). Відкриття вченого ректора УУМ, голови УІК В.С.Ідзьо стало причиною того, що в рамках виставки гості із США теж мали можливість, очевидно уперше, заглянути у найсекретніші «спец-храни» Історичної Бібліотеки. Великі книгозбірні невідомих досі книг по україністиці вразили їх. Тому в рамках виставки було схвально прийнято пропозицію продовжити подальший пошук українських книгозбірень у Москві[7,с.34 - 42].

У зв'язку із цим на святкуванні Незалежності України, на засіданні УУМ та УІК було зачитане привітання і подяку за науково-дослідну роботу від президента України Л. Кучми. Текст послання президента України Л. Кучми було вручено ректору УУМ, голові УІК В.С. Ідзьо у Посольстві України в РФ радником з питань культури та освіти посольства В.Г. Крикуненком. На наступному урочистому вечорі, який проходив у Посольстві України в РФ присвяченому пам'яті М.С. Грушевського і у якому приймав участь і ректор УУМ, голова УІК, В.С. Ідзьо був вручений лист-подяка від посольства України в РФ, за активну участь у святкуванні 5-ї річниці з дня відновлення Незалежності України і 130 - річниці від дня народження академіка, першого президента України М.С. Грушевського, а також за формування виставки «Україна - шлях із глибини віків...». У зв'язку з науковими своїми напрацюваннями УУМ та УІК м. Москви висловлює подяку президенту України, Посольству України, запросили усі науково-дослідницькі організації України, які спеціалізуються по проблемах Української історії та Української культури до активної співпраці з УУМ та УІК” [8,с.1 - 2].

Все це дало підставу президенту України Леоніду Кучмі особисто скласти подяку ректору, професору УУМ, голові УІК міста Москви Віктору Ідзьо, яка була вручена на урочистому засіданні в Посольстві України в РФ послом України в РФ В. Федоровим[9,с.1 - 2].

Сукупність науково-освітніх досягнень дала можливість УУМ та УІК клопотати перед московською владою встановлення меморіальної дошки на пошану академіку М.С.Грушевського в Москві на будинку де він проживав у Москві... [5, с.62-66].

Поважні нагороди Української держави надихнули вчених УУМ та УІК на подальші дослідження бібліотек та книгозбірень та архівів в Москві.

Досліджені архіви дають право наголошувати, що із виявлених скарбів епохи Руси-України, які ще в XII столітті попали на північні території, в першу чергу треба назвати ікону Вишгородської (Володимирської), яка - зараз зберігається в Третьяковській галереї. Цей образ за легендою намальований євангелістом Лукою і перевезений у Русь-Україну із столиці візантійської імперії Костянтинополя. Князь Ростово-Суздальської землі Андрій Боголюбський, зруйнувавши Київ і переїхавши з Київського Вишгорода до Володимира на Клязьмі, взяв з собою і ікону, яка у 1164 р. була встановлена в Кадетському Успенському соборі, і перебувала в ньому 230 років. В 1395 роках, в часи монголо-татарського панування урочистим хресним ходом ікона була перенесена до Москви[1,с.59-61].

Географію розповсюдження ікон українського письма на території Росії можна простежити на таких прикладах. В Третьяковській галереї в Москві зберігаються ще ряд ікон, виконаних українськими майстрами. Серед них такі:

- 1.Богоматір Велика панаягія(Оранта), XII ст. із Спаського монастиря в Ярославлі.
- 2.Благовіщення XII ст. із Юр'євського монастиря у Новгороді.
- 3.Спас Нерукотворний XII ст. із Успенського собору Московського Кремля.
- 4.Дмитрій Солунський XII ст. із Успенського собору в Дмитрові (Московська область).
- 5.Моління. Архангел Михаїл, Спас Еммануїл, Архангел Гавриїл. XII ст. із Успенського собору Московського Кремля.
- 6.Успіння. Кінець XII - поч.ХІІІ ст. із Десятинного монастиря поблизу Новгорода.
- 7.Миколай зі святими на полях. ХІІ-ХІІІ ст. з Новодівичого монастиря в Москві.
- 8.Печерська Богоматір.ХІІІ ст. із Успенського монастиря поблизу Брянська.
- 9.Петрівська Богоматір. ХІV ст. Місце надходження не зазначено. Ікона “Георгій-воїн”(ХІ-ХІІ ст.) знаходиться в Успенському соборі Московського Кремля[1,с.59-61].

Іншим шляхом потрапили до Москви мозаїки Михайлівського Золотоверхого монастиря, який за вказівками більшовицьких лідерів із Кремля був зруйнований у 1934-1935 роках. Цей акт вандалізму не має рівного і історії людства. Михайлівський Золотоверхий монастир був заснований у 1108 р. онуком Ярослава Мудрого Святославом Із'яславовичем на місці Дмитрівського монастиря. 1108-1113 роках в ньому споруджено Михайлівський Золотоверхий собор, стіни якого були прикрашені мозаїками і фресками. Після зруйнування собору частина мозаїк і фресок була передана на зберігання до Софіївського собору. Мозаїка “Дмитро Солунський” і верхня частина фрески-фігура Самуїла-відправлені на збереження до Третьяковської галереї в Москві[1,с.59-61].

Зараз урядом України відбудовано Михайлівський Золотоверхий собор. Тому і мозаїка, і фрески, і документація будуть конче потрібні. Тут не йдеться про повернення Росією цих цінностей. Це питання дуже складне. В крайньому разі йдеться про їх використання на договірних початках при відбудові та реставрації знищеного пам'ятника. В Москві перебувають і створені у Києві шедеври рукописної книги “Остромирово Євангеліє”(1056-1057 рр.) та “Ізборник Святослава”(1073-1076), Галицьке Євангеліє 1144р., Холмське Євангеліє 1253 р. Із українських стародруків - “Апостол”, надрукований Іваном Федоровим у Львові 1574 р., та “Пересопницьке Євангеліє”[1,с.59-61].

Одним із пам'ятників образотворчого мистецтва, пов'язаних з історією України, є плита над могилою гетьмана Петра Дорошенка, 310-річчя від дня смерті якого виповнюється в 2007 році. Вона знаходиться в селі Ярополець Волоколамського району в 135 км. від Москви. Гетьман був похований в дерев'яній церкві, яка через деякий час була знесена за старістю. Упорядкування могили Дорошенка і установка надгробної плити були зроблені за вказівками українця Дмитра Ростовського (Туптала). Після знесення церкви могила опинилася під відкритим небом. Потім над нею був споруджений дерев'яний дах, який зображено на малюнку в “Истории Малой Росии” Бантиш-Каменського. В середині XIX ст. над могилою споруджена цегляна каплиця.

В 1903 р. її відвідали Гіляровський і Яворницький. В музею архітектури ім. Щусева автор розшукав фотографії каплиці, зроблені в 30 роках і під час війни. Каплицю було розібрано на цеглу в кінці 60 років. Могила гетьмана знову перебуває під відкритим небом біля автобусної зупинки. Сьогодні потрібно на урядовому рівні вирішити питання про приведення могили в належний порядок[1,с.59-61].

Джерельна українська база Москви обширна і багатогранна, це архіви, музеї, бібліотеки світового рівня. Велике значення має той факт, що багато джерел XX століття з I та II Світових воєн, як і тематичні архіви УСС, УГА, УПА, із спецфондів передано до фондів, які сьогодні знову закриті...

У висновок наголошу, що сьогодні, всі відкриті архівні джерела треба максимально використати для подальшої розробки українських перспективних наукових досліджень на джерельній базі з раніше засекречених та надзвичайно таємних архівів міста Москви, які для України набувають все більшої глобальної наукової та освітньої актуальності[1,с.59-61; с.62-66; с.61-62].

Список використаних джерел та літератури:

1. Забочень Михайло. Московська Україніка. Образотворче мистецтво. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII.
2. Ідзьо Віктор. Українці в Російській державі. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 1997. - Т. I. - №1.
3. Ідзьо Віктор. "Украинская жизнь"- культурний, науково - просвітницький, політичний орган українців Москви та Росії 1912 - 1917 років. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 1997. - Т. I. - №1.
4. Ідзьо Віктор. Українська діаспора в Росії. Історія, наука, релігія. - Львів "БАК". - 2002, 304с.
5. Ідзьо Віктор. Науково - культурні заходи вшанування Михайла Сергійовича Грушевського ініційовані Українським Історичним Клубом в Москві. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2009. - Т. XIV.
6. Шевченко Катерина. Українська література в фондах Російської державної бібліотеки. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII.
7. Тимошук Б.О. Останні напрацювання Українського Історичного Клубу. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 1997. - Т. - №6.
8. Українська Історична Газета в Росії. Друкований орган Українського Історичного Клубу. - М., 1996. - №1.
9. Українська Історична Газета в Росії. Друкований орган Українського Історичного Клубу - М., 1997. - №3.

Розділ II.

Галицьке Євангеліє як історична, релігійна, мовна, літературна пам'ятка Русі-України 1144 року, що знаходиться в Державному історичному музеї міста Москви

Галицьке Євангеліє являється визначною достовірною історичною, культурно-релігійною, літературною та мовною пам'яткою Русі-України. Галицьке Євангеліє має розмір 23x16 см., його обсяг 260 аркушів. Оправа – дошка, обтягнута м'якою шкірою [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

Фото 1. Оклад Галицького Євангелія 1144 року.

Текст написано на пергаменті. На кожному аркуші 24 рядки тексту, який розташовано в один стовпець, лише на аркушах 1-3 – в два стовпці [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

ЕЖЕ ѿ НИГІНАГО ЕУАНГІЯ:

СВѢСНОУ АЦІИЛАСА. БОТЪЩИ ПЕТРОВЪ.	А
ВМА, Н, ВЛОУ, ѿ ОИЦЪ ВШН СОРАЗАІЧНЫ.	Б
НЕ ДА. ВМА, ѿ ВЛОУ, БО ПРСІГАЖЕНЪ. ВМА,	В
Ъ. ВЛОУ, ВІОРАСЛАБЛЕННЪ. М, ГІ. ЛОУ, ГІІШ	Г
Ъ ОЛЕБІИ МЫТАРН. М, ДІ. НЛОУ ДІОИМА	Д
ЦІ ССОУХА РАКА. М. КА. М, Н ОИЗВРАНИ,	Е
ВІ, АПЛЪ М, ѿ ВМ, СІОСЪ МЕНИ ПРІТЧА.	Ж
М, НА. ВЛУ, НВ ОЗАПРЪЩЕННВОДАМЪ.	З
М, ДІ ВМ, НГ ОЛЕТЕШНЪ. М, ВІ. ЛОУ, НА.	И
ОДЪ ЦІЕРНАРХІСУ НАГО ГОВЪ. ВМА, ЕІ. М, КІ.	І
ОМЪ РОБОТОЧНВЪИ. М, СІ ВЛОУЦЪ, КС.	І

Фото 2. Перша сторінка Галицького Євангелія 1144 року.

Що стосується письма, то Галицьке Євангеліє виконане прямим уставом гарного чіткого малюнку, який є дуже щільний. Висота літер 3 міліметри. Характерні накреслення: у літери Ъ – коромисло широке, праве плече довше за ліве, розміщене майже на рівні верхньої лінії рядка, щогла ледь виступає за цю лінію. Перемичка у літери М не провисає за рядок, щогли трохи нахилені вгору до середини; перетинка в ІС – на середині літери; в u – трохи вище середини; перетинка в И – розміщена трохи вище середини літери, в Н – іде від верхньої частини лівої до низу правої щогли, на зразок латинської N; літера Ч написана у вигляді чаші, симетрично розміщеної на прямій ніжці; Ж – досить широке, розлоге, діагональні лінії перехрещуються на вертикальній щоглі трохи вище її середини. Дослідник Я. Ісаєвич вважає, що Галицьке Євангеліє 1144 року написано сербохорватською мовою [1, с.95].

Фото 3. Розворот з середини сторінок Галицького Євангелія 1144 року.

Галицьке Євангеліє має дві вставки. На аркуші 229 – рамка П-подібної форми, плетена, розфарбована чотирма кольорами: темно-коричневим, синім, жовтим і червоним. На аркуші 242 – прямокутна рамка, в яку вписані три кола, заповнені стилізованими рослинними мотивами; кольори ті ж самі за винятком червоного [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

В тексті Галицького Євангелія на аркушах 3, 69, 112 і 180 чотири великі рукописні ініціали візантійського типу, виконані кіноварним контуром і розмальовані жовтою та зеленою фарбами. Є багато дрібних ініціалів, виконаних циноброю на аркушах 1-228, або з додаванням синьої фарби, як це на аркушах 229-256. На аркуші 260 закінчення у вигляді невеличкої плетеної смужки. На звороті цього аркуша – кіноварний рисунок грифона.

Галицьке Євангеліє 1144 року складається зі змісту, чотирьох євангелій, синаксара – аркуші 229-240, місяцеслова – аркуші 242-256, євангельських читань на особливі випадки – аркуші 257-260.

Що стосується мови, то Галицьке Євангеліє має свої особливості. Основу його складають слова, характерні для Русі-України X-XII століть, чи давньоукраїнські слова. Особливості сполучень літер: "жч", "шч" та "жд" як, наприклад, слова: "дждь", "дждить", "рждь", "дошч" притаманні сербохорватській мові. Також вживається "уо" замість "въ" – "уопрашаю". Також у Галицькому Євангелії є властиві тільки його мові написання закінчень слів: "ле", "ью", "ли", "ию", "или", після "ц" постійно пишеться "а" – "отца" (аркуші 47, 73, 122, 127 та інші), "слепца" – аркуші 107, 226 та інші. Після "ч" також пишеться "а" – "чаша", "чашю", "хр" пишеться часто замість "кр" – "хрєстити", "хрєститель", "хрещень" та інші [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

В Галицькому Євангелії є приписки. Так на аркуші 228 внизу запис переписувача: "В льто SXHB (тобто 6652 або 1144) написаша са книги Н (Наличі), 50 дньи октабра, а скончашаса в 9 ноабра" [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

Є ряд пізніших записів. Так на аркуші 111 уставом XIV століття: "...от своєя пазухы не повинны никому жек где им бог дасть лжати где моя рука положитъ тому бога молити за здорове Якова Артииъ Иваана Львонтья, Ходора Домьны Мр (?) Хотимье Савы Ильъ Григорья Натальь..."[4,с.222-229].

На аркуші 228 скорописом XVI століття написано: "В лето 7083 а от рождества Христова 1576 месяца июня 12-я Гедеон Балабан епископ Галицкии Львовскии и Каменца Подольского в сее время наехал на столец еписки на Крылос и застал при церкви столецной сие книги евангелие напристольное тетр. Оно же свидетельствуетъ положено быти 800 лет давних" [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62]. На тому ж аркуші є запис півуставом XVII століття: "Лето 7187, а от рождества Христова 1679 ноябрия 28, на знаменах аз смененны Дософфеи архиепископ и митрополит Сучавский и вьсея Молдавии иекзарх Плагинион и местодържатель Севастийского да отслется сие святое евангелие на свое место на Крылос бо яко мы же сведители 6652 бяше тогда от създания егда написася уже суть минули 535 лет греческаго же царства 2-го лета Иоана Комнина Константиноградскаго". На обклейці верхньої дошки оправи кіноварний запис власника рукопису XVII століття: "Евангелие на пергамене справщика иеромонаха Тимофея а как писана тому 555 лет по 207 год". Поряд ще іншим почерком, також XVII століття: "а в книгохранительную палату в прием написана в 207 году" [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228-231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62]. На аркушах 3-29 тією ж рукою: "Сия книга евангелие справщика иеромонаха Тимофея взята на печатной двор после его смерти в 207 году со иными его Тимофеевыми греческими книгами". Є ще декілька дрібних приписок, у тому числі латинською та польською мовами XVII-XVIII століть. Наведені приписки дають можливість реконструювати історію Галицького Євангелія, виданого в Крилосі у 1144 році [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

Так записи стверджують, що Галицьке Євангеліє було виявлено у 1576 році львівським єпископом Гедеоном Балабаном у церкві Крилоса (тепер село Крилос Галицького району Івано-Франківської області України). У 1679 році новим власником Галицького Євангелія стає молдавський митрополит Досифей, направляючись до Москви він мав намір повернути Галицьке Євангеліє "на свое место на Крылос". У Москві митрополит Досифей передав Галицьке Євангеліє на реставрацію чи з метою переписати московському іеромонаху Тимофію, справщику "Печатного двору", який через тривалість друкування так і не віддав Галицьке Євангеліє його попередньому власнику. Після смерті Тимофія в 1699 році Євангеліє було передано в бібліотеку московського Печатного двору. В 1788 році Галицьке Євангеліє стало власністю Синодальної бібліотеки. Як засвідчує відомча книга Синодального управління в розпорядженні бібліотеки в XIX-XX століттях окрім Ізборника Святослава 1073 року та інших стародавніх книг було і Галицьке Євангеліє 1144 року [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

Синодальна бібліотека Московського Патріархату (РПЦ) була ліквідована Радянською владою в 1918 році. Як засвідчують радянські джерела, всі цінні книги бібліотеки, в тому числі і Галицьке Євангеліє 1144 року, з 1920 року знаходяться в Московському Державному історичному музеї. Оригінал Галицького Євангелія 1144 року Московським Державним історичним музеєм не видається [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

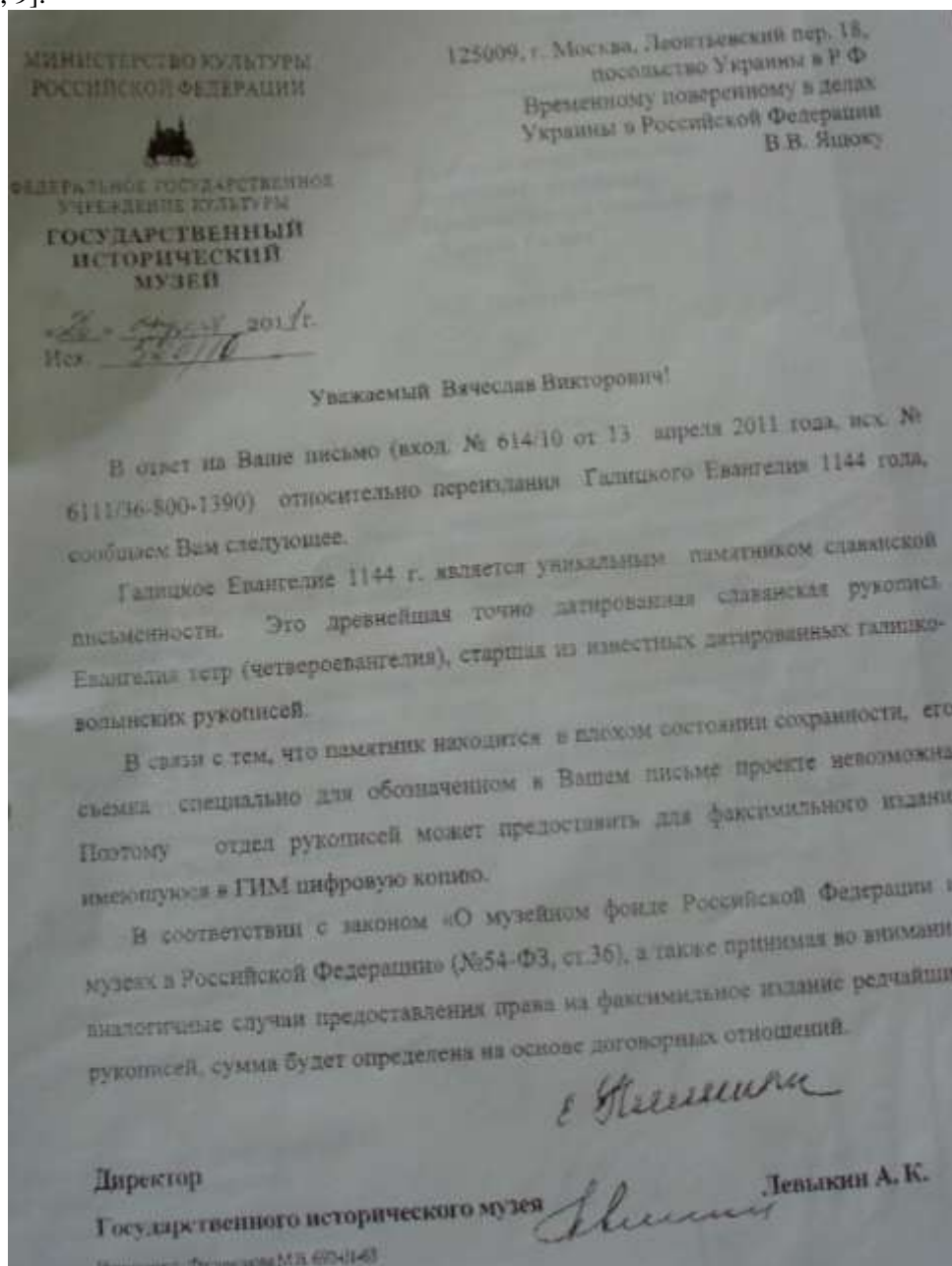
Оглядом вивчення Галицького Євангелія розпочав М. Карамзін, який у своїй "Історії держави Російської" дав коротку характеристику письма Галицького Євангелія та опублікував уривок тексту [6,с.494-496].

У 1822-1823 роках тексти Євангелія обговорювали в переписці О.Х. Востоков та К.Ф. Калайдович [8,с.44-45]. Вони проаналізували опубліковані уривки письма Галицького Євангелія, порівняли їх з болгарським стародруками [7,с.28, с.30, с.104-105].

У радянський час Галицьке Євангеліє знаходилось у "спецхрані" і майже не вивчалось [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62].

У висновку слід наголосити, що Галицьке Євангеліє є одним з найстародавніших достовірних пам'яток історії і культури українського народу, яка з 1144 року не перевидавалася і досліджувалась лише фрагментарно російськими та радянськими вченими [3,с.145,с.203].

Таку ситуацію слід негайно виправляти і вводити у науковий обіг цей рідкісний пам'ятник історії та культури стародавньої Руси-України XII століття [5, с.62 - 65; с.710 - 714; с.48-51; с.228 - 231; с.12-17; с.6; с.212-216; с.1; с.97-101; с.60-62; 9].

Фото 4. Зразок документу стосовно перевидання Галицького Євангелія 1144 року.

Ми маємо надію, що за клопотанням Української держави до влади Російської Федерації, Галицьке Євангеліє 1144 року може бути видане зі сховища з метою факсимільного передруку, що надасть можливість його подальшого всестороннього наукового дослідження... [2,с.137-138; с.4; 9].

Список використаних джерел та літератури:

1. Исаевич Я.Д. Культура Галицко-Волынской Руси. - М., 1973. - №1.
2. Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє. 1144-2004рр. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - Москва, 2004. - Т.Х.
- Ідзьо Віктор. До проблеми вивчення Галицького Євангелія. Нова Зоря. - Івано - Франківськ, 23 квітня 2004р. - Число 17 (587).
3. Ідзьо В. Галицька держава: процеси етнотворення та становлення (III-XII ст.). - Львів: Камула, 2005.
4. Ідзьо В. Релігійна культура Європи та зародження, становлення і розвиток християнства на території України. - Львів: Ліга-Прес, 2007.
5. Ідзьо В. Галицьке Євангеліє як мовна, літературна та історична пам'ятка 1144 року. Українознавець. - Львів, 2007. - Ч. V.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як мовна, літературна та історична пам'ятка 1144 року. Науковий щорічник XVIII Міжнародної конференції "Історія релігій в Україні". - Львів "Логос" 2008. - Книга II.
- Ідзьо В.С. Галицьке євангеліє як релігійна, мовна літературна історична пам'ятка 1144 року. - Прикарпатський Вісник Наукового Товариства ім. Т.Шевченка "Слово". - Івано - Франківськ, 2008. - №3.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам'ятка 1144 року. Історико-релігійні та етнокультурні особливості Галицького регіону в загальноукраїнському контексті. Матеріали Міжнародної наукової конференції Галич. 14 - 15 травня 2010 року. Інформаційно-видавничий відділ Національного заповідника "Давній Галич". - Галич, 2010.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам'ятка 1144 року. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. Інститут Філософії Київського національного університету ім. Т.Шевченка. - Київ, "Твім інтер"- Випуск 29. - Частина I., 2010.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам'ятка 1144 року. Пульс Ставропігії. - Газета громадської організації "Львівське Ставропігіївське Братство". - Львів, 25 грудня 2010р. - Ч.5-6.
- Ідзьо В.С., Побуцький С.О. Галицьке євангеліє 1144 року у контексті проблеми збереження та вивчення музейних пам'яток. Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. «Могилянські читання». Збірник наукових праць 2010р. - Київ, 2011.
- Ідзьо Віктор. Видання Галицького Євангелія - справа національної чести. Галичина. Громадсько-політична газета Івано-Франківської обл. - Івано - Франківськ, 16 липня 2011р. - №103.
- Ідзьо Віктор Святославович. Галицьке євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам'ятка. Трипільська Цивілізація. - Науково-практичний журнал. - Київ, 2012. - №2. - С.97-101.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє. Віче. - Журнал Верховної Ради України - Київ, листопад, 2012.
6. Карамзин М. История государства Российского. - СПб, 1816. - Т. I.
7. Калайдович К.Ф. Иоанн, экзарх Болгарский. - СПб, 1824.
8. Переписка Востокова. СПб, 1873.
9. http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/bible/44739/.
«Галицьке Євангеліє» отримає шанс повернутися в Галичину. Релігійно-інформаційної служби України. Міністру культури України отримав доручення посприяти поверненню "Галицького Євангелія" на Івано-Франківщину. Прес-служба голови Івано-Франківської ОДА. - Коломия "ВЕБ Портал. Публіцистика та аналіз", 2011-10-06; Президент пообіцяв повернути «Галицьке Євангеліє» в Галичину. Релігійно-інформаційної служби України. http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/bible/44739/. 07.10.2011; На Івано-Франківщину може повернутися «Галицьке Євангеліє» http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/bible/44739/. 06.10.2011.

Розділ III.

Греко-Католицька громада «Різдва Пресвятої Богородиці» в Москві в 1891-1922 роках згідно зі свідчень джерел з Московського державного архіву

Розвитку унійного процесу в Російській імперії і поширенню його з Австрійської Галичини сприяло те, що в 1890 р. Сенат Російської імперії припинив гоніння на уніатів, і вони з 1891 р. функціонували у напівлегальному стані до 1904 р. Після того як в Львові на митрополічу кафедру Української Греко-Католицької Церкви було обрано графа Андрея Шептицького ситуація з Греко-католицькою церквою (ГКЦ) Росії почала змінюватися [1].

Митрополит Андрей Шептицький особисто доклав багато зусиль для розбудови Греко-Католицької Церкви в Росії [2].

Поступовий розвиток і функціонування ГКЦ в XIX-XX століттях в Росії дав можливість їй і після 1922 року офіційно функціонувати і бути зареєстрованою і визнаною радянською владою в Росії [3].

Історичні джерела наголошують, що у 1905 р. російський уряд під тиском Західних Католицьких держав проголосив маніфест, згідно з яким «Росія оголошувала віротерпимість». Російський уряд припиняв «просвітницьку роботу з уніатами». За таких обставин силоміць загнані у православ'я уніати знову повернулися до унії [4].

За таких обставин у Москві з 1891 р. розпочинає функціонувати Греко-Католицька громада на чолі зі греко-католицьким священником. Вона, як засвідчують архівні джерела, без офіційної реєстрації, керується тільки рішенням російської влади, згідно з яким «у 1890 р. Сенат припиняв у Російській імперії гоніння на уніатів», функціонувала до епохи революції 1904-1905 рр. [5].

Отже, «гоніння на уніатів припинилось», але до 1904 р. Греко-Католицькі громади в Російській імперії офіційно не реєструвались, хоча й не заборонялись, однак їх функціонування владою не заохочувалось. Вони функціонували як неформальні релігійні об'єднання, що підтверджують архівні документи міста Москви [6].

Отже, у 1905 р. російський уряд припиняв «просвітницьку роботу з уніатами», уніати знову повернулися до унії. Однак цей маніфест був виданий за революційної пори, коли російський уряд мав слабкі позиції і намагався заспокоїти російське суспільство різними маніфестами і циркулярами. Через 10 років, у 1916 р., Європа стала свідком нейтральності російського уряду до уніатів в Росії. Як свідчать архівні джерела, в Росії боротьба з уніатами зазнала невдачі, позиції російського уряду стосовно релігії були слабкими. Унія так і не отримала повної правової гарантії, її намагання зміцнити позиції і поширитись по всій Росії закінчилися неприйняттям російської православної церкви і російського уряду [7].

Однак, як засвідчують архівні документи, в Москві у 1904-1920 рр. активно функціонувала Греко-Католицька громада, яка мала назву «Греко-Католицька Церква східного обряду Різдва Святої Богородиці». Архівні документи засвідчують, що парафіянин Греко-Католицької Церкви, інженер-технолог Балашов Володимир Васильович, який проживав у Москві за адресою: Большая Молчановка, д. 34, кв. 1, був членом Греко-Католицької громади міста Москви з 1909 р. [8].

Також ці архівні документи засвідчують, що Анчукава Єлизавета Олександрівна, що проживала у Москві за адресою: вул. Нікольська, д. 8, кв. 13, теж була членом Греко-Католицької громади м. Москви з 1909 р. [9].

Як засвідчують архівні джерела, Греко-Католицька громада гуртувалася у 1912 р. біля свого священника Александрова Миколи Миколайовича, який у 1912 р. розпочав священницьку діяльність у Греко-Католицькій громаді в м. Москві. Був Александров Микола Миколайович, як засвідчують органи юстиції, святенником Католицької Церкви Греко-Східного обряду Різдва Пресвятої Богородиці. Цей же документ засвідчує, що Александров Микола Миколайович належить до Греко-Католицької Церкви з 1912 р. [10].

Греко-Католицька громада міста Москви на чолі зі священником активно профункціонувала до 1920 р. Ні революції, ні війни не припинили її функціонування. У час, коли нова влада Рад робітничих та солдатських депутатів утвердилася в м. Москві і розпочала перереєстрацію всіх релігійних організацій, «Греко-Католицька Церква Різдва Пресвятої Богородиці» теж подала заяву на перереєстрацію своєї громади [11].

Як свідчить архівний документ Відділу управління Московської Ради робітничих і селянських депутатів від 24 грудня 1920 р., від громади Греко-Католицької Церкви східного обряду Різдва Пресвятої Богородиці до влади надійшла заява про намір укласти договір з Московською Радою робітничих і червоноармійських депутатів стосовно реєстрації громади і отримання відповідного статусу в м. Москві. До заяви було долучено список осіб, які гарантували діяльність громади, а також Список членів церковного комітету, Список

священства, опис церковного майна. Зрештою, Греко-Католицька громада просила Московську владу зареєструвати її згідно з діючими законами. Під документом підписалися: Голова церковного комітету, священник ГКЦ Микола Миколайович Александров; члени: Донат Гілярович Новицький, Анатолія Іванівна Новицька, Володимир Васильович Балашов; секретар – Серебреннікова Анна Спиридонівна. У заяві також було вказано, за якою адресою відбуваються богослужіння: Москва, Пречистинський бульвар, д. 29, кв. 34 [12].

У заяві в «Московську Раду робітничих і червоноармійських депутатів йшлося: «Ми, що нижче підписалися, громадяни м. Москви, що маємо також постійне місце проживання, уклали дійсний договір з Московською Радою робітничих і червоноармійських депутатів, в особі її уповноваженого Голови Гліба Івановича Кафтаникова, про те, що 24 грудня 1920 р. прийняли від Московської Ради робітничих і червоноармійських депутатів у безстрокове і безкоштовне користування приміщення, яке знаходиться в м. Москві, по Причистінському бульвару, д. №29, кв.34. Цю будівлю буде використано для відправлення Служб Божих та моління для Греко-Католицької громади східного обряду Церкви Різдва Богородиці з Богослужбовими предметами, що завірено нашими підписами, на наступних умовах:

1. Ми зобов'язуємося зберігати передане нам народне добро і використовувати його тільки за призначенням, беручи на себе всю відповідальність за цілісність і збереження дорученого нам майна, а також за дотримання нами обов'язків згідно з договором.

2. Усіма наданими культовими предметами для Богослужіння ми зобов'язуємось користуватися і надавати їх в користування всім нашим одновірцям винятково для задоволення релігійних потреб.

3. Ми зобов'язуємося стежити, щоб доручене нам майно не було використано для цілей, що не відповідають ст. 1 і 2 цього договору.

Зокрема, в прийнятих нами для Богослужіння приміщеннях ми зобов'язуємось не допускати:

а) політичних зборів, ворожих до Радянської влади;

б) роздавання чи продажу книг, брошур, послань з протирадянським змістом;

в) виголошення проповідей чи промов, ворожих до Радянської влади чи її окремих представників;

г) скликання народних зборів проти Радянської влади; щоб цього всього не допустити, ми зобов'язуємось про це повідомляти Московську Раду робітничих і червоноармійських депутатів.

4. Ми зобов'язуємося своїм коштом проводити оплату всіх витрат по утриманню згаданої релігійної будівлі і предметів, що в ній знаходяться, також робити в будівлі ремонт, опалювання, а також її страхувати, охороняти, сплачувати податки, зокрема й місцеві.

5. Ми зобов'язуємось вести інвентарний опис усього церковного майна, куди повинні вносити все майно, яке будемо отримувати шляхом пожертв із інших храмів, зокрема предмети релігійного культу, які не є предметом особистої власності окремих громадян.

6. Ми зобов'язуємось допускати без будь-яких перешкод поза часом Богослужіння представників Ради народних і червоноармійських депутатів для періодичної перевірки і огляду майна.

7. За втрату чи нищення переданих нам предметів ми несемо матеріальну відповідальність солідарно, в рамках затрат, за втрачене майно.

8. Ми зобов'язуємося в разі потреби прийняте нами майно повернути його в такому ж вигляді, в якому воно було прийняте нами в користуванні на зберігання.

9. У цвинтарних церквах і на цвинтарях ми зобов'язуємось супроводжувати до гробу своїх єдиновірців, у разі побажання зацікавлених осіб, релігійними обрядами, як і при торжествах, однакових для всіх і за однакову для всіх громадян плату, розмір якої повинен бути нами щорічно оголошений до всіх віруючих.

10. За недотримання всіх пунктів, які зазначені в цьому договорі, чи пряме його порушення, ми несемо кримінальну відповідальність за всіма революційними законами, причому договір з Радою народних і червоноармійських депутатів може бути розірваний.

11. Якщо ми захочемо розірвати договір, ми повинні довести це до відома Московської Ради народних і червоноармійських депутатів, або зобов'язані написати заяву про продовження договору з Московською Радою народних і червоноармійських депутатів. В заяві повинно бути вказано, що ми залишаємося зобов'язаними Московській Раді народних і червоноармійських депутатів і несемо всю відповідальність згідно з договором, а також зобов'язуємось здати в час цього періоду прийняте нами майно.

12. Кожен із нас, підписавши договір, може вибути із числа учасників договору, подавши про це письмову заяву, що однак не позбавляє вибулого від відповідальності за шкоду, заподіяну народному майну в період спільного користування і управління майном до подання відповідної заяви.

13. Ніхто із нас зокрема, і також ми всі загалом не маємо права відмовити будь-кому із громадян, що належать

до нашого віросповідання, підписати цей договір і приймати участь в управлінні вищезгаданім в цьому договорі майном, на загальних підставах з усіма, хто підписав цей договір.

Перший примірник договору зберігається в справах Юридичного Відділу Московської Ради народних і червоноармійських депутатів, а засвідчена належним чином копія з нього видається групі громадян, що підписалися під ним і отримали предмети для релігійних цілей.

24 грудня 1920 р..

Голова Московської Ради Робітничих і Червоноармійських Депутатів **Гліб Михайлович Кафтанніков**. Уповноважений від громадян, за дорученням, реєстраційне посвідчення № 20008 по реєстру, отримує Володимир Володимирович Абрикосов та Анна Спиридонівна Сребреннікова [13].

Привертає увагу опис церковного майна Греко-Католицької громади Церкви «Різдва Пресвятої Богородиці». Так, із архівних документів нам відомо, що Московською Радою робітничих і червоноармійських депутатів у користування Греко-Католицькій громаді м. Москви було передано: чаша срібна – 1; лжиця – 1; звездиця – 1; дискос – 1; тарілочки – 2; ківш для води – 1; копіє – 1; чаша металева – 1; звездиця – 1; дискос – 1; дарохраніт із срібла – 1; підсвічник металевий – 1; ківш для води срібний – 1; розп'яття – 1; аналой дерев'яний – 5; плащаниця – 1; глек для святої води – 1; підсвічник стоячий металевий – 1; таз для миття рук – 1; кропильниця металева – 1; кружки для збору металеві – 3; прилади для погашення свічок – 2; бляшанки для оливи – 2; прилад для лиття – 1; прилад для панахиди – 1; купель – 1; кадило – 1; трисвічник – 1; стихар – 3; фелон – 3; епітрахід – 3; пояс – 3; поручі – 3; покрови на престол – 2 пари; покрови на жертвенник 2 – пари; плат під ікони – 3; покрови на аналої – 4; рушники – 3; ікони святкові – 13: а) Всіх Святих – 1; б) 3-х святих – 1; в) Георгія Побідоносця; г) Петра і Павла – 1; г) Миколи Чудотворця – 1; д) Спасо-Вседержителя – 1; е) Варвари Великомучениці – 1, є) Тайна Вечеря – 1; Мінеї місячні – 12; Мінеї святкові – 1; Мінеї загальні – 1; Октоїх для голосу – 2; Октоїх навчальний – 2; Часослов навчальний – 1; Тріод кольоровий – 1; Тріод постійний – 1; служба страсної седмиці – 1; Псалтир – 1; Псалтир послідування – 1; Іррологій – 1; Службник – 1; Требник – 1; Апостол типікон – 2; Іерейський молитовник – 2; молитвеники – 2; Посібник богословський і посібник для моління і співу – 2; ноти – 2; Семисвічник – 1; Запрестольна ікона Спасителя – 1; лампада підвісна – 1; бокові ікони Спасителя і Божої Матері з лампадами – 1; л люстра – 1; Престол – 1; Жертвенник – 1; срачиця на престол і жертвенник – 2; стіл для Плащаниці – 1; Індітії на престол і мертвець – 2; килим перед престолом – 1; Євангеліє на престольне; Хрест на престольний; фіранки на вікна – 2; стільці – 14; столи великі – 2; книжкова шафа – 1.

Перелічені в описі предмети перевірів, прийняв і передав за дорученням, виданим 13 грудня 1920 р. Нотаріальним відділом Юстиції Московської Ради народних червоноармійських депутатів уповноваженими громадянами, які побажали взяти в своє користування означене церковне майно.

Підпис: працівник Відділу Юстиції.

Перелічені в описі церковні предмети перевірили і прийняли в цілості від Відділу Юстиції уповноважені громадяни, які підписалися під дорученням, згідно з реєстраційним посвідченням на діяльність № 200008

Підписи: Володимир Володимирович Абрикосов, Анна Спиридонівна Сребреннікова[14].

Усього для перереєстрації Греко-Католицької громади в м. Москві у відділ Юстиції подано наступні 20 осіб, Членів керівного комітету:

1. Александров Микола Миколайович – священник ГКЦ м. Москви. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1912 р.
2. Балашов Володимир Васильович – інженер-технолог. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1909 р.
3. Новицький Донат Гілярович – викладач. До Греко-Католицької громади м. Москви належить від народження.
4. Зернов Володимир Сергійович – викладач хімії Московського університету. До Греко-Католицької громади міста Москви належить з 1914 р.
5. Ліпатов Федір Іванович – студент ветеринарного Інституту. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1922 р.
6. Александрова Валентина Василівна – закінчила Московський університет, вчитель. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1912 р.
7. Тір'є Ольга Іванівна – бухгалтер. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1917 р.
8. Єлісович Євгенія Олександрівна – машиністка. До Греко-Католицької громади м. Москви належить від народження.
9. Вільчук Вероніка Анатоліївна – вихователь у дитячому садку. До Греко-Католицької громади м. Москви належить від народження.
10. Гарднер Клавдія Матвіївна – вчитель сільської школи у Підмосков'ї. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1913 р.
11. Крісталь Матвій Абрамович – вчитель сільської підмосковної школи. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1913 р.
12. Крісталь Єлизавета Сергіївна – телефоністка. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1913 р.
13. Балашова Олександра Василівна – викладач, педагог. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з

1912 р. 14. Вахевіч Єлизавета Василівна – домогосподиня. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1912 р. 15. Хмельова Віра Олександрівна – закінчила МВЖК. Навчалася музики і співу. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1914 р. 16. Новіцкая Анатолія Іванівна – викладач. До Греко-Католицької громади м. Москви належить від народження. 17. Ейсимонт Софія Владиславівна – машиністка. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1923 р. 18. Анчукова Єлизавета Олександрівна – діловод Бюджетного Управління. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1909 р. 19. Шкуріна Наталія Олександрівна. Лікар Жовтневої лікарні м. Москви. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1917 р. 20. Серебреннікова Анна Спиридонівна – викладач. До Греко-Католицької громади м. Москви належить з 1916 р. [15].

Подана інформація свідчить про те, ще керівництво й актив Греко-Католицької громади міста Москви “Різдва Пресвятої Богородиці” було високоосвічене, здебільшого це представники інтелігенції.

На жаль, діяльність цієї громади Греко-Католицької громади міста Москви “Різдва Пресвятої Богородиці”, яка функціонувала з 1891 до 1922 роки, архівні документи якої подаються нище, потребує подальшого дослідження.

ОТДЕЛ УПРАВЛЕНИЯ МОСКОВСКОГО СОВЕТА РАБОЧИХ И
КРЕСТЬЯНСКИХ ДЕПУТАТОВ.

От прихода греко-католич. церкви
восточного обряда, Рождества Пре-
святыя Богородицы.

З А Я В Л Е Н И Е .

Прилагаю при сем в трех экземплярах: 1) Договор, заключенный
Московским Советом Раб. и Крестьян. Депутатов 24 декабря 1920 г.;
2) список поручителей; 3) Список церковного Комитета; 4) список служи-
телей; и 5) опись церковного инвентаря, просим Отдел Управления
зарегистрировать указанную Общину.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ЦЕРКОВНОГО
КОМИТЕТА:

И. Филиппов

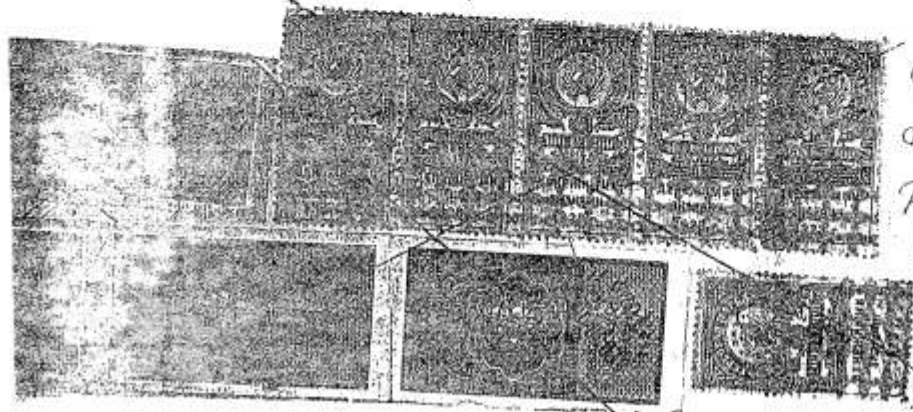
ЧЛЕНЫ

С. Мовшун
А. Ковальская
А. Иванова

Секретарь: *А. И. Филиппов*

Москва 1923

на предписание Окруж. 29 кв 24

Основание:

Ф. 66, оп. 18, д. 326, л. 1

Архивная копия верна:

Директор архива
Иванов

И. А. Иванов

Копия.

Р. С. Ф. С. Р.

МОСКОВСКИЙ СОВЕТ РАБОЧИХ И КРАСНОАРМЕЙСКИХ ДЕПУТАТОВ. 6

Мы, нижеподписавшиеся граждане гор. Москвы, имеющие в нем свое местожительство, заключили настоящее соглашение с Московским Советом Рабочих и Красноармейских Депутатов, в лице его полномочного представителя делопроизводителя Орган-Учетного Отделения Отдела Остиции М. С. Р. и К. Д. Глеба Михайловича К А Ф Т А Н Н И К О В А в том, что сего 24 числа декабря месяца 1920 г. приняли от Московского Совдепа в безсрочное бесплатное пользование находящееся в Москве, по Пречистенскому бульвару д. № 29, кв. 34 богослужбное здание, состоящее из моленной католической греко-восточного обряда церкви во имя Рождества Богородицы с богослужбными предметами по особой нами заперенной своими подписями, на следующих условиях:

1. Мы, нижеподписавшиеся граждане, обязуемся беречь переданное нам народное достояние и пользоваться им исключительно соответственно его назначению, принимая на себя всю ответственность за целостность и сохранность врученного нам имущества, а также за соблюдение лежащих на нас по этому договору и иных обязанностей.

2. Храмами и находящимися в них богослужбными предметами мы обязуемся пользоваться и предоставлять их в пользование всем нашим единоверцам исключительно для удовлетворения религиозных потребностей.

3. Мы обязуемся принять все меры к тому, чтобы врученное нам имущество не было использовано для целей, не соответствующих ст. 1 и 2 настоящего договора.

В частности, в принятых нами в заведывание богослужбных помещений, мы обязуемся не допускать:

а) политических собраний враждебного Советской власти направления.

б) раздачи или продажи книг, брошюр, листовок и посланий, направленных против Советской власти или ее представителей.

в) провознесения проповедей или речей, враждебных Советской власти или ее отдельным представителям.

г) совершения набатных тревог для созыва населения в целях возбуждения его против Советской власти, в виду чего мы обязуемся подчиняться всем распоряжениям Местного Совдепа относительно распоря-

л. 6 об

ка пользования колокольнями.

4. Мы обязуемся из своих средств производить оплату всех текущих расходов по содержанию вышеупомянутого богослужебного здания и находящихся в нем предметов, как то: по ремонту, отоплению, страхованию, охранению, по оплате долгов, налогов, местных обложений и т.п.

5. Мы обязуемся иметь у себя инвентарную опись всего богослужебного имущества, в которую должны вносить все, вновь поступающие (путем пожертвований, передачи из других храмов и т.п.) предметы религиозного культа, не представляющие частной собственности отдельных граждан.

6. Мы обязуемся допускать без спрпятственно во внебогослужебное время уполномоченных Совдепом лиц для периодической проверки и осмотра имущества.

7. За пропажу или порчу переданных нам предметов мы несем материальную ответственность солидарно, в пределах ущерба, нанесенного имуществу.

8. Мы обязуемся, в случае сдачи принятого нами имущества, возвратить его в том самом виде, в каком оно было принято нами в пользование и на хранение.

9. В кладбищенских храмах и на кладбищах мы обязуемся сопровождать погребение своих единоверцев, в случае желания заинтересованных лиц, религиозными обрядами, в смысле торжественности, одинаковыми для всех и за одинаковую для всех, без исключения, граждан плату, размер которой должен быть нами ежегодно объявляем во всеобщее сведение.

10. За неисполнение всех зависящих от нас мер к выполнению обязанностей, вытекающих из сего договора или же прямое его нарушение, мы подвергаемся уголовной ответственности по всей строгости революционных законов, причем договор Совдепом может быть расторгнут.

11. В случае желания нашего прекратить действие договора, мы обязаны довести о том письменно до сведения Совдепа, причем в течение недельного срока со дня подачи Совдепу такого заявления мы продолжаем оставаться обязанными этим договором и несем всю ответственность по его исполнению, а также обязуемся сдать в этот период времени принятое нами имущество.

12. Каждый из нас, подписавший договор, может выйти из числа участников договора, подав о том письменное заявление, что однако, не

г. д. 326, л. 6 об

Копия верно

7

избавляет бывшего лицо от ответственности за весь ущерб, нанесенный народному достоянию в период участия бывшего в пользовании и управлении имуществом до подачи Совдеп ответственного заявления.

13. Никто из нас, и мы все вместе, не имеем права отказать кому бы то ни было из граждан, принадлежащих к нашему вероисповеданию и не опороченных по суду, подписать позднее сего числа настоящий договор и принимать участие в управлении упомянутым в сем договоре имуществом, на общих со всеми подписавшими этот договор, основаниях.

Подлинный сей договор хранится в делах Юридического Отдела Московского Совдепа, а засвидетельствованная надлежащим образом копия с него выдается группе граждан подписавшихся под ним и получившим по описи в пользование богослужебные здания и находящиеся в них предметы, предназначенные для религиозных целей.

М.П.
24 декабря дня 1920 г. г. Москва.

~~Председатель Московского Совета Рабочих и Красноармейских Де-~~
~~путатов ~~Серебрянников.~~~~

~~Директор ~~Серебрянников.~~~~

№ по-
поряд.   Фамилия, имя, отчество.   Точные адреса подписавшихся.

Лично за себя и как уполномоченные гражданами подписавшихся под доверенностью выданной 13 декабря 1920 г. Нотариальным П/отделом Отдела Юстиции М.С.Р. и К.Д. по реестру за № 20008

Владимир Владимирович Абрикосов - Пречистенский бульв. д. 29, кв. 34.

Анна Спиридоновна Серебрянникова - Пречистенский бульв. д. 29, кв. 34.

с подписанными бумагами

председатель Анна Анна Александровна

Основание: ф: 66, оп. 18, д: 326, л. 7

Архивная копия - верно

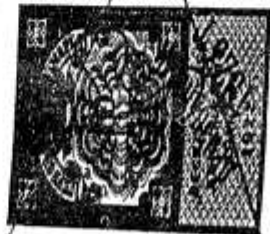
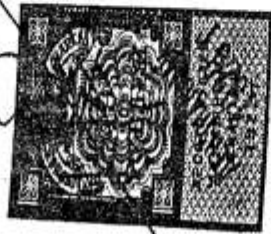
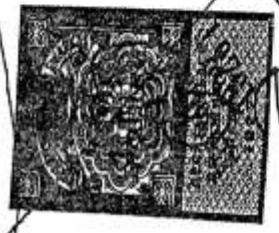
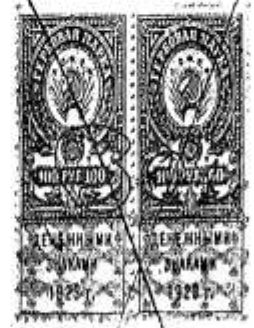
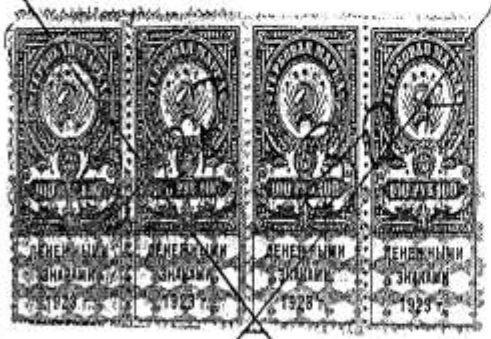
Директор госархива Александр А. Н. Усачева

СПИСОК
служителей культа.

Фамилия, Местожит. Социальн. Обществ. Сослов. Имуд. Принад.
отчество. и адрес. положек. служб, по- до рев. полож. к
лок, с 1914 зульту.

АЛЕКСАНДРОВ Пресня Священно- Инженер- Личный
Николай Никол. Верхнепред- служитель. механик: граждан,
д. 3, кв. 1. теченск, пер. с 1921. до 1921. с 1921. с 1921. 1919г.

Свидетель На-
гражденный орденом
Св. Анны 2 ст. 1921.
Подпись: Александров
Николай

Основание:
ф. 6, оп. 12, д. 326, л. 5
Архивная копия верна
Директор архива
Копия
А. А. Назин

Список

Фамилия, имя и отчество.	Место жительства и адрес.	Социальное положение.	Общес- твенное слу- жное по- ложение время 1918
1. АЛЕКСАНДРОВ Николай Николаевич.	Дресня, Верхнепред- течевск. п. д. 3, кв. I.	Священно- служитель.	Инженер механик
2. БАЛАШОВ Владимир Васильевич.	Б. Молчановка, д. 34, кв. I.	Инженер- технолог ВСНХ.	с 14. 11. 18 1918 В. С. Н. Х
3. НОВИЦКИЙ Донат Гилляревич.	Кречетников пер. д. 7, кв. 5.	Смн рабоч. Петрогр. завода.	Студен учитель
4. ЗЕРНОВ Владимир Сергеевич.	Никитская ул. 14, кв. 19.	Преподават. Университ. по химии	То же
5. ЛИПАТОВ Федор Иванович.	Б. Афанасьевск. пер.	Студент Ве- теринарн. Институт.	инженер и учитель
6. АЛЕКСАНДРОВА Валентина Васильевна.	Б. Молчановка 34, кв. I.	Естествен. окопч. М. В. Ж. К.	Учитель
7. ТИРЬЕ Ольга Ивановна.	Новарская д. 38.	Бухгалтер. Нарваздтр.	Павловс больн. - зидат
8. ЕЛИСОВИЧ Евгения Александровна.	Б. Девятинск. пер. д. 3 кв. II.	Машинистка.	Артист драмы и препод. м
9. ЗИЛЬЧУК Вероника Антоновна.	Пляцка 27, кв. 7.	Госзнак № 2.	Воспит- в детск- ста в др
10. ГАРДНЕР Клардия Матвеевна.	Фурманский пер. 24, кв. 17.	Конт-ца Сев. ж. д.	Сельска учит-ц
11. КРИСТАЛЬ Матвей Абрамович.	Степанка, Подкопаевс. II, кв. 5.	Столяр.	то же
12. КРИСТАЛЬ Елизавета Сергеевна.	Сосыбка, Подкопаевск. II кв. 5	Телефонистка	инж
13. БАЛАШОВА Александра Васильевна.	Пречистенск. бульв. 29 кв. 34.	Педагогичка	Частн. у приход бол
14. ВАКЕВИЧ Елизавета Васильевна.	Филипповск. пер. 7 кв. 32.	Домашняя хозяйка.	То же с
15. ХМЕЛева Вера Александровна.	Пречистенск. бульв. 29 кв. 34.	Окончивш. М. В. Ж. К.	Училась Муз. Инст Иск. Час уроки
16. НОВИЦКАЯ Анатолия Ивановна.	Кречетников пер. д. 7 кв. 5.	Педагогичка	учит. с 14-17г. учит. Сов школы

Основание: ф. 66, оп. 18, д. 326, л. 2 об.
Архивная копия верна.

Директор госархива

 А. А. Лукашевич

об.

принадлежность тому или тому сословию с революции.	Имущественн. положение.	Время при- соединения к данному религиозн. культу.	Собственно- ручная подпись.
иный гражданин.	наемный приторан	1912 г.	И. Феликсевич
то же.	крестьянск	1909 г.	Магдальна Тамбов
ни рабочего.	на личн. зараб.	от рожд.	С. П. Сидорова
Чинovníк.	крестьянск	1914 г.	А. Березина
Крестьянка	уток кашиных	1922 г.	Роза Митрофановна
Дочь купца.	безработн.	1912 г.	И. Феликсевич
дочь мелк. чиновн. раци. граждани.	на жалование.	1917 г.	Ольга Ивановна Тамбов
С. Овчинникова	крестьянск	от рожд.	Евгения Васильевна
Крестьянка	крестьянск	от рожд.	И. Козлова
Мещанин	наемн. работн.	1913 г.	Климентий Гарбузов
Крестьянка	крестьянск	1913 г.	И. Козлова
Дочь мещанина.	на свой зараб.	1912 г.	И. Феликсевич
Мещанка.	на средства до- чери.	1912 г.	Е. Вахевич
Крестьянка.	на свой зараб.	1914 г.	В. Хмельева
дочь чиновника.	на жалов. муже	от рожд.	Роза Митрофановна

Основание:
Ф 66, оп. 18, д. 326, л. 3
Архивная копия верна

Директор архива

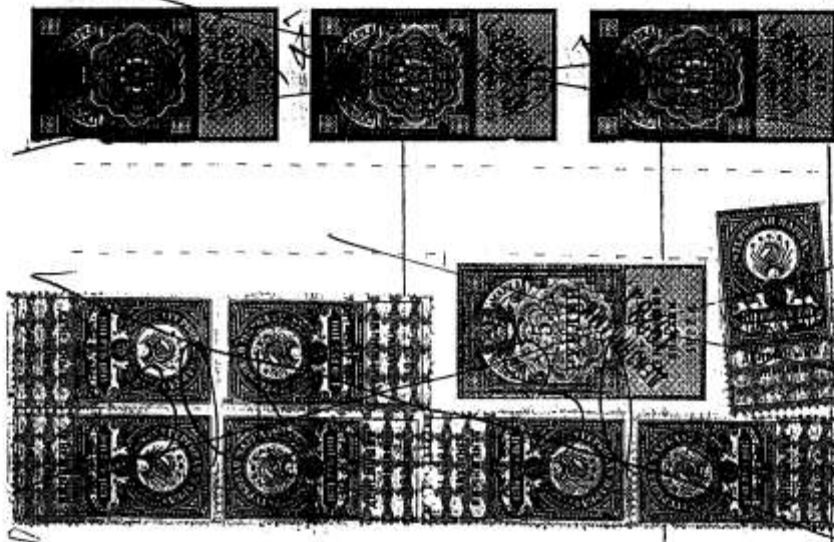
И. А. Плещинский

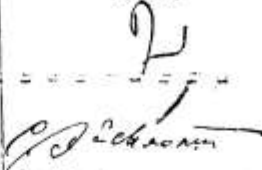

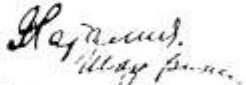

Л.308

Фамилия, имя и отчество.	Местожительство и адрес.	Социальное положение.	Общественное и служебное положение за время с 1914г.
17. ЭЙСМОНТ Софья Владиславовна.	Каретн.Ряд 14, кв. 13.	Машинистка в Г.Г.У. Глав.Горн. Управ.	Училась, служ. в советск.учр.
18. АНЧУКОВА Елизавета Александр.	Никольская ул.8 комн.13.	Конт-ца.	с 1919 делопр. Бюджет.Управ.Н с 1914 кон.ти погр.
19. ШКУРИНА Наталья Алексеевна.	Филипповск.7 кв. 32.	Врач Октябрьск. больн.	Тоже в разн. больниц.и на военн.слу
20. СЕРЕБРЕННИКОВА Анна Спиридоновна.	Пречистенск.бульв. 29, кв.34.	Педагогичка	Сестра милос конт-ца на ж.д.Домашн.х
21. ... Серафим ...			

Основание: ф 66, оп 18, г 326, л 308
Архивная копия верна:

Директор госархива *Казимир* - *Л.Н. Казимир*

Принадлежность к тому или иному сословию до революции.	Имущественное положение.	Время присоединения к данному религиозному культу.	Собственно-ручная подпись.
дочь инженера	на жалование.	1923 г.	
Дочь чиновника.	на жалование.	1909 г.	
Почетн. граждан	жалование на службе.	1917 г.	
Крестьянка	на свой заработ.	1916 г.	
Крестьянка	на свой заработ.	1916 г.	
			

Основание ф 66, от 18, д 326, с. 2
 Архивная копия верна.

 Директор госархива
 А. А. Глушкова

О П И С Ь

Церковного имущества Католической Греко-Восточного обряда церкви во имя "Рождества Пресвятой Богородицы".

/Пречистенский бульв. д. 29, кв. 34/.

Число по порядку	НАИМЕНОВАНИЕ.	КОЛИЧЕСТВО.
1.	Чаша серебр.	1.
2.	Лжица "	1.
3.	Звездица "	1.
4.	Дискос "	1.
5.	Тарелочки "	2.
6.	Ковш для воды "	1.
7.	Копие	1.
8.	Чаша мет.	1.
9.	Лжица "	1.
10.	Звездица "	1.
11.	Дискос "	1.
12.	Дарохранил серебр.	1.
13.	Подсвечники <i>металлические</i>	2.
14.	Ковш для воды <i>оер.</i>	1.
15.	Распятие с предстоящими	1.
16.	Аналой <i>фрезерованная</i>	6.
17.	Плащаница	1.
18.	Кувшин для святой воды <i>от св. воды</i>	1.
19.	Подсвечный столик <i>металлический</i>	1.
20.	Таз для омовения рук <i>металлический</i>	1.
21.	Кропильница <i>металлическая</i>	1.
22.	Кружки для сбора <i>металлические</i>	3.
23.	Прибор для тушения свеч	2.
24.	Жестянки для масла	2.
25.	Прибор для литья.	1.
26.	Прибор для пашиды	1.
27.	Купель	1.
28.	Кадило	1.
9.	Трехсвечник.	1.
	Стихарь	3.
	Фелонь	3.

Основание
ф. 6, от. 10, у. 326, л. 8
Архивная копия верна

Директор архива
И. В. Жуков

Число по пор.	НА ИМЕНОВАНИЕ.	КОЛИЧЕСТВО.
32.	Епитрахиль	3.
33.	Пояс	3.
34.	Поручи	3 парч.
35.	Покровы на престол	2 парч
36.	Покровы на жертвенник	2 парч
37.	Плат под иконы	3.
38.	Покровы на аналой	4.
39.	Полотенца	3.
40.	Иконы праздников	13.
41.	" всех праздников	1.
42.	" 3-х святителей	1.
43.	" Георгия Победоносца	1.
44.	" Петра и Павла	1.
45.	" Николая Чудотворца	1.
46.	" Спасе-Вседержителя	1.
47.	" Варвары Великомученицы	1.
48.	" Тайны Вечери	1.
49.	Минеи месячные	12.
50.	" праздничные	1.
51.	" общая	1.
52.	Октоих гласа	2.
53.	" учебный	2.
54.	Часослов учебный	1.
55.	Триодь цветная	1.
56.	" постная	1.
57.	Служба Страстной седмицы	1.
58.	Псалтирь	1.
59.	следованная	1.
60.	Ирмологий	1.
61.	Служебник	1.
62.	Требник	1.
63.	Апостол, типикон	2.
64.	Иерейск. молит. 2, молитвен.	3.
65.	Пособ. богосл. и посл. мол. пня.	2.
66.	Ноты	4.
67.	Самосвечники	1.

Основание:
Ф. 66, оп. 18, д. 326, л. 8 об

Архивная копия верна

Директор *И. А. Наушова*

Число по пор.	НАИМЕНОВАНИЕ.	КОЛИЧЕСТВО.
68.	Запр.икона Спасителя	1.
69.	Лампада висячая	1.
70.	Воконные иконы Спасителя и Вох.Мат. с лампадами	2.
71.	Листра	1.
72.	Престол	1.
73.	Жертвенник	1.
74.	Срачица на прест.и жертвен.	2.
75.	Стол для плащаницы	1.
76.	Индитии на прест.и жертвен.	2.
77.	Ковер перед престол.	1.
78.	Евангелие на престольное	1.
79.	Крест на престольный	1.
80.	Захавес на окна	2.
81.	Стулья	14.
82.	Столы крупные	2.
83.	Книжный шкаф	1.

Перечисленные в сей описи предметы с № 1 по № 83 проверял и принял и затем передал на основании нотариальной доверенности выданной 13 дня декабря месяца 1920 года Нотариальным П/отделом Отдела Юстиции Московского Соведа уполномоченным гражданам изъяснивших желание взять в свое пользование означенное церковное имущество

Сотрудник Отдела Юстиции: (подпись)
м.п.

Перечисленные в сей описи церковные предметы проверяли и приняли в целости и сохранности от Отдела Юстиции уполномоченные граждане подписавшихся под доверенностью выданной 13 дня декабря месяца 1920 года по реестру за № 200008.

Подписи: Владимир Владимирович Абрикосов.

Анна Спиридоновна Серебряникова.

С подлинными бумагами
Муромцев Вал. Вик. Александров
Основавшие ф. 66, от. 13, г. 326, л. 9
Архивная копия. Верно:
Директор архива *Кайринов А. А. Устинов*

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Віктор Ідзьо. Митрополит Андрій Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії «Украинская Жизнь» в 1914 - 1917 роках ХХ століття. - Львів «Сполом», 2007.- 52с.
- 2.Віктор Ідзьо. «Українські Греко - Католики в Росії». - Львів «Сполом», 2009. - 80с.
- 3.Кони А. Е. Униатские дела. На жизненном пути. – М., 1880. Т.І. – С. 515.
- 4.Мельчунов С. П. Из истории воссоединения униатов в России. // Гол. Мин. Спб, № 10. – С. 10-20.
- 5.Ідзьо В. С.Українська Греко-Католицька Церква на шпальтах громадсько-політичного часопису українців Росії «Украинская Жизнь». // Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М.1999. – Т. III.
- 6.Ядий Н. Из практики обращения униатов. // Украинская Жизнь. – М., 1916. – № 1. – С. 49-67.
- 7.Мельчунов С.П. Из истории воссоединения униатов в России. // Гол. Мин. Спб., №10. – С. 10-20.
- 8.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп. 18, д. 326, л. 2 об, л. 3.
- 9.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп. 18, д. 326, л. 305, л. 3.
- 10.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп.18, д. 326, л. 5.
- 11.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп.18, д. 326, л. 1.
- 12.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп.18, д. 326, л. 1.
- 13.Российский Государственный Архив.Ф.66, оп.18, д.3 26, л. 6 об, л. 7.
- 14.Российский Государственный Архив.Ф.66, оп.18, д. 326, л. 6 об, л. 8, л. об, л. 9.
- 15.Российский Государственный Архив. Ф. 66, оп.18, д. 326, л. 2 об, л. 3; оп. 18, д. 326, л. 3 об.

Розділ IV.

Надзвичайно таємні документи про бойову та інформаційну війну Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії з СРСР з Головного архіву Російської Федерації

Як засвідчують архівні документи Головного Архіву Російської Федерації (ГАРФ) весною літом 1944 року радянські війська, як новий східний, ще більш підступніший, окупант, вступили на територію України, окутрувавши вільнолюбивий український народ новим тоталітарним режимом[1].

Слід наголосити, що українське суспільство, як засвідчують архівні документи Головного Архіву РФ, залишалося пасивним щодо радянської ідеї “Вітчизняної війни радянського народу”[2].

Власне нова окупація є цілком зрозумілим явищем, якщо подивитися на неї з точки зору радянських архівних джерел, згідно яких “всі хто перебував під німецькою окупацією” з точки зору нової окупаційної влади “були зрадниками Батьківщини”, “зрадниками радянського народу”.

В 1944 році особливі відділи “Смерш” розпочали репресії над мирним українським населенням. Особливо, наголошувалося радянськими органами владою на “співпраці українського народу з німецьким окупаційним режимом”. За таких обставин Червона Армія окупувавши українську землю поширила репресії на безвинних, потерпілих від німецького режиму, синів і дочок українського народу[3].

Мотивація таких вчинків комуністичним режимом, як співпраця з окупаційним німецьким режимом, слід вважати не вірним, оскільки в загальному, як засвідчують ці ж документи Головного Архіву РФ, наголошувалося на тому, що український народ чинив спротив німецьким окупантам, а для забезпечення свого існування була створена УГВР та її збройний підрозділ УПА[4].

В цей же час слід наголосити, що вже в 1944 році сталінський режим, вступивши на українську землю не вступив в переговортчі процеси з УГВР та УПА, а розпочав безпрецедентне протистояння, арешти та розстріли українських активістів органів українського самоврядування. Так в цей час згідно свідчень архівних документів було арештовано 66,5 тисяч українців, які працювали в громадських та німецьких закладах під час окупації, 12, 8 тисяч чоловік, чії найблищі родичі відступили з німцями. Як засвідчують документи Головного Архіву РФ без винно за таких обставин були заарештовані 66,1 тисячі людей 34,3 тисячі посібників німецьких військ, 419 зрадників і членів їх родин.

Документи Головного Архіву РФ, наголшують, що “ностофікація”, а практично кримінальна справа була заведена на кожного українця, хто перебував під німецькою окупацією. Все це стало предметом нового терору нової радянської окупаційної влади, та тяжким моральним тягарем в продовж подальшої 50-тиї літньої тоталітарної діяльності людиноненависницького маріонеткового режиму УРСР.

Як засвідчують документи Головного Архіву РФ в акнегах, з 1944 до 1991 років існували питання:

1. Чи були ви, чи ваші родичі на окупованій території?
2. Чи були ви, або ваші найблищі родичі у полоні або інтерновані у період Великої Вітчизняної війни. Де коли, за яких обставин звільнені?
3. Всі вищезначені особи, які або родичі яких перебували в лавах УПА, ОУН, або перебували за кордоном в капіталістичних країнах в різний спосіб насильно провокувалися, а подальшому насильно залучилися до “співпраці” з органами НКВС, МДБ, КДБ і тим самим складали великий прошарок провокаторів, агентуру, яка діяла проти українського народу.

З вступом в Україну в 1944 році до регіональних управлінь НКВС та МДБ було надіслано інструкції та циркуляри, інші секретні розпорядження, які мали за мету перевірити все українське населення.

Уже 5 квітня 1944 року НКВС УРСР виробив “Інструкцію про порядок заслання членів родин оунівців та активних повстанців у віддалені райони СРСР”. У серпні 1944 року перший секретар Львівського обкому партії І.Грушецький звернувся до першого секретаря ЦК КП(б) М.Хрущова з пропозицією “вжити репресії до сімей керівників та активних учасників банд – висилкою до Сибіру. Організувати показові суди й засуджених головних злочинців покарати на смерть привселюдно. Спалити їхні хати, негайно”.

В цей же час в Західних областях України розпочався кривавий терор та нелюдські розправи над цивільним населенням. Як засвідчують документи 31 жовтня 1944 року проїздяючи дорогою в Залісовському районі Тернопільської обл., четверо нетверезих адміністративників, троє із них офіцери НКВС, затримали працюючих у полі трьох жінок з с.Костельники і на місці розстріляли їх. В однієї із жінок чоловік тоді служив у Червоній армії.

Репресії окупаційного режиму проти мирного українського населення, як засвідчують архівні документи Головного Архіву РФ з 1944 року розпочала масове знешчення українських селян. Так інспекція НКВС Білобожицького райвідділу НКВС в Тернопільській області в 1944 році в с. Звинич без будь-яких обставин підпалили 4 будинки, 3 з яких належали своїм же червоноармійцям. Уявимо собі які знущання потерпіли ті українські родити, чоловіки і сини яких не були в рядах Червоної армії, а наприклад в УПА.

Наступні свідчення наголошують, що в с. Кривеньки Тернопільської обл., в 1944 році підрозділ НКВС спалив 45 будинків та розстріляв 10 українців віком від 60 до 80 років.

У Волинській обл. поблизу Сетяських хуторів Жацького району під час рейду НКВС було затримано й розстріляно 10 мирних жителів, серед них 3 дітей віком від 5 до 7 років.

Масові репресії комуністичного режиму, військова організація “Червана армія” і репресивні органи, беріївські банд-формування ”НКВС та МДБ”, які кровавич чоботом вступил на багатостраждальну українську землю роз почали масові репресії. Як засвідчують документи Головного Архіву РФ за період з 1944 по 1945 ріки, а тобто за 11 місяців окупації України військовими трибуналами в Західних областях України було сфабриковано близько 52 тисяч політичних і кримінальних справ проти “ворогів народу”. Слід наголосити, що кожна справа була організована проти груп людей.

Звірства вірвавшись на мирні українські землі бан-формуваць радянського агресивного режиму НКВС-МДБ зауважені за означений вище час нами і в ГАРФ. Так за свідченнями архівних джерел за 11 місяців окупації України було розглянуто “військовими трибуналами” 237 справ про “порушення революційної законності”. Було покарано за явні жорстокі злочини проти українського народу 326 працівників органів НКВС-МДБ. Як наголшував у липні секретар ЦК КП(б) України О.Кириченко, що російськомовні чикісти, які не знають специфіки України чинять жорстокі масові вбивства, терор населення, гвалтування жінок та дітей, що використовують націоналісти у своїй пропаганді проти радянської влади”. Однак, російськомовні чекісти, не дивлячись на зауваження партійної влади в Києві, якою, як ми бачимо із документів вони нехтували, оскільки підчинялися виключно керівництву спе-органів Москві, продовжили масові репресії протиукраїнського народу. На необгрунтованих підставах тільки за 1944 рік, за офіційними даними Головного Архіву РФ було відправлено понад 200 тисяч українців та українок.

Як бачимо із документів 1944 року окупаційні репресивні органи НКВС та МДБ провели 6,5 тис. військових “ операцій ” протиукраїнського народу. Згідно свідченнями Головного Архіву РФ до кінця 1944 року було безкарно вбито до 100 тисяч українців, поневолено теж до 100 тисяч українців, вислано в Сибір мирного населення більше 200 тисяч українців.

Всі вище проаналізовані та подані нами джерела про масові вбивства, боротьбу з національно-визвольним рухом під проводом УГВР та УПА, ув’язнення та депортації українського населення новим окупаційним режимом СРСР, який вступив на територію України, підтвержуються найсекретнішими документами та перепискою найвищого керівництва тоталітарного режиму СРСР , УРСР та карально-репресивних органів НКВС-МДБ.

Внаслідок загострення боротьби з новими окупантами, нова окупаційна влада розпочала жорстокі каральні операції проти українського народу та її всенародно визнаноого органу УГВР та її бойого підрозділу УПА.

Так із документу від 5 серпня 1944 року, №849/б під грифом “Надзвичайно таємно”, який народним комісаром внутрішніх справ Л.П.Берія, був направлений: Й.В.Сталіну, В.М.Молотому, Г.М.Маленкову, всього чотири екземпляри, Л.П.Берія наголошує: “По звіт НКВС-КГБ Української РСР, за останній час, в зв’язку з приходом і просуванням Червоної армії на Захід і відходом окремих підрозділів військ НКВС, які дислокувалися в районах Рівенської області, оунівське підпілля і бандформування УПА активізували свою діяльність. Відзначається перехід оунівських банд із Польщі і Львівської області в район Волинської, Тернопільської і Рівенської областей. Через ріку Західний Буг перейшло в район Волинської області декілька банд, загальною чисельністю до 1. 000 чоловік.

За останні дві неділі виросли випадки вбивств радянського і партійного активу, членів сімей червоноармійців і бувших бандитів, що явилися з повинною в органи НКВС.

Маються випадки насильного захоплення оунівськими бандитами призивників на призивних пунктах і на шляху слідування. 28-30 липня банди УПА, які діють в районах Волинської області, захопили і забрали в ліс декілька команд призивників, загальною кількістю 1.130 чоловік.

Для прийняття мір та здійснення заходів, наголошує в доповідній записці Л.П.Берія, по припиненню діяльності оунівських банд на місце відправлений в відрядження зам. Нарркому внутрішніх справ СРСР тов. С.Н. Круглов. В райони дій УПА перекинуті підрозділи військ НКВС.

Для припинення переходу банд оунівців з польської території в район Львівської, Волинської і Рівенської областей приймаються міри для встановлення прикордонних частин по кордону між СРСР та Польщею.

За час проведення чекісько-військових операцій по ліквідації оунівських банд (лютий-липень) вбито 17. 550 чоловік і захоплено живими 17. 480 бандитів. З’явилося з повинною в органи НКВС 3. 795 чоловік. Арештовано 4. 743 активних учасників ОУН і УПА.

Захоплено зброї та боєприпасів: пушок -14, мінометів -85, крупнокаліберних, станкових та ручних кулеметів - 660, ПТР-30, автоматів -1075, гвинтівок- 43390, пістолетів і револьверів-436, гранат - 6567, патронів - 600.000, мін - 6060, снарядів - 6110, відібрано - 20 радіостанцій. Захоплено 158 продуктивних складів.

В результаті проведеної роботи по затриманню осіб, які не бажали служити і бути мобілізованих до Червоної армії, направлено в рай-воєнкомати 270.600 чоловік.

При проведенні операцій вбито 700 і ранено 562 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС і Червоної армії. Нарком внутрішніх справ СРСР Л.П. Берія.

Таким чином із проаналізованого таємного документу ми бачимо, що вступивша на територію України радянська окупаційна система організувала українському національному опору УГВР та УПА жорстоку, безкомпромісну військову кампанію, яка була поєднана з безпрецедентним терором та насиллям. Безпосередньо терор над українським народом очолив заступник Л.П.Берії, С.Н. Круглов, який безпосередньо на чолі великої армії та підрозділів НКВС та МДБ розпочав “боротьбу з оунівським підпіллям та банформуваннями УПА, які активізувалися в з’язку з входом з Червоною армією в Україну”... Превертас увагу від грифом “Надзвичайно таємно” його звіт про перебування в окупованій Червоною армією Україні в серпні 1944 року.

Із архівного документу від 25 серпня 1944 року під № 927/б, екз.№2, під грифом “Надзвичайно таємно”, який був направлений Сталіну Й.В народним комісаром внутрішніх справ СРСР Л.Берія наголошував:” Направляю Вам копію доповідної записки Зам. Наркома Внутрішніх Справ СРСР тов. Круглова С.Н. про хід очищення Львівської області від оунівських бандитів”.

Як бачимо уже 24. VIII. 44 року така Доповідна Записка Л.Берією була розіслана: т.Сталіну, т.Молотову, т.Маленкову, т.Антонову.

“Надзвичайно таємно”, “Без права опублікування”

Із Львова, Москва НКВС СРСР - товаришу Берія Л.П.

Доповідна Записка, про результати боротьби з оунівським бандитизмом на території Львівської області”.

“На території Львівської області, в результаті проведених операцій включно по 22 серпня, вбито 1. 252 бандита, із них 100 чоловік німців, захоплено бандитів 1.316 чоловік, в тому числі 86 чоловік ранених, затримано 1. 828 чоловік, які ухилялися від служби в рядах Червоної армії, затримано 195 “баннд посібників”, 26 німців.

За цей час органами НКВС арештовано 720 чоловік, учасників ОУН.

За час проведення чекістсько-військових “операцій” з 5 по 22 серпня 1944 року, захоплені наступні трофеї:” 1 протитанкова гармата, 18 станкових кулеметів, 50 ручних кулеметів, 8 мінометів, 4 пропитанкових рушниць, 89 автоматів, 370 гвинтівок, 34 різних пістолетів, 658 ручних гранат, 12 протитанкових гранат, 1931 мін і артилерійських снарядів, 137662 патронів до гвинтівок, 90 кг. Толу, 30 кг. динаміту, 60 кг. мілеміту, 1 ручна типографія, 9 радіоприймачів, 10-коней.

Окрім цього захоплено 14 складів з продуктами і спорядженням. Продукти і спорядження віддані у військові частини, а самі склади знищені.

Наші втрати за час проведення операцій і при бандидських нападах за цей час склали вбитими: офіцерів і молодшого керівного складу – 26 чоловік, рядових червоноармійців 72 чоловіка, співробітників НКВС-КДБ - 12 чоловік.

Пороведені військово-чикіські операції в результаті яких нанесені значні втрати встановленим бандгрупам, в ряді районів позитивно подіяли на місцеве населення.

Після проведення чекістсько-військових операцій в районі сіл: Нова Скважена і Стара Скважена, Золкіського (Жовківського) району, 16 серпня в районні центри з’явилась делегація від населення на чолі з священником Гайда Степаном з проханням в їх селах більше операцій не проводити, гарантуючи при тому, що молодь, що переховується із лісів повернеться із лісів і в селах ніяких банд не буде.

В Яворівському районі, в результаті проведених чекістсько-військових операцій, за останній час, відзначалася значне збільшення явки у військовий комісаріат “призивного контингенту”.

Одночасно з цим мають місця випадків провокаційного характеру, які зробили “оунівські бандити”:

17 серпня ц.р. в селі Єкимово Ново-Милятинського району, при проведенні операції було вбито 2 бандита, які були зариті в землю. На другий день бандитами ці трупи з ціллю провокації були викопані, і у жахливому стані показані місцевим жителям, як факт знущання співробітниками НКВС над трупами.

Не дивлячись на проводиму оунівцями посилену антирадянську агітацію серед населення про відклонення від вступу в Червону армію та збору хлібу, все ж мобілізація в Червону армію в районах області проходить задовільно...

Із числа осіб які повинні були призвані в Червону армію 45. 996 на 20 серпня 1944р. призвано 27 тисяч 244 чоловік. Із цієї кількості 6000 тисяч чоловік взяті в армію проходившими передовими частинами Червоної армії. Мобілізація по області продовжується.

Збір врожаю по області проходить до кінця, колосові культури на полях в основному зібрані.

З метою ліквідації оперативних оунівських бандидитів і вичищення області від бандитського елемента призначені проведення ряду великих чекістсько-військових операцій в “поражених” районах області.

22 серпня ц.р. прикордонними військами управління прикордонних військ Українського округу, охорони тилу 1-го Українського фронту при участі спеціально виділеного 1-м Українським фронтом двох мотоциклетних і

одного кавалерійського полку, почата операція в Сокальському, Мостовельському, Магерівському, Городецькому, Краковецькому, Немирівському, Янівському і Жолківському районах області.

Завдання операції: ліквідувати в цих районах оперуючі оунівські банди, виявити і направити в воєнкомат, призивний контингент, який уклоняється від служби і Червоній армії і проведення по ходу операції різних заходів серед населення, в сфері звернення уряду Української РСР до учасників УПА, УНРА.

Одночасно підрозділами 17 та 25 бригад і 18 кавалерійського полку внутрішніх військ НКВС при участі міліцейських загонів і оперативних груп НКВС, розпочата аналогічна операція в Родехівському, Каменка-Струмилівським, Ново-Яричевським, Ново-Милятинським, Бусським, Глинянським і Красневським районах області.

Про результаті цих операцій донесу додатково. Зам наркома внутрішніх справ СРСР - С.Н. Круглов.

В подальшому Червона армія вступила в Західну Україну. У слід за нею туди вступили органи НКВС та МДБ. В з'язку з цим тут розпочався безпрецедентний терор та насилля над мирним українським населенням інтереси якого захищали Організація Українських Націоналістів та Українська Повстанська Армія. За перебігом жорстокого насилля слідкував його головний організатор нарком НКВС СРСР Л.П.Берія, якому про хід "операцій в Західних областях України" доповідали його підструктура НКВС Української РСР. В доповідній записці від 18 вересня 1944р., №986/б з грифом "Надзвичайно таємно" народний комісар внутрішніх справ Л.П.Берія наголошує:" НКВС Української РСР повідомляє про складну ситуацію, яка склалася внаслідок боротьби з оунівськими бандитами в Західних областях України.

З 10 серпня по 5 жовтня ц.р. проведено 853 чекістсько-війсьбкових операцій. У всіх районах Львівської області і прикарпатських районах Станіславської, Дрогодицької і Тернопільської областей була проведена перевірка населених пунктів і прочесано лісисті райони. Перевірка проводилась спільно з підрозділами внутрішніх і прикордонних військ МВД, військ МДБ та армійських частин, які забезпечують охорону тилу 1 і 4 українських фронтів. В результаті проведених операцій вбито 11.076 і захоплено в полон 10.293 бандитів. З числа вбитих і поранених 100 німців. Затримано не бажавших вступати в Червону армію 3.804 чоловіка.

В зв'язку з тим, що в бандах є велика кількість офіцерів розгромлених німецьких частин, ва також офіцери командного складу української дивізії "Галичина", бандити ведуть вогонь з кулеметії і гвинтівок, а також вогонь із мінометів організовано і продумано. Банди організують оборону, облаштовують окопи і одинокі стрілецькі укріплення та дерево-земляні укріплення на повний ріст досить професійно.

Учасники більшості великих і малих банд одягнуті в німецьку та радянську форму обмундирування.

Наявні великі бандитські формування діляться на менші банди, які ховаються в лісах і рідко появляються на дорогах і населених пунктах, за таких обставин зменшилась кількість бандпроявлень. Значна кількість бандитів з'являється за останній час з повинною в органи НКВС, збільшилась явка призовників на призовні пункти. Мобілізація в західних областях України проходить задовільно не дивлячись на протидію бандитів, збір врожаю в основному закінчений. Населення виконує план поставок хліба і м'яса державі.

В цілях ліквідації бандитських формувань, які переховуються в окремих гірсько-лісистих районах, проводяться чекістсько-військові операції в західних і південних районах Львівської області, в південних районах Тернопільської області і в прикарпатських районах Станіславської і Дрогобицької областей.

По наявних агентурних даних в районах Східної Польщі та прилеглих до кордону лінії між СРСР та Польщею відзначається посилення активності оунівців. Оунівці проводять мобілізацію в УПА, починаючи з 17-ти літнього віку і формують банди для подальшого виходу на територію Західної України.

Прикордонними військами Українськогооокрога та військами НКВС по охороні тилу 1 Українського фронту проводяться операції по розгромі формувань ОУН в цих районах.

Всього за час проведення чекістсько-військових операцій по ліквідації оунівських банд (лютий-сепрень) вбито 24.928 і захоплено живими 25.616 бандитів. Явилось з повинною в органи НКВС 6.634 чоловіка.

Захоплені наступні трофеї: гармат -21, мінометів -90, кулеметів -817, протитанкових рушниць- 33, автоматів - 1.398, гвинтівок -5.830.

Значна кількість зброї знещено при бойових зіткненнях з бандитами.

В результаті операцій по розгромі діючих банд і підпільних націоналістичних формувань, а також в результаті проведених органами НКВС заходів по затримці осіб, добровільно з'явилося у військомати 276.716 призивників.

При проведенні операцій вбито 883 і ранено 738 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС та Червоної армії. Народний комісар внутрішніх справ СРСР Л.Берія.

Таким чином у поданому документі Й.В.Сталіну, нарком внутрішніх справ Л.П.Берія фактично підтвердив необ'явлену війну між законними збройними військовими частинами українського народу УПА та вступившим після відходу німців Червоною армією та військами НКВС та МДБ. Из документу ясно видно, що нова окупаційна влада, так само як німецькі окупанти не збиралася визнавати УГВР, ОУН та УПА і проводити з ними переговори про врегулювання політичних взаємовідносин в Україні, визнавати незалежність України уряд якої представляла УГВР та УПА.

Як бачимо із документів, відновивши свою маріонеткову в усьому по рабськи послушну підструктуру УРСР, поневолювачі з Москви повели зразу, як наголошував у звіті Й.В.Сталіну, Л.П.Берія “боротьбу з оунівськими бандитами”.

Коротко охарактеризувавши про “труднощі і несприйняття українським народом російської партійської і військової громадськості” так і “громадсько-окупаційні представництва влади”, Л.Берія наголосив в звіті Й.В.Сталіну на необхідності швидкого, шляхом залякування та репресій вирішення питання “із банбитами ОУН та УПА”, щоб всесторонньо приборкати населенням в Західних областях України. Однак боротьба в 1944 році з окупантами України тільки розпочиналась. Як засвідчує сукупність архівних джерел Головного Архіву РФ, УПА активно захищала український народ від прийшлих зайд та створеної маріонеткової військово-політичної структури УРСР, якій було передано всю повноту влади та застосування репресивних методів боротьби з УГВР, ОУН та УПА.

В цей час інформучи комуністичне керівництво, а саме Сталіна Й.В., Молотова В.М., Маленкова Г.М., Л.П.Берія, в доповідній записці, яку було відправлено 30 вересня 1944 року №1042/б під грифом “Надзвичайно таємно”, наголошувалось:” НКВС Української РСР доповідаючи, подає наступні матеріали про боротьбу з оунівськими бандитами в Західних областях України. Так з 5 по 20 вересня ц.р. проведено 596 чекістсько-військових операцій. В результаті військових сутичок вбито 6.092 і захоплено живими 3.467 бандитів. Затримано 178 дезертирів і 3.018 я бажали вступати в Червону армію.

Захоплені наступні трофеї: бронемашина -1, пушок-6, мінометів – 14, гранатометів- 5, вогнеметів-1, ПТР - 25, станкових і ручних кулеметів-326, автоматів-304, гвинтівок-1.960, пістолетів і револьверів-129, гранат-13.278, снарядів і мін-3.417 і 83 ящика, патронів 423.000, зривчатка- 385 кг.

Складів зі зброєю і боеприпасами -22, продуктових і складів з одягом-15, типографій-6, радіоприймачів-6, радіопередавачів-3.

Арештованих 62 активних членів ОУН і керівників УПА. В числі заарештованих: командир сотні УПА- Кіюк Б.Т., замісник командира куреня “Гамалій” по військовій частині Шабаровський Алем, полковник УПА – Васюк Є.М., бувший секретар окружного комітету УЦК- Кузняк. Явилось з повинною бандитів і осіб які не бажали служити в рядах Червоної армії 1.694 осіб.

В вересні 1944 року мали місце наступні найбільш серйозні бандпроявлення:

Львівська область.

3 вересня бандою, не встановленої чисельності, зроблено напад на села Великий і Малий Желихів, Ново-Милятинського району. Бандити вбили і пограбували 7 польських сімей.

В ніч на 6 вересня до 100 бандитів, одягнутих в форму бійців Червоної армії і в форму німецьких солдат зробили напад на млин в с. Гай. Бандити були озброєні 4 ручними кулеметами, гвинтівками і гранатами. Погрузивши на підводу 2 тони пшениці і 1 тону муки бандити щезли.

В ніч на 11 вересня із села Стрептів в Ново-Милятинського району, бандою чисельністю 50 чоловік забрано 14 мужчин призовного віку.

11 вересня в Желехівському лісі бандитами перехоплена група чоловіків в кількості 18 осіб, які йшли в райвійськомат.

В ніч на 9 вересня в місті Кам’янка-Буському бандитами були розкинуті і розклеяні контрреволюційні оунівські листівки.

В ніч на 10 вересня банда, чисельністю 100 чоловік, зчинила напад на село Гжейда Львівського району. В 24.00 по сигналу ракет бандити з криками “варта” почали розбій, який продовжувався до 3 годин ночі. Під час нападу бандити вбили 25 місцевих жителів із них 24 поляків і 1 українець і 4 чоловіка було ранено. Розграбувавши майно, бандити на підводах і пішком відійшли із села. Прийнятими заходами банда була догнана і повністю розгромлена.

Дрогобицька область.

2 вересня 1944 року поблизу села Лешки-Горипи, Ходорівського району, бандою чисельністю 50 чоловік із засадами обстріляна оперативна група НКВС в кількості 10 чоловік, яка конвоювала 2 бандитів. В результаті обстрілу були поранені оперуповноважений НКВС, міліціонер, два бійці винищувального батальйону і два бійці цього винищувального батальйону пропали безвісти.

5 вересня 1944 року в с. Високічі, Стрийського району невідомими бандитами вбитий командир батальйону 18 армії 1-го Українського фронту старший лейтенант Габардєєв.

Тернопільська область.

4 вересня ц.р. в с. Пташки, Дремайлівського р-ну, зайшла банда, чисельністю 100 чоловік, озброєна автоматами і гвинтівками. За три години перебування в селі бандити пограбували 12 польських сімей і щезла.

15 вересня ц.р. із села Талашевка в м. Шумськ йшла група партактиву в кількості 12 чоловік. По дорозі група була оточена бандою 100 чоловік. В перестрілці було вбито 11 партактивістів.

17 вересня в с. Митьківці Гусятинського району, 12 бандитів одягнутих в форму офіцерів Червоної армії, розгромили приміщення сільської ради, спалили документи, пограбували магазин і забрали в ліс старшого зоотехніка колгоспу.

19 вересня ц.р. в с.Гаяківці, Підволочиського району вбитий секретар райкому партії Норгранцев.
Рівенська область.

6 вересня ц.р. в селі Барбіно Острожецького району бандою невстановленої чисельності був зроблений напад на групу працівників райвиконкому, які прибули в село для перевірки виконання хлібопоставок. Бандитами були вбиті заївдувач торговим відділом Єршов і зав. відділом держзабезпечення Мельник. 5 бійців винищувального батальону після побиття шомполами були відпущені.

13 вересня ц.р. по дорозі із м. Млинів на с. Демківку пройшла кінна банда чисельністю 50 чоловік, яка називала себе "партизанами-ковпаківцями".

На шляху свого руху, бандити перевіряли в селах документи, а всіх затриманих направляли на хутір Поляни Демидівського району, звідкіля відводили їх в ліс де їх там вбивали, а потім вбитих кидали в колодязь. Вислана в район опергрупа витягнула із колодязя і впізнала вбитих бандитами: старшого лейтенанта Червоної армії Зозулю, техніка-лейтенанта військової частини №14272 Харченко, бійця цієї ж частини Васильєва, участкового міліціонера Чернеєва, міліціонера Зайцева, фельдгера Кічнікова і поштаря Стильнік. Кореспонденція контори зв'язку забрана бандитами".

Народний комісар внутрішніх справ Союзу РСР Л.Берія.

Як показують секретні документи Головного Архіву РФ боротьба українського народу за своє соціальне та національне визволення проти вступившого тоталітарного режиму СРСР було не самотнім.

Як засвідчує доповідна записка (4 екз.) наркома внутрішніх справ Л.Берії, яку він 14 жовтня 1944 року за №1093/б з грифом "Надзвичайно таємно" направив Й.В.Сталіну, В.М.Молотову, Г.М.Маленкову, наголошувалось : " Після визволення західних областей України і Білорусії, а також районів Литовської РСР, органами НКВС-КГБ проведена значна робота по ліквідації створених і залишених німецькими розвідувальними органами антирадянських організацій і озброєних банд.

Приведемо деякі цифрові дані, які характеризують оперативну діяльність органів НКВС-КГБ та військ НКВС які переслідували антирадянське підпілля та озброєні банди в цих районах.

По західних областях України. В період лютого-вересня ц.р. при проведенні операцій по ліквідації оунівських банд вбито 38.087 и захоплено живими 31.808 бандитів. Явилися з повинною - 11.518, арештовано учасників антирадянських організацій -7.968.

По західних областях Білорусії. При проведенні операцій по ліквідації біло польських банд вбито 444 і захоплено живими 927 бандитів, арештовано антирадянського елементу і дезертирів із Червоної армії - 9.670.

По Литовській РСР. Вбито в результаті переслідування 415 і захоплено живими 1.533 бандитів, захоплено антирадянського елементу - 4.561 чоловік.

При проведенні цієї операції у бандитів вилучено : гармат - 30, кулеметів - 2.991, протитанкових рушниць - 283, гвинтівок - 33.871, автоматів -10.495, пістолетів -1.583, мінометів - 257, гранат -32.740, боєпатронів – біля 4 млн. штук, мін - 14.074, атраснарядів - 7.941, радіостанцій -78, розгромлено - продуктових баз бандитів - 532. При зіткненні з бандитами вбито співробітників НКВС-КГБ, офіцерів і бійців військ НКВС - 1.226 чоловік і ранено - 1.038 чоловік.

Положення в західних районах України і Білосії в цей час значно покращились, що підтверджується успішним проведенням призива в Червону армію, хлідозаготовок та господарських та політичних кампаній.

Покращення загального положення сприяли також заходи по вилученню і виселенню в Сибір членів сімей активних оунівців і учасників бандитських зграй.

Однак, бандитські проявлення, особливо політика зриву призива в Червону армію, терористичні акти проти партійно-радянського активу, військовослужбовців Червоної армії та чекістів, окремі диверсії на залізничних шляхах, які організували оунівські бандити та білополяки, все це продовжує мати місце.

НКВС СРСР в доповнення до раніше прийнятих мір розроблені і проводяться заходи по забезпеченню кінцевої ліквідації антирадянського підпілля і озброєних банд в західних областях України і Білорусії, а також в Литві.

Підсилені й укріплені райони і обласні апарати НКВС КДБ.

Районні відділення НКВС реорганізовані в районні відділи з створенням при них відділів по боротьбі з бандитизмом.

В наркоматах внутрішніх справ України і Білорусії замість відділів створені управління по боротьбі з бандитизмом на чолі яких поставленні керівні сили.

В найбільш охоплених бандитизмом областях начальники НКВС-КГБ замінені більш сильними товаришами.

Для закріплення районних органів направлені на місця із східних районів Радянського Союзу 3.800 оперативних працівників.

Додатково перекинуто в ці райони необхідна кількість військ НКВС.

Прийняті міри по зачистці прикордонної зони від шпигунів та бандитських елементів.

Організовані необхідні заходи по підсиленню охорони и проти диверсійної роботи на Білоруській, Брест-Литовській і Віленській залізничних дорогах.

Робота органів НКВС-КГБ та військових частин НКВД по боротьбі з бандитизмом і антирадянським підпіллям в західних областях України, Білорусії і Литви об'єднана і очолена: Народним комісаром внутрішніх справ Української РСР, комісаром бержбезпеки 3-го рангу тов. Рясним (по Львівській, Станіславській, Дрогобицькій і Чернівецьких областях УРСР), заступником наркома внутрішніх справ УРСР генерал-лейтенантом тов. Строкач (по Рівенській, Волинській і Тернопільській областях УРСР).

По Білорусії - народним комісаром внутрішніх справ Білоруської РСР, комісаром держбезпеки тов.Бельченко (по Барановичській, Молодечненській, Гроднінській, Пінській і Брестській областях).

По звільнених районах Литви- народний комісар внутрішніх справ Литовської РСР - комісар держбезпеки тов. Бартайунас.

В зв'язку з тим, що в подальшій роботі по викорчуванню бандитсько-повстанського підпілля органами НКВС-КГБ прийдеться опиратися на сільський партійно-радянський актив та місцеве населення, подяд з роботою, яку проводять органи НКВС-КГБ необхідно провести міри по ще більшому укріпленню керівництва сільських, районних і деяких обласних партійно-радянських органів західних областей України, Білорусії і охоплених бандитами районів Литви, а також прийняти міри по посиленню у покращенню партійно-політичної роботи на селі (газети, радіо, кіно, поширення радянської літератури і т.д.).

Враховуючи обмежені можливості висування нових кадрів партійно-радянських працівників на місці, вважаєм, що слід піти хоча на тимчасове перекидання досвідчених працівників із східних областей України і Білорусії.

Зміцнення партійно-радянського апарату і посилення політичної і культурної роботи на селі створює необхідні умови для закріплення результатів оперативної роботи органів НКВС-КГБ по ліквідації антирадянського підпілля і озброєних банд оунівців і білополяків. Народний комісар внутрішніх справ Союзу РСР Л.Берія.

Як бачимо із приведених вище документів карально-репресивний апарат СРСР вступивши на територію України, Білорусії, Литви насильницькими методами встановлював жорстокий режим в якому любий супротив придушувався, а більш активні його народні представники вбивалися без суду і слідства, або виселялися в Сибір.

Як засвідчують документи в окупованих районах України, Білорусі, Литви каральні органи НКВС та КГБ жорстоко придушували збройний спротив прийшлим окупантам. Розуміючи, що тільки одними карально-репресивними методами ці народи не здолати, партійне та військово-політичне керівництво опутало ці народи масовою політичною пропогоудою за допомогою якої намагалося підмінити національну культуру поневолених народів чужою російсько-комуністичним масовим психозом, щоб прикрити масові злочини репресивно-каральних органів. Для такого рода діяльності були задіяні всі найкращі фахівці масового політично-культурного на російській масовій комуністичній культурі апарату.

Однак як бачимо всі ці заходи не спрацьовували, оскільки внаслідок культурно-політичного, та господарсько-економічного насилля, український народ ще з більшою силою повставав, що заставило окупаціну владу силами формальної підструктури УРСР йти на ще більші злочини шляхом збільшення збільшення карально-репресивних органів, про що наголошено в вище приведеному документі, який нарком внутрішніх справ Л.Берія відправив на ім'я Й.В.Сталіна.

Як бачимо із документів з окупацією України військово-партійне керівництво СРСР посилює репресії проти українського народу за ради утвердження своїх російсько-комуністичних "політичних ідеалів", які були не притаманні українському народу, що видно по організованому раніше геноциді українського народу, голоді 1933-1937 років.

Прихід репресивного режиму в Україну в 1944 році, як бачимо із надзвичайно таємних документів, переписки наркома внутрішніх справ Л.Берії з головою державного комітету оборони СРСР т.Й.В.Сталіном, говорить про санкціоноване насилля і перетворення в послушних рабів режиму мільйонів українців. Для виконання цього завдання і стимулювання водночас, як військовими нагородами так і подяками вищого партійного і військового-репресивного керівництва було задіяна фактично вся окупаційна військово-політична та репресивна система СРСР.

Як засвідчує направлений документ в "Державний Комітет Оборони, тов. Сталіну Й.В." доповідна записка та клопотання наркома внутрішніх справ СРСР Л.П.Берії від 14 жовтня 1944 року за №1091/6 в якому наголошується на великій роботі, яку ведуть війська НКВС та КГБ в Західних областях України в "Тяжких умовах спротиву ОУН та УПА", від рук яких вже в короткий час загинуло майже 12 тисяч офіцерів НКВС та КГБ. Л.Берія клопоче, що задля заохочення "боротьби з українським народом" "підвищення стимулу та духу у цій боротьбі", нарком внутрішніх справ Л.Берія складає клопотання до Й.В.Сталіна про нагородження

активних терористів та вбивць репресивних органів НКВС-КГБ, які найактивніше взяли участь у поневоленні українського народу та учасників українського національно-визвольного руху, наступними нагородами.

Як засвідчує “надзвичайно таємний документ”, який складений в 2 екз. від 14 жовтня 1944 року №1091/б в якому зазначено:” З початком звільнення від військ противника західних областей України НКВС СРСР проводяться заходи по ліквідації оунівських банд, які діють в тилу Червоної армії.

На протязі лютого-вересня 1944 року проведено 2. 573 чекістсько-військових операцій. При проведенні операцій вбито 38.087 захоплено живими 31.808 бандитів. Арештовано активних учасників ОУН і УПА -7.968. Захоплені зброя та боєприпасів: гармат -28, станкових і ручних кулеметів - 1.720, ПТР – 163, гвинтівок-10.646, автоматів- 2.365, мінометів – 236, пістолетів і револьверів –960, гранатів-20.450, патронів 0 2.575.165, мін –14.074, артснаряді-6.618, вилучено 54 радіостанцій, захоплено 532 продуктових склади. Всього при проведенні операцій вбито 1123, поранено 1038 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС.

В результаті проведених операцій більша частина оунівських банд ліквідована. Знайдені в останній час в убитих оунівців документи і отримані нами агентурні свідчення в тому, що рішучі переслідування бандитів поставило залишки діючих бандв тяжке становище.

Ці обставини заставили рядових учасників банд до добровільної явки з повинною в органи НКВС. Всього за період проведення операцій з’явилося з повинною 11.518 чоловік.

Одночасно з операціями по ліквідації оунівських банд проводилась робота по затриманню осіб призовного віку, які не бажали вступати в Червону армію. Працівники НКВС виявляли тако ж допомогу в організації і зміцненні місцевих органів радянської влади в районах західних областей України і проведенні роз’яснювальної роботи серед населення.

НКВС СРСР просить про нагородження орденами і медалями СРСР працівників НКВС-КГБ, генералів, офіцерів, сержантського і загального складу військ НКВС, які особливо відзначилися при проведенні операцій по ліквідації оунівських бандв західних областях України. Надаючи при цьому проект Наказу Президії Верховної Ради СРСР, прошу Вашого рішення. Народний комісар внутрішніх справ СРСР Л.Берія.

Таким чином, як бачимо із доповідної записки Л.Берія він клопотав перед Й.В.Сталіном, як верховним правителем та диктатором СРСР та головним організатором геноциду українського народу в 1933-1937 роках, та ініціатором активної окупації України і знищення українського національно-визвольного руху, про нагородження найвищих вбивців і терористів високими радянськими нагородами.

Як бачимо із “надзвичайно таємного докумету” формальним виконавцем волі Й.В.Сталіна та Л.П.Берія є наказ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження найбільш відзначившихся в репресіях і терорі над українським народом головорізів і Наркомату внутрішніх справ УРСР, та наркомату держбезпеки Української РСР, найвищими військовими нагородами СРСР: орденами Кутузова II ступеня, орденами Богдана Хмельницького II ступеня, орденами Вітчизняної війни I та II ступеня, орденами Червоної зірки”.

Слід наголосити, що останнім за рішенням цієї ж президії Верховної ради СРСР за вбивство провідника ОУН Степана Бандери, був нагороджений доморощений вбивця, по клопотанню КГБ, Богдан Сташинський[5].

Уявіть собі, шановні української науковці, скільки крові, скільки жертв, скільки висланих в Сибір, розкуркулених, вбитих замордованих українських пробітників, селян, представників української інтелігенції та їх родин, воїнів національно-визвольних змагань, стоять за цими таємними рішеннями та нагородами Й.В.Сталіна та Л.П.Берії, які ще потребують подальшого дослідження[1,2,3,4].

У висновок дослідження “надзвичайно таємних документів СРСР за 1944 рік“, які почерпнуто в “Государственном Архиве Российской Федерации” і які подаються в кінці дослідження, проливають світло на злочини радянського редиму проти українського народу, власне вони і є предметом подальшо дослідження[5].

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
КОПИРОВАНИЯ

245-111

ОСОБАЯ ПАПКА
№ 1-1 КОПИЯ 287

Совершенно секретно

эка. № 2.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ ОБОРОНЫ -

августа 44,

товарищу С Т А Л И Н У И.В.

✓ 927/8

ИЗ.

ГУ

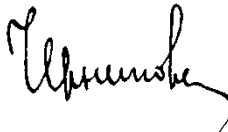
ИЗНА

по тексту
№ 44.

Направляю Вам копию докладной записки Зам. Наркома
Внутренних Дел СССР тов. КРУГЛОВА о ходе очистки
Львовской области отоуновских бандитов.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о ю з а С С Р -

(Л. БЕРИЯ)

Верно:

К о п и я.

Совершенно секретно

Разослать:

Т. Сталину
Т. Молотову
Т. Маленкову
Т. Антонову

РАССЕКРЕЧЕНО

Л. БЕРИЯ. 24. УШ-44г.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Из Л Ъ В О В А

МОСКВА, НКВД СССР - товарищу Б Е Р И Я Л. П.

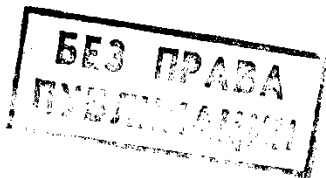
ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

О результатах борьбы с оуновским бандитизмом на территории Львовской области.

На территории Львовской области, в результате проведенных операций включительно по 22 августа, убито 1.252 бандита, из них 100 человек немцев, захвачено бандитов 1.316 человек, в том числе 86 человек раненых, задержано уклонявшихся от призыва в Красную Армию 1.828 человек, задержано бандпособников 195 человек и немцев 26 человек.

За это же время органами НКВД арестовано 720 человек участников ОУН.

За время проведения чекистско-войсковых операций, с 5 по 22 августа, захвачены следующие трофеи: противотанковых орудий - 1, станковых пулеметов - 18, ручных пулеметов - 50, минометов - 8, противотанковых ружей - 4, автоматов - 89, винтовок - 370, пистолетов разных - 34, ручных гранат - 658, противотанковых гранат - 12, мин и артиллерийских снарядов - 1931, винтовочных патронов - 137662, толу - 90 кг., динамиту - 30 кг., миномету - 60 кг., ручная типография - 1, радиоприемников - 9, лошадей - 10. Кроме того, захвачено 14 складов с продовольствием и снаряжением. Продовольствие и снаряжение изъято и оприходовано войсковыми частями, а сами склады уничтожены.

Наши потери за время проведения операций и при бандитских налетах за это время составили: убитыми: офицеров и младшего начальствующего состава - 26 человек, рядовых красноармейцев - 72 человека, сотрудников НКВД-НКГБ - 12 человек.

Проведенные чекистско-войсковые операции, в результате которых нанесены значительные потери установленным бандгруппам, в ряде районов положительно воздействовали на местное население.

После проведения чекистско-войсковой операции в районе сел: Новая Скважена и Старая Скважена, Золкевского района, 16 августа в районные центры явилась делегация от населения во главе со священником ГАЙДА Степаном, с просьбой в их селах больше операций не проводить, гарантируя при этом, что скрывавшаяся молодежь из лесов возвратится домой и в селах никаких банд не будет.

В Яворовском районе, в результате проведенных чекистско-войсковых операций, за последнее время отмечается значительное увеличение явки в военкомат призывного контингента.

Одновременно с этим имел место случай провокационного характера, совершенный оуновскими бандитами:

17 августа с.г. в селе Екимово, Ново-Милятинского района, при проведении операции было убито 2 бандита, которые были зарыты в землю. На второй день бандитами эти трупы с целью провокации были выкопаны, обезображены и показывались местным жителям как факт издевательства сотрудников НКВД над трупами.

Несмотря на проводимую оуновцами усиленную антисоветскую агитацию среди населения со строгим предупреждением уклоняться от призыва в Красную Армию, прекратить уборку хлеба и т.п., все же мобилизация в Красную Армию в районах области проходит сравнительно удовлетворительно.

Из числа подлежащих призыву в Красную Армию по области 45.996 человек на 20 августа с.г. призвано 27.244 человека.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Из этого количества 6000 человек взяты в армию проходившими передовыми частями Красной Армии. Мобилизация по области продолжается.

Уборка урожая по области подходит к концу. Колосовые культуры на полях в основном убраны.

В целях ликвидации оперирующих оуновских бандитов и очистки области от бандитского элемента, намечено проведение ряда крупных чекистско-войсковых операций в пораженных районах области.

22 августа с.г. пограничными войсками Управления пограничных войск Украинского округа, охраны тыла 1-го Украинского фронта при участии специально выделенных 1-м Украинским фронтом двух мотоциклетных и одного кавалерийского полка, начата операция в Сокольском, Мостовельском, Магеровском, Городецком, Краковецком, Немировском, Яновском и Золкевском районах области.

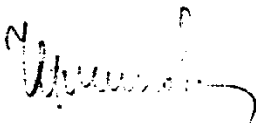
Задача операции: ликвидировать в этих районах оперирующие оуновские банды, изъять и направить в военкомат призывной контингент, уклоняющийся от служб в Красной Армии и проведение по ходу операции разных мероприятий среди населения, в свете обращения правительства Украинской ССР к участникам так наз. УПА, УНРА.

Одновременно подразделениями 17 и 25 бригад и 18 кавалерийского полка внутренних войск НКВД при участии милицейских отрядов и опергрупп УНКВД, начата аналогичная операция в Родзеховском, Каменка-Струмиловском, Ново-Ярычевском, Ново-Милятинском, Бусском, Глинянском и Красненском районах области.

О результатах этих операций донесу дополнительно.

ЗАМ НАРКОМА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ СССР - КРУГЛОВ

В е р н о:

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА

5 августа 44г.
№ 849/б

Г О К О - товарищу СТАЛШУ И.В.
СНН СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

По сообщению НКВД-НКГБ Украинской ССР, за последнее время, в связи с продвижением частей Красной Армии на Запад и уходом отдельных подразделений войск НКВД, дислоцировавшихся в районах Ровенской области, оуновское подполье и банда формирования УПА активизировали свою деятельность.

Отмечается переход оуновских банд из Польши и Львовской области в районы Волынской, Тернопольской и Ровенской областей.

Через реку Западный Буг перешло в районы Волынской области несколько банд, общей численностью до 1.000 человек.

За последние две недели возросли случаи убийств советского и партийного актива, членов семей красноармейцев и бывших бандаитов, являвшихся с повинной в органы НКВД. Имеют место случаи насильственного захвата оуновскими бандами призывников на призывных пунктах и в пути следования.

28-30 июля банды УПА, действующие в районах Волынской области, захватили и утащили в лес несколько команд призывников, общей численностью 1.130 человек.

Для принятия мер по пресечению действий оуновских банд на месте командирован Зам. Наркома Внутренних Дел СССР тов. КРУЖОВ.

В пораженные районы перебрасываются подразделения войск НКВД.

Для пресечения просачивания банд оуновцев с польской территории в районы Львовской, Волынской и Ровенской областей, принимаются меры к установлению погранотрядов по пограничной линии между СССР и Польшей.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

За время проведения чкистско-войсковых операций по ликвидации огуловских банд (Февраль-июль) убито 17.550 и захвачено живыми 17.480 банщитов. "

Явилось с повинной в органы НКВД 3.795 человек.

Арестовано активных участников ОУН и УПА 4.743.

Захвачено оружия и боеприпасов: пушек - 14, минометов - 85, крупнокалиберных, станковых и ручных пулеметов - 600, ПТР - 30, автоматов - 1075, винтовок - 4390, пистолетов и револьверов - 435, гранат - 6567, патронов - 600.000, мин - 6060, снарядов - 6110, изъято 20 радиостанций. Захвачено 158 продовольственных складов.

В результате проведенной работы по задержанию лиц, уклонявшихся от призыва и мобилизации в Красную Армию, направлено в райвоенкоматы 270.600 человек.

При проведении операций убито 700 и ранено 562 оперативных работников, офицеров и бойцов войск НКВД и Красной Армии.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕШНИХ ДЕЛ
С о в з а С С Р

Отп. 4 экз.

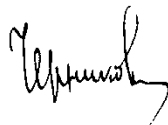
(Л. БЕРИЯ)

1 - 3 - адресатам
4 - в дело С-та НКВД.
Исп. т. Френкина.

Основание: "ВЧ" от т. т. Круглова, Рыского
№ 1832/сн от 3.УИ-44 г.
Спецсообщение т. Савченко № 1424/с
от 2.УИ-44 г.

леч. Мгрицкая, 5.УИ-44 года.

В е р н о:

РАССЕКРЕЧЕНО

экз. № 2

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

14 октября 44,

w/100.15-

ГОСУДАРСТВЕННОЙ КОМИТЕТ ОБОРОНЫ -

товарищу С Т А Л И Н У И.В.

С начала освобождения от войск противника западных областей Украины НКВД СССР проводятся мероприятия по ликвидации оуновских банд, действующих в тылу Красной Армии.

В течение февраля-сентября с.г. проведено 2.573 чекистско-войсковых операций. При проведении операций убито 38.087, захвачено живыми 31.808 бандитов.

Арестовано активных участников ОУН и УПА 7.968.

Захвачено оружия и боеприпасов: пушек - 28, станковых и ручных пулеметов - 1.720, ПТР - 165, винтовок - 10.646, автоматов - 2.365, минометов - 236, пистолетов и револьверов 960, гранат - 20.450, патронов - 2.575.165, мин - 14.074, артснарядов - 6.618; из'ято 54 радиостанции. Захвачено 532 продовольственных склада.

При проведении операций убито 1123, ранено 1038 оперативных работников, офицеров и бойцов войск НКВД.

В результате проведенных операций большая часть оуновских банд ликвидирована. Найденные в последнее время у убитых оуновцев документы и полученные нами агентурные данные свидетельствуют о том, что решительное преследование бандитов поставило остатки действующих банд в тяжелое положение.

Эти обстоятельства побудили рядовых участников банд к добровольной явке с повинной в органы НКВД. Всего за период проведения операций явилось с повинной 11.518 человек.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

Одновременно с операциями по ликвидации оуновских банд проводилась работа по задержанию лиц призывного возраста, уклоняющихся от призыва в Красную Армию, и передаче этого контингента в военкоматы; работники НКВД оказывали также помощь в организации и укреплении местных органов советской власти в районах западных областей Украины и в проведении разъяснительной работы среди населения.

НКВД СССР просит о награждении орденами и медалями СССР работников НКВД-НКГБ, генералов, офицеров, сержантского и рядового состава войск НКВД, особо отличившихся при проведении операций по ликвидации оуновских банд в западных областях Украины.

Представляя при этом проект Указа Президиума Верховного Совета Союза ССР, прошу Вашего решения.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о ю з а С С Р

Д. 2 экз.
адресату
д. с-та
т. т. Мамулов
кование:
г. Калугина, 13. X-44г.

(Л. БЕРИЯ)

В е р н о:

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

У К А З

РАССЕКРЕЧЕНО

ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА С С С Р.

О награждении работников Наркомата внутренних дел и Наркомата госбезопасности Украинской ССР, генералов, офицеров, сержантского и рядового состава войск НКВД.

За успешное выполнение специального задания Правительства в условиях военного времени - н а г р а д и т ь:

Орденом КУТУЗОВА II СТЕПЕНИ.

Комиссара государственной безопасности 2 ранга
КРУГЛОВА Сергея Никифоровича

Генерал-майора
МАРЧЕНКОВА Михаила Петровича

Комиссара государственной безопасности 3 ранга
РЯСНОГО Василия Степановича

Комиссара государственной безопасности 3 ранга
САВЧЕНКО Сергея Романовича.

Орденом БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦКОГО II СТЕПЕНИ

Генерал-майора
БУРМАК Петра Васильевича

Подполковника
ГРИЦЕНКО Тимофея Федотовича

Комиссара милиции 2 ранга
ГРУШКО Евгения Семеновича

Комиссара милиции 3 ранга
ДЯТЛОВА Николая Алексеевича

Подполковника государственной безопасности
ЗАДОЯ Александра Федоровича

Комиссара государственной безопасности 3 ранга
ЛЕОНТЬЕВА Александра Михайловича

Комиссара государственной безопасности
КРАВЧЕНКО Валентина Александровича

Подполковника государственной безопасности
НЕИЗМАЙЛОВА Филиппа Михайловича

Генерал-майора
САБУРОВА Александра Николаевича

Полковника государственной безопасности
САРАЕВА Романа Николаевича

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Подполковника
ЗВЯКИНА Андрея Сергеевича

Полковника
ИВАХНИЦКОГО Ивана Емельяновича

Полковника
КАЗАК Павла Корниловича

Капитана
КАМОЛОВА Петра Викторовича

Подполковника
КОЗЛОВА Виктора Георгиевича

Капитана
МАЛОВИЦА Степана Романовича

Лейтенант милиции
ПАВЛОВА Петра Семеновича

Участкового уполномоченного
ПЕВКОСОВА Николая Васильевича

Майора
ПОЛУШКИНА Петра Ильича

Майора милиции
РАДЧЕНКО Николая Степановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЯБКОВА Алексея Васильевича

Старшего лейтенанта милиции
САДЫНЕНКО Ивана Алексеевича

Капитана государственной безопасности
САПЕЖЕНКО Семена Михайловича

Майора государственной безопасности
САХАРОВА Серафима Ивановича

Полковника
СИДОРЯК Петра Семеновича

Полковника
СМЕТАНИНА Тимофея Андреевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВА Алексея Ивановича

Капитана
СОЛОВЬЕВА Сергея Федоровича

484
РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Подполковника
ЗЕВЯКИНА Андрея Сергеевича

Полковника
ИВАХНИЦКОГО Ивана Емельяновича

Полковника
КАЗАК Павла Корниловича

Капитана
КАМОЛОВА Петра Николаевича

Подполковника
КОЗЛОВА Виктора Георгиевича

Капитана
МАЛОВИЦА Степана Романовича

Лейтенант милиции
ПАЗЮВА Петра Семеновича

Участкового уполномоченного
ПЕМЕХОЕСВА Николая Васильевича

Майора
ПОЛУШКИНА Петра Ильича

Майора милиции
РАЙЧЕНКО Николая Степановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЯБКОВА Алексея Васильевича

Старшего лейтенанта милиции
САДЫЧЕНКО Ивана Алексеевича

Капитана государственной безопасности
САПЕЖЕНКО Семена Михайловича

Майора государственной безопасности
САХАРОВА Серафима Ивановича

Полковника
СИДОРЯК Петра Семеновича

Полковника
СМЕТАНИНА Тимофея Андреевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВА Алексея Ивановича

Капитана
СОЛОВЬЕВА Сергея Федоровича

Лейтенанта милиции
ТАРАСОВА Василия Ильича

Сержанта
ТИШЕНКО Александра Дмитриевича

Подполковника
ТКАЧЕНКО Ивана Дмитриевича

Полковника
ТУЛЯКОВА Владимира Ивановича

Старшего лейтенанта
СОМЕНКО Николая Николаевича

Подполковника государственной безопасности
ЦВЕТУХИНА Федора Андреевича

Младшего лейтенанта
ШЕДУНЕНКО Евгения Кирилловича

Полковника
ЯСТРЕБОВА Ивана Тимофеевича

Полковника -
ЯХИМОВИЧ Ивана Степановича

Орденом ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ 1 СТЕПЕНИ

Полковника
БРАГИНА Якова Григорьевича

Полковника
БУЖИНА Дмитрия Алексеевича

Инженер-подполковника
ВАСИЛЬЕВА Антона Михайловича

Полковника
ГЕРАСИМЕНКО Ивана Георгиевича

Майора государственной безопасности
ГОЛОВЛЕВА Владимира Яковлевича

Полковника
ГОЛЬЦЕВА Павла Александровича

Подполковника
ГРИНЕВА Петра Ивановича

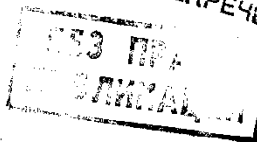
Генерал-майора
ДЬЯКОНОВА Александра Ивановича

Майора государственной безопасности
ЕВГЛЕВСКОГО Григория Пантелеевича

Младшего лейтенанта
ЕГОРОВА Егора Ивановича

Комиссара государственной безопасности
ЕСИЩЕНКО Даниила Ивановича

Комиссара государственной безопасности
ЖУКОВА Александра Алексеевича

Подполковника
ЗОЛКО Маркуса Менделеевича

Подполковника
ЗОЛОТУХИНА Павла Николаевича

Майора
ЗУБКОВА Павла Петровича

Полковника
КЛОКОВА Прохора Васильевича

Полковника государственной безопасности
КЛИМЕНКО Ивана Ефимовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
КОЩЕЕВА Виктора Ивановича

Подполковника
КУЗНЕЦОВА Андрея Васильевича

Подполковника государственной безопасности
МАЙСТРУК Владимира Федоровича

Подполковника
МАЛАГИНА Кузьму Ивановича

Подполковника государственной безопасности
МАРТИНОВА Александра Николаевича

Полковника государственной безопасности
МИХАЙЛОВА Алексея Никиторовича

Лейтенанта
МОНАХОВА Николая Ивановича

Полковника
НАЛЕТОВА Петра Ивановича

Полковника
НИСИТЮК Петра Михайловича

Капитана
ПЛАСОВА Василия Михайловича

Капитана
ПОДЕУБНОГО Марка Герасимовича

Полковника
ПРОКОФЬЕВА Сергея Сергеевича

Подполковника
РАДЧЕНКО Григория Степановича

Майора
РЪЗАНЦЕВА Михаила Тимофеевича

Полковника государственной безопасности
СВИРИНА Сергея Григорьевича

Подполковника
СЕМЕНЮК Дмитрия Митрофановича

407
РАССЕКРЕЧЕНО

Майора
СИБКОВА Федора Андреевича

Капитана
СЕРГЕЕВИЧОВА Михаила Семеновича

Полковника
СЕРГЕНКО Георгия Георгиевича

Капитана
УСТИНОВА Федора Васильевича

Майора
ЧЕСТОВА Алексея Арсентьевича.

Орден ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ 2 СТЕПЕНИ

Капитана
АБРАМОВА Петра Романовича

Лейтенанта
АГЕЕНКО Михаила Ивановича

Капитана
АЛЕКСИНСКОГО Тимофея Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
БАВЕНКО Павла Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
БЕЛЯЕВА Алексея Васильевича

Младшего лейтенанта милиции
БЕЛЫХОВА Александра Николаевича

Майора милиции
БЕРЕСОВ Дмитрия Афанасьевича

Младшего лейтенанта
БОШАРЕНКО Федора Михайловича

Старшего лейтенанта милиции
БОРОДИНА Христофора Мартевича

Милиционера
БРОВАРЬ Автонома Никитовича

Подполковника государственной безопасности
БУДНИЦА Бориса Георгиевича

Старшего сержанта
БУДНИЦАВОВА Николая Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВАСИЛЬЕНКО Петра Афанасьевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ВОЛЧКОВА Николая Павловича

ВЕРНЕНО

458

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВОРОБЬЕВА Ивана Ивановича

БЕЗ ПРАВА
ПРЕДСТАВЛЕНИЯ

Техник-лейтенанта
ВОРОБЬЕВА Петра Владимировича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ГАБРИЛОВА Николая Антоновича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГЕРАСИМОВА Николая Васильевича

Майора милиции
ГИСАК Николая Никифоровича

Лейтенанта государственной безопасности
ГОЛОХИМОВА Николая Николаевича

Подполковника милиции
ГОРБЕНКО Макара Никифоровича

Подполковника
ГОРШКОВА Александра Михайловича

Майора
ГРИГОРЬЕВА Николая Григорьевича

Младшего лейтенанта милиции
ГРЯЗНОВА Петра Васильевича

Подполковника государственной безопасности
ГУДАШО Александра Ефимовича

Лейтенанта
ГУНДАРЧУК Ивана Захаровича

Старшего лейтенанта
ДЗЫБА Ивана Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ДОЛИНА Александра Степановича

Младшего лейтенанта милиции
ДУРЯЖЕВА Николая Николаевича

Полковника
ДЪБИНА Николая Михайловича

Подполковника
ЕГОРОВА Федора Савельевича

Майора государственной безопасности
ЕЛИЗАРОВА Константина Федоровича

Красноармейца
ЕЛЬШИНА Дмитрия Андреевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ЕВАНОВА Александра Федоровича

Младшего лейтенанта
БРЮЛОВА Петра Петровича

Капитана
БРЕМОВА Павла Ивановича

Полковника государственной безопасности
ЗАВОРОДИЕГО Михаила Андреевича

Старшего лейтенанта милиции
ЗИРЧЕНКО Петра Петровича

Майора
ЗОЛОТАРЕВА Василия Герасимовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЗЫКОВА Никифора Васильевича

Младшего лейтенанта
ИГНАТОВА Василия Ванифатьевича

Майора государственной безопасности
КАГАЛОВИЧ Арона Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
КАЗАНОВА Ивана Николаевича

Капитана
КАЗАНЦЕВА Семена Андреевича

Полковника государственной безопасности
КАЛЬБЕНКО Тимофея Семеновича

Лейтенанта государственной безопасности
КАМЕНЕВА Ильи Павловича

Подполковника
КАСНЕРОВИЧ Андрея Ивановича

Капитана государственной безопасности
КОВАЛЕВА Ивана Григорьевича

Подполковника государственной безопасности
КОВРИЖЕНКО Павла Пантелеймоновича

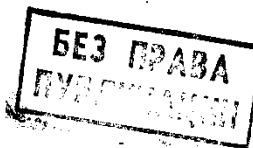
Майора
КОЗЫРЕВА Тимофея Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
КОЛДЫБЕКОВА Тукфа

Майора государственной безопасности
КОСОВА Василия Яковлевича

Подполковника
КОСОЛАНОВА Виктора Лементьевича

Лейтенанта милиции
КРАСЮК Дмитрия Васильевича

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

Красноармейца
КРАПУТСКОВО Александра Петровича

Капитана государственной безопасности
КУДРЯНОВА Николая Павловича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЛАПТЕВА Василия Александровича

Лейтенанта
ЛАЩИНЮ Алексея Константиновича

Младшего лейтенанта
ЛЕВЕНЕВА Алексея Павловича

Капитана милиции
ЛЕНАРЕВА Михаила Петровича

Младшего лейтенанта
ЛИХОШЕРСТ Тимофея Калининича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЛОКТЕВА Анатолия Ивановича

Старшего лейтенанта милиции
ЛУЧКО Емельяна Григорьевича

Старшего лейтенанта милиции
МАРКИНА Петра Григорьевича

Лейтенанта милиции
МАРТИНИНА Аверьяна Андреевича

Майора милиции
МАТВЕЙЧУК Владимира Ивановича

Подполковника государственной безопасности
МЕДВЕДЕВА Павла Николаевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
МЕЖАУРОВА Ивана Дмитриевича

Майора государственной безопасности
МЕНЯШКИНА Алексея Ивановича

Полковника государственной безопасности
МАРИЧЕВА Николая Константиновича

Капитана государственной безопасности
МИХАЙЛОВА Всеволода Петровича

Милиционера
МОЗОЛЬ Дмитрия Прокофьевича

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Младшего лейтенанта милиции
МОРДВОВА Евгения Степановича

Младшего лейтенанта милиции
МОРСОВА Петра Михайловича

Лейтенанта государственной безопасности
МОРСОВА Павла Николаевича

Капитана милиции
НАЗАРЕНКО Григория Федосеевича

Капитана
НАКИТИНА Алексея Семеновича

Капитана государственной безопасности
НИКОЛАШЕНКО Александра Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
НОВИКОВА Николая Федоровича

Младшего лейтенанта
ОБРЕЗНИКОВА Григория Ивановича

Лейтенанта
ОБЛЕПИНСКОГО Николая Терентьевича

Младшего лейтенанта
ОРИНОВА Даниила Егоровича

Капитана милиции
ПАРЫШЕНКО Николая Григорьевича

Старшего лейтенанта милиции
ПАРЫША Ивана Афанасьевича

Участкового милиционера
ПАРЫША Петра Макаровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ПАРЫШОВА Василия Денисовича

Лейтенанта милиции
ПАХОМОВА Ивана Васильевича

Лейтенанта
ПЕРЛИНА Матвея Григорьевича

Младшего сержанта
ПЕТРОВА Николая Павловича

Старшего лейтенанта милиции
ПОГРЕБИЦКОГО Ивана Михайловича

Лейтенанта
ПОСОВА Александра Владимировича

РАССЕКРЕЧЕНО

УК

Старшего лейтенанта
ПОПОВА Василия Николаевича

Майора государственной безопасности
ПОХВАЛОВА Николая Федоровича

Майора
ПРЕМУСА Арсения Васильевича

Капитана ПРАВОСУДКО Петра Петровича

Лейтенанта милиции
ПРИДУС Пантелея Егоровича

Подполковника милиции
ПРИБНО Петра Сергеевича

Майора
ПУХОВА Якова Авксентьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЕШЕТНИКОВА Василия Алексеевича

Старшего лейтенанта
РОДА Ивана Колениковича

Подполковника государственной безопасности
РУДЕНКО Михаила Тимофеевича

Капитана государственной безопасности
СЕЛИВАНОВА Александра Семеновича

Старшего сержанта
СИТНИКОВА Владимира Ивановича

Капитана государственной безопасности
СМИРНОВА Бориса Сергеевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВСКОГО Иосифа Марковича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СОЛОВЬЕВА Михаила Александровича

Лейтенанта милиции
С О Ц Ивана Трофимовича

Капитана
СТАРЧЕНКО Михаила Яковлевича

Подполковника милиции
СТЕПАНЧЕНКО Константина Ивановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СТЕПОВЕНО Степана Николаевича

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

12

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СТРЕШНЕВА Александра Павловича

Капитана
СУХАРЕВА Александра Алексеевича

Майора
ТАРАСЕНКО Герасима Емельяновича

Старшего лейтенанта
ТАРАСОВА Михаила Петровича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ТИГИВКО Георгия Андреевича

Уполномоченного
ТРАПЕЗОНА Ивана Никитовича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ТРЕТЬЯКОВА Якова Федоровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ФЕДОТОВА Якова Митрофановича

Старшего лейтенанта
ЧИЖИКОВА Александра Николаевича

Капитана государственной безопасности
ЧИПЛЕЕНКОВА Николая Алексеевича

Подполковника государственной безопасности
ШАГАНОВА Григория Андреевича

Участкового милиционера
ШАМАЕВА Павла Николаевича

Полковника
ШАПОВАЛОВА Емифора Сергеевича

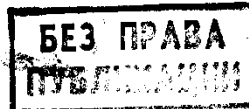
Капитана государственной безопасности
ШВЕЦ Артема Феоктистовича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ШВИДНОГО Сергея Петровича

Уполномоченного
ЮРЬЕВА Бориса Алексеевича

Капитана милиции
ЯНЧИКОВА Павла Тимофеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ЯСЕНКО Виктора Ивановича

Орденом "КРАСНАЯ ЗВЕЗДА"

Ефрейтора
АБАКУМОВА Николая Васильевича

Старшину
АВАКОВА Рубена Михайловича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
АВДОХИНА Александра Павловича

Лейтенанта
АВЕРИНА Дмитрия Андреевича

Лейтенанта милиции
АГАЕВА Сергея Васильевича

Майора
АЛЕХИКОВА Геннадия Ивановича

Подполковника государственной безопасности
АЛЕКСЕЕВА Ивана Васильевича

Лейтенанта милиции
АЛЕКСЕЕНКО Николая Харитоновича

Майора витебской службы
АЛЕКСЮК Мирона Михайловича

Младшего лейтенанта милиции
АЛЕШИНА Семена Антоновича

Командира отделения
АЛЯШИНА Леонида Андреевича

Младшего сержанта
АНДРИЖОВА Алексея Алексеевича

Майора государственной безопасности
АНДРИЕВСКОГО Николая Сергеевича

Красноармейца
АРИЦОВА Хайтбай

Капитана государственной безопасности
АРУТЮНОВА Михаила Артемовича

Майора
БАЗАРОВА Михаила Егоровича

415

РАССЕКРЕЧЕНО

- 14 -

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Капитана государственной безопасности
БАЛАКИНА Андрея Кузьмича

Подполковника
БАЛАСОВА Федора Ефимовича

Подполковника
БАРСОВА Ивана Сергеевича

Лейтенанта милиции
БЕЗЪЯННИКОВА Матвея Александровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
БЕЛОВА Александра Николаевича

Капитана государственной безопасности
БЕЛЯШЕВА Андрея Ефимовича

Старшего техник-лейтенанта
БЕРИЯ Сергея Лаврентьевича

Лейтенанта государственной безопасности
БЕРНИКОВА Петра Александровича

Подполковника
БАЛЯШНИКОВА Виктора Александровича

Старшего сержанта
БОГАТЫРЧУК Петра Степановича

Младшего сержанта
БОГДАНОВА Николая Григорьевича

Майора
БОЛОТИНА Федора Никитовича

Старшего лейтенанта
БОРИСОВА Едима Ефимовича

Младшего лейтенанта
БУДАШНА Петра Михайловича

Парторга заставы
БУЙМИСТР Михаила Ивановича

Лейтенанта
БУЛАВКО Степана Федоровича

Лейтенанта государственной безопасности
БУРТИНА Сергея Прокофьевича

Оперуполномоченного НКВД
БЫКОВА Михаила Ивановича

Капитана
ВАРЛАМОВА Федота Владимировича

Капитана
ВАСИЛЬЕВА Кузьму Васильевича

Сержанта
ВАСЬКО Федора Кузьмича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВЕЛИЧКО Захара Кондратьевича

Лейтенанта милиции
ВЕЛИЧКО Ивана Матвеевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ВЕСЕЛОВА Василия Павловича

Полковника государственной безопасности
ВОЛОШЕНКО Константина Сидоровича

Майора государственной безопасности
ВОРОБЬЕВА Василия Ефимовича

Капитана государственной безопасности
ВОРОНИНА Михаила Павловича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ГАВРИЛКО Андрея Пантелеевича

Полковника
ГАВРИЛОВА Николая Александровича

Старшего лейтенанта
ГЕРАСИМОВА Александра Ивановича

Майора
ГОГОЛЕВА Сергея Николаевича

Подполковника
ГОЛОВАНСКОГО Павла Николаевича

Капитана интендантской службы
ГОЛКОВА Василия Павловича

Красноармейца
ГОЛЕВА Ивана Петровича

Подполковника
ГОЛУБЕВА Василия Герасимовича

Младшего лейтенанта
ГОРДИНА Ивана Емельяновича

Красноармейца
ГОРНАСТАЕВА Ивана Дмитриевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ГРЕЧКО Константина Григорьевича

Старшину
ГРИГОШУК Анатолия Исаковича

Майора
ГРИЦАЕВА Ивана Алексеевича

Майора
ГРОЗИНА Вячеслава Николаевича

Старшего сержанта
ГРОСУ Савелия Платоновича

Старшего лейтенанта интендантской службы
ГРОМОВА Анатолия Андреевича

Старшего техник-лейтенанта
ГУДАСОВА Александра Александровича

Старшего лейтенанта милиции
ГУДИМЧУК Якова Арсентьевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУЛЯЕВА Дмитрия Леснидовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУЛЯЕВА Евгения Николаевича

Подполковника государственной безопасности
ГУРЬЕВА Виталия Феодосьевича

Сержанта
ГУИЛНА Акима Ильича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУСЕВА Юрия Ивановича

Лейтенанта
ДАВЕДОВА Василия Тимофеевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ДАНИЛИНА - ДЕМЬЯНА Николая Васильевича

Подполковника
ДЕМИЖУК Андрея Исидоровича

Лейтенанта государственной безопасности
ДИВИНСКОГО Михаила Григорьевича

Капитана государственной безопасности
ДОВРИНСКОГО Кирилла Семеновича

Младшего лейтенанта милиции
ДОЛГАНОВА Виктора Петровича

Милиционера
ДРОЗДОВА Василия Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
ДРОНОВА Николая Васильевича

Лейтенанта государственной безопасности
ДУБОВЕНКО Дмитрия Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
ДУБОВИЦКОГО Луку Сергеевича

Лейтенанта государственной безопасности
 БУДНИН Дмитрий Николаевича

Майора государственной безопасности
 БУДНИН Василий Андреевич

Майора государственной безопасности
 БУДНИН Иван Андреевич

Старшего лейтенанта
 БУДНИН Иван Петрович

Капитана
 БУДНИН Александра Степановича

Подполковника
 БУДНИН Василий Алексеевич

Майора государственной безопасности
 БУДНИН Николай Александрович

Старшего сержанта
 БУДНИН Петра Михайловича

Инженер-капитана
 БУДНИН Федора Федоровича

Лейтенанта
 БУДНИН Василий Петрович

Капитана
 БУДНИН Григория Ивановича

Капитана государственной безопасности
 БУДНИН Петра Филипповича

Подполковника
 БУДНИН Александра Ивановича

Лейтенанта
 БУДНИН Петра Тимофеевича

Старшего лейтенанта
 БУДНИН Павла Андреевича

Капитана государственной безопасности
 БУДНИН Александра Семеновича

Подписывающего интендантской службой
 БУДНИН Василий Антоновича

Майора
 БУДНИН Михаил Самойловича

Майора
 БУДНИН Филиппа Ивановича

БЕЗ ПРАВА
 ПУБЛИКАЦИИ

Лейтенанта государственной безопасности
ЗАВАРИГИНА Павла Кирилловича

Сержанта
ЗИМАК Анатолия Андреевича

Капитана милиции
ЗЛОДУХОВА Якова Андреевича

Майора государственной безопасности
ЗОЛОТАРСКОГО Бориса Петровича

Красноармейца
ИВАНОВА Александр Ивановича

Сержанта
ИВАНОВА Георгия Антоновича

Старшего лейтенанта
ИВАНОВА Николая Дмитриевича

Милиционера
ИВАНОВА Николая Яковлевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИВАНОВА Петра Федоровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИВЧЕНКО Виктора Антоновича

Оперуполномоченного НКВД
ИЛЮШКИНА Михаила Евдокимовича

Капитана
ИЛЮШКИНА Алексея Петровича

Подполковника государственной безопасности
ИЛЮШКИНА Федора Ефимовича

Майора государственной безопасности
ИНОТКИНА Александра Тимофеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИСАЕВА Романа Михайловича

Капитана
ИШЕНКО Павла Алексеевича

Капитана
КАЗАКОВА Василия Ефимовича

Старшего лейтенанта
КАЗАРЬЯН Заре Арамовича

Старшего лейтенанта
КАЗАНЧЕНКО Ефима Трофимовича

Майора
КАЛЫНИК Василия Гордеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
КАМОЛИКОВА Михаила Семеновича

Капитана
КАСЬЯНОВА Михаила Григорьевича

Майор
КЕВЛАНА Александр Борисовича.

14 октября 44 г.
w/1093/8

- Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.
- СНК СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
- ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

После освобождения западных областей Украины и Белоруссии, а также районов Литовской ССР, органами НКВД-МГБ проведена значительная работа по ликвидации созданных и оставленных германскими разведывательными органами антисоветских организаций и вооруженных банд.

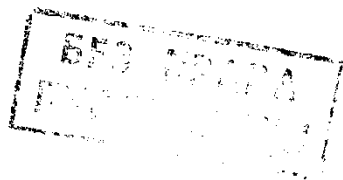
Приводим некоторые цифровые данные, характеризующие оперативную деятельность органов НКВД-МГБ и войск НКВД по преследованию антисоветского подполья и вооруженных банд в этих районах.

По западным областям Украины. В период февраль-сентябрь 1944 г. при проведении операций по ликвидации оуновских банд убито 38.037 и захвачено живыми 1.308 бандитов; явилось с повинной - 11.518; арестовано участников антисоветских организаций - 7.968.

По западным областям Белоруссии. При проведении операций по ликвидации белопольских банд убито 444 и захвачено живыми 927 бандитов; арестовано антисоветского элемента и дезертиров из Красной Армии - 9.670.

По Литовской ССР. Убито в результате преследования 415 и захвачено живыми 1.533 бандита; изъято антисоветского элемента - 4.561 человек.

При проведении этих операций у бандитов изъято: пушек - 30, пулеметов - 2.391, противотанковых ружей - 283, минометов - 33.871, автоматов - 10.495, пистолетов - 1.586, мины - 257, гранат - 32.740, боеприпасов - около 4 млн., мин -

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

14.074, артснарядов — 7.941, радиостанций — 78; разгромлено продовольственных баз бандитов — 502.

При столкновениях с бандами убито сотрудников НКВД-МГБ, офицеров и бойцов войск НКВД — 1.236 человек и ранено — 1.008 человек.

Положение в западных районах Украины и Белоруссии в настоящее время значительно улучшилось, что подтверждается успешным проведением призыва в Красную Армию, хлебозаготовок и других хозяйственных и политических кампаний. Улучшению общего положения способствовали также мероприятия по изъятию и выселению в Сибирь членов семей активных оуновцев и участников бандитских шек.

Однако, бандитские проявления, в особенности попытки срыва призыва в Красную Армию, террористические акты против партийно-советского актива, военнослужащих Красной Армии и чекистов, отдельные диверсии на железных дорогах, совершаемые оуновскими бандами и белополяками, все еще продолжают иметь место.

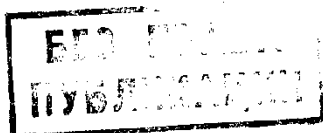
НКВД СССР, в дополнение к ранее принятым мерам, разработаны и проводятся мероприятия по обеспечению окончательной ликвидации антисоветского подполья и вооруженных банд в западных областях Украины и Белоруссии, а также в Литве.

Усилены и укреплены районные и областные аппараты НКВД-МГБ;

районные отделения НКВД реорганизованы в районные отделы с созданием при них отделений по борьбе с бандитизмом;

областные аппараты НКВД пополнены опытными работниками по борьбе с бандитизмом;

в наркоматах внутренних дел Украины и Белоруссии вместо отделов созданы управления по борьбе с бандитизмом, во главе которых поставлены руководящие работники;

РАССЕКРЕЧЕНО

3.

в наиболее пораженных бандитизмом областях начальники УНКВД-УМГБ заменены более сильными товарищами;

для укрепления районных органов направлены на места из восточных районов Советского Союза 3.800 оперативных работников;

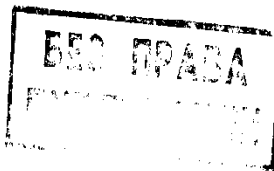
дополнительно переброшено в эти районы необходимое количество войск НКВД;

приняты меры по очистке пограничной зоны от шпионских и бандитских элементов;

организованы необходимые мероприятия по усилению охраны и противодиверсионной работы на Белостокской, Брест-Литовской и Виленской железных дорогах;

работа органов НКВД-УМГБ и войсковых частей НКВД по борьбе с бандитизмом и антисоветским подпольем в западных областях Украины, Белоруссии и по Литве об'единена и возглавлена: Народным комиссаром внутренних дел Украинской ССР комиссаром госбезопасности 3-го ранга тов. РЯСНЫМ (по Львовской, Станиславской, Дрогобычской и Черновицкой областям УССР), заместителем Наркома внутренних дел УССР генерал-лейтенантом тов. СТРОНАЧ (по Ровенской, Волынской и Тернопольской областям УССР), Народным комиссаром внутренних дел Белорусской ССР комиссаром госбезопасности тов. ДЕМЬЧЕНКО (по Барановичской, Молодечненской, Гродненской, Минской и Брестской областям БССР) и Народным комиссаром внутренних дел Литовской ССР комиссаром госбезопасности тов. БАРТАШУЦАС (по освобожденным районам Литвы).

В связи с тем, что в предстоящей работе по выкорчевыванию бандитско-повстанческого подполья органам НКВД-УМГБ придется опираться на сельский партийно-советский актив и местное население, наряду с проводимой органами НКВД-УМГБ работой

РАССЕКРЕЧЕНО

4.

необходимо провести меры по еще большему укреплению руководства сельских, районных и некоторых областных партийно-советских органов западных областей Украины, Белоруссии и пораженных бандитизмом районов Литвы, а также принять меры по усилению и улучшению партийно-политической работы на селе (газеты, радио, кино, распространение советской литературы и др.).

Учитывая ограниченность возможности выдвижения новых кадров партийно-советских работников на месте, считается, что следовало бы пойти хотя бы на временную переброску опытных работников из восточных областей Украины и Белоруссии.

Укрепление партийно-советского аппарата и усиление политической и культурной работы на селе создаст необходимые условия для закрепления результатов оперативной работы органов НКВД-МГБ по ликвидации антисоветского подполья и вооруженных банд оуловцев и белополяков.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕШНИХ ДЕЛ
С О В Е Т С К О Й

п. 5 экз.

(Л. БЕРЯЯ)

3-адресатам
4-д.с-та НКВД
5-д.с-та НКГБ
п. т. Мамулов

Основание: Указом Мамулова в связи с справкой от 15.12.44 г.
п. т. Мамулова, 14.Х-44г.

Верно: *Иванов*

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

ОСОБАЯ ПАПКА
№ /-/ стр. КОПИЯ

Совершенно секретно

экз. № 4.

№ 1042/8

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.

30 сентября 44

С Н К С С С Р -

товарищу МОЛОТОВУ В.М.

Ц К ВКП(б) товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

НКВД Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оуновскими бандитами в Западных областях Украины.

С 5 по 20 сентября с.г. проведено 596 чекистско-войсковых операций. В результате боевых столкновений убито 6.092 и захвачено живыми 3.467 бандитов.

Задержано 178 дезертиров и 3.018 уклоняющихся от призыва в Красную Армию.

Захвачены следующие трофеи: бронемашина - 1, пушек - 6, минометов - 14, гранатометов - 5, огнемет - 1, ПТР - 25, станковых и ручных пулеметов - 326, автоматов - 304, винтовок - 1.960, пистолетов и револьверов - 129, гранат - 13.278, снарядов и мин - 3.417 и 83 ящика, патронов - 423.000, взрывчатки - 335 кг., складов с оружием и боеприпасами - 22, продовольственных и вещевых складов - 15, типографий - 6, радиостанций - 6, радиоприемников - 8, радиопередатчиков - 3.

Арестовано 62 активных членов ОУН и руководящего состава УПА.

В числе арестованных: командир сотни УПА - КИЖИ Б.Т.; заместитель командира куреня "Гамалий" по войсковой части - ПАБАРОВСКИЙ Адам; полковник УПА - ВАСЮК Е.М., бывший секретарь окружного комитета УНК - КУЗНЯК.

Явлось с повинной бандитов и лиц, уклонявшихся от службы в Красной Армии 1.694 человека.

В сентябре с.г. имели место следующие наиболее серьезные бандпроявления:

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

ЛЬВОВСКАЯ ОБЛАСТЬ

3 сентября бандой неустановленной численности совершено нападение на села Великий и Малый Желехов, Ново-Миллятинского района. Бандитами убиты и ограблены 7 польских семей.

В ночь на 6 сентября до 100 бандитов, одетых в форму бойцов Красной Армии и в форму немецких солдат, совершили нападение на мельницу в селе Гай. Бандиты были вооружены 4 ручными пулеметами, винтовками и гранатами.

Погрузив на подводы 2 тонны пшеницы и 10 тонн муки, бандиты скрылись.

В ночь на 11 сентября из села Стрептов, Ново-Миллятинского района, бандой численностью до 50 человек уведены 14 мужчин призывного возраста.

Днем того же числа в Желеховском лесу бандитами перохвачена группа мужчин в количестве 18 человек, следовавших в райвоенкомат.

В ночь на 9 сентября в гор. Каменка-Бугск бандитами были разбросаны и расклеены контрреволюционные оуновские листовки.

В ночь на 10 сентября банда, численностью свыше 100 человек, совершила нападение на село Гейда, Львовского района. В 24.00 по сигналу ракет бандиты стали бить в рельсу и с криками "варта" начали разбой, продолжавшийся до 3 часов ночи.

Во время нападения бандитами были убиты 25 местных жителей, из них 24 поляка и 1 украинец, и 4 человека ранены.

Разграбив имущество, бандиты на подводах и пешком ушли из села.

Принятыми мерами банда была настигнута и полностью разгромлена.

БРАГОВИЧСКАЯ ОБЛАСТЬ

2 сентября с.г. близ села Дешки-Горины, Ходоровского района, бандой, численностью 50 человек, из засады обстреляна оперативная

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

3.

группа НКВД в количестве 10 человек, конвоировавшая двух бандитов.

В результате обстрела ранены оперуполномоченный РО НКВД, милиционер, два бойца истребительного батальона и два бойца истребительного батальона пропали без вести.

5 сентября с.г. в селе Высокичи, Острийского района, неизвестными бандитами убит командир батальона 18 Армии 1-го Украинского фронта старший лейтенант ГАВАРДИВ.

ТАРНОПОЛЬСКАЯ ОБЛАСТЬ

4 сентября с.г. в село Пташки, Дремайдовского района, зашла банда, численность до 100 человек, вооруженная автоматами и винтовками. За 3 часа пребывания в селе бандиты ограбили 12 польских семей и скрылись.

15 сентября с.г. из села Талашевка в гор. Лумск возвращалась группа работников совпартактива в количестве 12 человек, продвигая работу по хлебопоставкам. В пути группа была окружена бандой численностью до 100 человек. В завязавшей перестрелке из состава группы убито 11 человек.

17 сентября в селе Митьковцы, Гусятинского района, 12 бандитов, одетых в форму офицеров Красной Армии, разгромили помещение сельсовета, сожгли документы, ограбили магазин сельпо и увели в лес старшего зоотехника совхоза.

19 сентября с.г. в селе Гайяковка, Полемочийского района, убит секретарь райкома партии КОГРИЦЕВ.

РОВЕНСКАЯ ОБЛАСТЬ

6 сентября с.г. в селе Барбино, Остроженского района, бандой, неустановленной численности, было совершено нападение на группу работников райисполкома, выехавшую в село для проверки хода выполнения хлебопоставок.

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ 4.

Бандитами зверски замучены зав.торготдела ЕРШОВ и зав.отделом гособеспечения МЕЛЬНИК. 5 бойцов истребительного батальона после избития шомполами были отпущены.

13 сентября в селе Конюшки, Дубновского района, банда, неустановленной численности, напала на группу работников райисполкома, выезжавших в село для проведения работы по хлебопоставкам.

Бандитами убиты директор МТС СТРУЧ, зав.райзо ДОРНИСКИЙ, председатель райпотребсоюза КОЛУЖКОВ, председатель сельсовета и 3 других работников.

Бандитами захвачено 3 автомата, 2 винтовки и 3 револьвера.

Кроме этого, в селе Конюшки бандитами сожжено 12 крестьянских домов.

13 сентября с.г. по дороге из м.Млынов на село Демидовку прошла конная банда, численностью 50 человек, именовавшая себя "Партизанами-ковпаковцами".

По пути своего продвижения бандиты проверяли в селах документы у граждан и всех задержанных направляли в хутор Поляны, Демидовского района, откуда уводили в лес и зверски их убивали. Замученных, а затем убитых бросали в колодезь.

Всланной в район происшествия опергруппой из колодезя были извлечены и опознаны трупы убитых бандитами: ст.лейтенанта Красной Армии ЗОЗЛАН, его жены, техника-лейтенанта воинской части № 14272 ХАРЧЕНКО, бойпата той же части ВАСИЛЬЕВА, председателя сельсовета Рутковской и ее дочери, начальника Демидовской конторы связи Иванова, инструктора РК ЛКСМУ ТАРАСАКА, участкового уполномоченного милиции ЧЕРНЕЕВА, милиционера ЗАЙЦЕВА, фельд'егеря КАЛЧЕНКОВОЙ и почтальона СТЕЛЬНИК.

Корреспонденция конторы связи забрана бандитами.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕТРЕННИХ ДЕЛ
С о ю з а С С Р -

(Л.БЕРНЯ)

В е р н о: *Витовка* (см.на об.)

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

ОСОБАЯ ПАПКА
№ 1-1 СТО КОПИЯ

Совершенно секретно

экз. № 4.

№ 1042/8

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.

30 сентября 41

С Н К С С С Р -

товарищу МОЛОТОВУ В.М.

Ц К ВКП(б) товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

НКВД Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оунескими бандитами в Западных областях Украины.

С 5 по 20 сентября с.г. проведено 596 чекистско-воинских операций. В результате боевых столкновений убито 6.092 и захвачено живыми 3.467 бандитов.

Задержано 178 дезертиров и 3.018 уклоняющихся от призыва в Красную Армию.

Захвачены следующие трофеи: бронемашина - 1, пушек - 6, минометов - 14, гранатометов - 5, огнемет - 1, ПТР - 25, станковых и ручных пулеметов - 326, автоматов - 304, винтовок - 1.960, пистолетов и револьверов - 129, гранат - 13.278, снарядов и мин - 3.417 и 83 ящика, патронов - 423.000, взрывчатки - 325 кг., складов с оружием и боеприпасами - 22, продовольственных и вещевых складов - 15, типографий - 6, радиостанций - 6, радиоприемников - 8, радиопередатчиков - 3.

Арестовано 62 активных членов ОУН и руководящего состава УПА.

В числе арестованных: командир сотни УПА - КИСК Б.Т.; заместитель командира куреня "Гамалий" по войсковой части - ГАБАРОВСКИЙ Адам; полковник УПА - ВАСЮК Е.М., бывший секретарь окружного комитета УПА - КУЗНЯК.

Изилось с повинной бандитов и лиц, уклонявшихся от службы в Красной Армии 1.694 человека.

В сентябре с.г. имели место следующие наиболее серьезные бандпроявления:

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

ЛЬВОВСКАЯ ОБЛАСТЬ

3 сентября бандой неустановленной численности совершено нападение на села Великий и Малый Желехов, Ново-Миятинского района. Бандитами убиты и ограблены 7 польских семей.

В ночь на 6 сентября до 100 бандитов, одетых в форму бойцов Красной Армии и в форму немецких солдат, совершили нападение на мельницу в селе Гай. Бандиты были вооружены 4 ручными пулеметами, винтовками и гранатами.

Погрузив на подводы 2 тонны пшеницы и 1 тонну муки, бандиты скрылись.

В ночь на 11 сентября из села Стрептов, Ново-Миятинского района, бандой численностью до 50 человек уведены 14 мужчин призывного возраста.

Днем того же числа в Желеховском лесу бандитами перехвачена группа мужчин в количестве 18 человек, следовавших в райвоенкомат.

В ночь на 9 сентября в гор. Каменка-Бугск бандитами были разбросаны и расклеены контрреволюционные оуновские листовки.

В ночь на 10 сентября банда, численностью свыше 100 человек, совершила нападение на село Гжейда, Львовского района. В 24.00 по сигналу ракет бандиты стали бить в рельсу и с криками "варта" начали разбой, продолжавшийся до 3 часов ночи.

Во время нападения бандитами были убиты 25 местных жителей, из них 24 поляка и 1 украинец, и 4 человека ранены.

Разграбив имущество, бандиты на подводах и пешком ушли из села.

Принятыми мерами банда была достигнута и полностью разгромлена.

БРАГОВИЧСКАЯ ОБЛАСТЬ

2 сентября с.г. близ села Лешки-Горицы, Ходоровского района, бандой, численностью 50 человек, из засады обстреляна оперативная

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

группа НКВД в количестве 10 человек, конвоировавшая двух бандитов.

В результате обстрела ранены оперуполномоченный РО НКВД, милиционер, два бойца истребительного батальона и два бойца истребительного батальона пропали без вести.

5 сентября с.г. в селе Высокичи, Острийского района, неизвестными бандитами убит командир батальона 18 Армии 1-го Украинского фронта старший лейтенант ГАЛАРДШЕВ.

ТАРНОПОЛЬСКАЯ ОБЛАСТЬ

4 сентября с.г. в село Пташки, Дремайдовского района, зашла банда, численность до 100 человек, вооруженная автоматами и винтовками. За 3 часа пребывания в селе бандиты ограбили 12 польских семей и скрылись.

15 сентября с.г. из села Талашенка в гор. Шумск возвращалась группа работников совпартактива в количестве 12 человек, продвигая работу по хлебопоставкам. В пути группа была окружена бандой численностью до 100 человек. В завязавшей перестрелке из состава группы убито 11 человек.

17 сентября в селе Митьковцы, Гусятинского района, 12 бандитов, одетых в форму офицеров Красной Армии, разгромили помещение сельсовета, сожгли документы, ограбили магазин сельпо и увели в лес старшего зоотехника совхоза.

19 сентября с.г. в селе Гайяковка, Подволочийского района, убит секретарь райкома партии КОГРНИЦЕВ.

РОВЕНСКАЯ ОБЛАСТЬ

6 сентября с.г. в селе Бербино, Остроженского района, бандой, неустановленной численности, было совершено нападение на группу работников райисполкома, выехавшую в село для проверки хода выполнения хлебопоставок.

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Бандитами зверски замучены зав.торготдела ЕРШОВ и зав.отделом гособеспечения МЕЛЬНИК. 5 бойцов истребительного батальона после избития шомполами были отпущены.

13 сентября в селе Конюшки, Дубновского района, банда, неустановленной численности, напала на группу работников райисполкома, выезжавших в село для проведения работы по хлебопоставкам.

Бандитами убиты директор МТС СТРУЧ, зав.райзо ДОРУНСКИЙ, председатель райпотребсоюза КОЛУБКОВ, председатель сельсовета и 3 других работников.

Бандитами захвачено 3 автомата, 2 винтовки и 3 револьвера.

Кроме этого, в селе Конюшки бандитами сожжено 12 крестьянских домов.

13 сентября с.г. по дороге из м.Млынов на село Демидовку прошла конная банда, численность 50 человек, именовавшая себя "Партизанами-ковпаками".

По пути своего продвижения бандиты проверяли в селах документы у граждан и всех задержанных направляли в хутор Поляны, Демидовского района, откуда уводили в лес и зверски их убивали. Замученных, а затем убитых бросали в колодезь.

Высланной в район прозвествия опергруппой из колодезя были извлечены и опознаны трупы убитых бандитами: ст.лейтенанта Красной Армии ЗОЗУЛЯ, его жена, техника-лейтенанта воинской части № 14272 ХАРЧЕНКО, бойца той же части ВАСИЛЬЕВА, председателя сельсовета Рутковской и ее дочери, начальника Демидовской конторы связи Иванова, инструктора РК ЛКСМУ ТАРАСЬКА, участкового уполномоченного милиции ЧЕРНЕЕВА, милиционера ЗАХИЕВА, фельд'егеря КАЛЫЧЕНКОВОЙ и почтальона СТЫЛЬНИК.

Корреспонденция конторы связи забрана бандитами.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕШНИХ ДЕЛ
С о в е т а С С Р -

(Л.БЕРИЯ)

В е р н о: *В.Степанов* (см. на об.)

РАССЕКРЕЧЕНО

ОС 0547 1-1
 Совершенно секретно
 № 1-1 стб 297
 экз 12

**БЕЗ ПРАВА
 ПУБЛИКАЦИИ**

386/8
 сентября 44

- Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.
- СНК СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
- ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

НВВД Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оундовскими бандами в западных областях Украины.

С 10 августа по 5 сентября с.г. проведено 458 чистско-воинских операций. Во всех районах Львовской области и прикарпатских районах Станиславской, Бродянской и Тернопольской областей была проведена сплошная проверка населенных пунктов и прочистка лесных массивов. Операции проводились силами внутренних и пограничных войск НВВД, войск НКВД по охране тыла 1 и 4 Украинских фронтов, мичманов и оперативного состава НКВД.

В результате проведенных операций убито 11.076 и захвачено живыми 10.090 бандитов.

В числе убитых и раненых 126 немцев.

Задержано уклонявшихся от призыва в Красную Армию 3.004 человека.

В связи с тем, что в бандах имеется известное количество офицеров разгромленных немецких частей, а также офицерского состава украинской дивизии "Галиция", бандиты ведут пулеметный и зениточный огонь, а также огонь из минометов организованно и продуманно. Банды организуют оборону, отрезают окна и ходы сообщения в военной профиль и в ряде мест сооружают дорожно-земельные укрытия.

Участники большинства разгромленных банд одеты в немецкую форму обмундирования, а также в краснопольную форму.

Иногда крупные бандитские формирования разбиваются на более мелкие банды, скрываются в лесах и редко появляются на дорогах и в населенных пунктах.

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

Уменьшилось количество бандпроявлений. Значительное количество бандитов является за последнее время с повинной в органы НКВД, увеличилась явка призывников на призывные пункты. Мобилизация в западных областях Украины проходит удовлетворительно.

Несмотря на противодействие бандитов, уборка зерновых в основном закончена, и население выполняет план поставок хлеба и мяса государству.

В целях ликвидации бандитских формирований, скрывающихся в отдельных горно-лесистых районах, проводятся чекистско-войсковые операции в западных и южных районах Львовской области, в южных районах Тернопольской области и в прикарпатских районах Станиславской и Дрогобычской областей.

По имеющимся агентурным данным, в районах Восточной Польши, прилегающих к пограничной линии между СССР и Польшей, отмечается усиление активности оуновцев. Оуновцы производят мобилизацию в УПА, начиная с 17-летнего возраста, и формируют банды для последующего вывода их на территорию Западной Украины.

Пограничными войсками Украинского округа и войсками НКВД по охране тыла 1 Украинского фронта проводятся операции по разгрому формирований ОУН в этих районах.

Всего за время проведения чекистско-войсковых операций по ликвидации оуновских банд (февраль-август) убито 24.928 и захвачено живыми 25.616 бандитов.

Явилось с повинной в органы НКВД 6.634 человека.

Захвачены следующие трофеи: орудий - 21, минометов - 90, крупнокалиберных, станковых и ручных пулеметов - 817, противотанковых ружей - 33, автоматов - 1.398, винтовок - 5.830, ре-

БЕЗ ПРАВА
РЕПРОДУКЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

3.

Значительное количество оружия уничтожено при боевых столкновениях с бандами.

В результате операций по разгрому действующих банд и подпольных националистических формирований, а также в результате проведенной органами КГБ работы по выявлению и задержанию лиц, уклонявшихся от призыва и мобилизации в Красную Армию, всего явилось добровольно и по призыву в райвоенкоматы 276.718 человек призывников.

При проведении операций убито 600 и ранено 700 оперативных работников, офицеров и бойцов войск КГБ и Красной Армии.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОМИССАР БЕЗОПАСНОСТИ
С О Б О Р

4.4 экз.

3-адресатам
4-дело с-та
В.т.Френкина

(...ВНТ)

Звание:

Игрицкая, 16.1X-44г.

Верно:

В.т.Френкина

Имя: Семидомов фамилия: мов. Крунова
№№ 5 № от 8 сент., 2 сент., и 2035/сн от 25.2.7.
№№ 4 сеп. № 1893/сн от 12.VIII, 5/№ от 15.VIII.-
№№ от 22.VIII, 21/№ от 24.VIII.

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). Москва. Дела №66, листы: 130-131, листы:245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418.
Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ-ХХ століття. Історичні нариси. Київ. Наукова Думка.2002,с.548-556, с.557-573, с.574-589, с.650-655, с.656 –677, с.788-797.
- 2.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 3.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 4.АВП РФ, ф.Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 5.В. Ідзьо.Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів “Сполом”, 2005. - 208с.

Надзвичайно таємні документи про засоби інформаційної війни з СРСР
Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії

ЗА ЩО БОРЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ?

Українська Повстанча Армія бореться за Українську Самостійну Соборну Державу і за те, щоб кожда нація жила вільним життям у власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних самостійних державах — це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного і соціального питання в цілому світі.

УПА бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно і політично та висискує економічно інші народи. Тому УПА бореться проти СРСР і проти німецької «Нової Європи».

УПА з усією рішучістю бореться проти інтернаціоналістичних і фашистсько-націонал-соціалістичних програм і політичних концепцій, бо вони є знаряддям завойовницької політики імперіялістів. Тому проти російського комуністсько-большевізму і проти німецького націонал-соціалізму.

УПА проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіялістичні цілі "визволяв, брав під охорону, під опіку" інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст: поневолення, насильство, грабунок. Тому УПА бореться проти російсько-большевицьких і німецьких загарбників, поки не очистить Україну від усіх "опікунів" і "визволителів", поки не здобуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник, і інтелігент можуть вільно, заможнo і культурно жити і розвиватися.

УПА за повне визволення українського народу з-під московсько-большевицького ярма, за побудову УССД без поміщиків, капіталістів, та без большевицьких комісарів-навод-истів і партійних паразитів.

В Українській Державі влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу.

Не маючи загарбницьких цілей та поведених країн і пригноблених народів у своїй державі, Народна Влада України не витратить часу, енергії та коштів на творення апарату гноблення. Українська Народна Влада всі економічні ресурси та всю людську енергію спрямує на побудову нового державного порядку, справедливого соціального ладу, на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу.

В лавах УПА борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів за УССД, за національне і соціальне визволення, за новий державний порядок та новий суспільний лад:

1. а) За знищення большевицької експлуаторсько — кріпацької системи в організації сільського господарства. Виходячи з того, що земля є власністю народу, Українська Державна Влада не накидуватиме селянам однієї форми користування землею. Тому в Українській Державі допускати-меться індивідуальне та колективне користування землею, в залежності від волі селян.

б) За безплатну передачу селянам західних областей України всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель.

2. а) За те, що велика промисловість була національно — державницькою власністю, а діюча кооперативно — громадською.

б) За участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько — партійний принцип у керівництві.

3. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понаднормова праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі. Робітник отримуватиме за неї окрему заплату.

б) За справедливую оплату праці, за участь робітників у побутках підприємства. Робітник отримуватиме таку зарплату, яка потрібна для забезпечення матеріальних і духових потреб цілої його сім'ї. При річних відсумках господарського стану підприємств, кожний робітник одержуватиме: у господарсько — кооперативних підприємствах дивіденд, а в національно — державних премію.

в) За вільну працю, вільний вибір професій, вільний вибір місця праці.

г) За свободу профспілок. За знищення слахановщини, соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.

4. За вільне ремесло, за добровільне об'єднання ремісників у артілі, за право ремісника вийти з артілі та індивідуально виконувати працю і вільно розпоряджатися своїм заробітком.

5. За національно-державну організацію великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю, та за дрібну приватну торгівлю, за вільні базари.

6. За повну рівність жінок з чоловіком у всіх громадських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на фізичну легку працю, щоб жінка не шукала заробітку в шахтах, руднях та інших важких промислах і внаслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства. Батько сім'ї одержуватиме крім плати за свою працю, додаткову платню на отримання жінки і вєловнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, нечесний і відповідальний обов'язок матері і вихователки молодого покоління.

7. а) За обов'язкове середнє навчання, за підвищення освіти і культури широкої народної маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництва, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо.

б) За поширення вищого і фахового шкільництва, за неперервний ріст висококваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя.

в) За вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів. За забезпечення студентства стипендіями, харчуванням, помешканням та базальними вригідностями.

г) За всебічний гармонійний розвиток молодого покоління — моральний, розумовий та фізичний.

8. За воцїну до зростіння інтелекції. За створення таких моральних основ праці, щоб інтелект, оудучи цлком спокійним про внутрішній дєль та про долю сім'ї мід віддаться вульгвоній працї та підвищуєтьє свій розумово-культурний рівень.

9. а) За повне забезпечення всіх працюючих на старість та на випадок хвороби чи каліцтва.

б) За широке запровадження схорони народного здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів та будинків відпочинку. За збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами схорони здоров'я.

в) За особливу державну опіку над дітьми і молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків санаторій, таборів відпочинку, за охоплення всієї дитворы та молоді державними закладами опіки та виховування.

10. а) За свободу думки, слова, думки, переконань, віри і світогляду. Проти сфідційного накидання суспільності світоглядних доктрин і догм.

б) За вільне визнання і виконання культів, які не суперечать громадській моралі.

в) За відокремлення церковних організацій від держави.

г) За культурні зв'язи з другими народами. За право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнавання життя і культурних надбань других народів.

11. За повне право національних меншостей плести свою власну по формі і змісті національну культуру.

12. За рівність всіх громадян України, незалежно від їх національності, в державних та громадських правах і обов'язках. За рівне право на працю, заробіток і відпочинок.

13. За вільну українську по формі і по змісті, культуру, за героїчну духівність, високу мораль, зі громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

Українські Повстанці

ПРИСЯГА ВОЯКА

Української Повстанчої Армії

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролитою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу, від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалю ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази ~~з~~верхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому житті всім своїм товаришам по зброї

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

Журнал «Орлики» для українських дітей та молоді як ідеологічний засіб боротьби Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії з СРСР

Тема національно-визвольних змагань без дослідження відділів референтури пропаганди ОУН-УПА, зокрема професійних засобів масової агітації, газет та журналів які видавались ОУН-УПА у підпіллі, була б неповною[1]. Тому наша праця, це аналіз щойно віднайденого друкованого органу засобу масової пропаганди для дітей, журналу «Орлики», що випускався референтурою пропаганди ОУН-УПА в 50-х роках ХХ століття[2].

Беручи до уваги попередній етап боротьби, та ті обставини, що у 30 - 40 – х роках, українці вступили в ХХ століття нацією без держави, а більше як 300 років українські патріоти боролися за незалежність і утворення власної держави з Росією, Німеччиною, Австрією, Польщею й те, що в ХХ столітті український народ відкрито вступив в боротьбу за здобуття незалежності своєї держави з польським націоналізмом, гітлерівським та сталінським тоталітарними режимами, то виховання патріотичності дітей було одним із першорядним завдань ОУН-УПА в умовах радянської тоталітарної системи та її брехливої політичної пропаганди та агітації[3].

Тому і в 50 роках засобами масової інформації передусім таким журналом як «Орлики», що поширювався на українських дітей, ОУН-УПА вела боротьбу за незалежність України, політичними методами сформованими відділами пропаганди у військовій організації УПА, на перспективу, формуючи на майбутнє національно - свідому молодь. Слід наголосити, що у 50-х роках УПА перейшла в глибоке підпілля тому, щоб будити національну самосвідомість в українського населення та підростаючого покоління, зокрема в українських дітей, ОУН-УПА видавало журнали та журнальчики у своїх підпільних друкарнях. Такі журнали видавались на простому та папіросному папері[4].

Особлива увага, як бачимо із віднайденого журналу «Орлики», із проаналізованих текстів якого ми бачимо, що у 50-х роках ОУН-УПА розширила діапазон політичної та пропагандистської діяльності, що урізноманітнює діяльності борців в історії національно - визвольних змагань в історії нескореної України 50-х років ХХ століття, де ОУН-УПА зробило основну свою пропагандистську ставку на підростаюче покоління, зокрема українське юнацтво та молодь[5].

Власне як бачимо із історичних джерел епоха 50 -х років, була одним із найжорстокішим періодів в української історії. В цей час комуністичний режим розвернув усю свою силу пропаганди проти ОУН-УПА, намагаючись дискредитувати його боротьбу в очах українського народу, українського юнацтва та молоді, втягуючи українську молодь в тенети комуністичного рабства, міфотворення та мракобісся...

Тому віднайдений засіб масової журналістської інформації та агітації, журнал «Орлики», що видавався референтурою пропаганди ОУН-УПА, є доказом високоінтелектуальної боротьби з комуністичним тоталітарним режимом СРСР та його сателітом УРСР[5].

Тому роль журналу «Орлики» для підростаючого українського покоління у 50-х роках ХХ століття важко переоцінити, оскільки це видання яскраво тільки по гаслу «Воля народам! Воля Людині» показує всю демократичність та українолюбство ОУН та УПА як до власного українського так і до інших народів. На жаль науково поки що не встановлено, хто був редактором цього журналу і де на якій території Західної України він видавався та поширювався. Можна тільки припускати, що він видавався у глибокому підпіллі очевидно проводом ОУН чи референтурою пропаганди УПА?..

Аналізуючи Ч.3, від 1951 року журналу «Орлики», можемо наголосити, що його редагувала високоосвічена людина, великий український патріот - націоналіст, який палко любив свій народ і був повністю пов'язаний з службою пропаганди, науки і освіти ОУН-УПА[5].

Загалом це був на той час високоосвічений чоловік чи жінка, який чи яка досконало знав українську історію, мову, всіх кращих патріотичних українських істориків, літераторів, письменників, митців ХІХ-ХХ століть. Слід наголосити, що журнал «Орлики» є дуже схожим за макер - оригінам з таким популярним журналом для українським дітей, як Дзвіночок, що виходив у Західній Україні у 30 - х роках ХХ століття, в умовах польського тоталітарного режиму...

Число журналу «Орлики» відкривається «Піснею Орликів», які повинні підноситися вгору, щоб досягнути безмежну даль та побачити праведні шляхи... Завершується вірш наголосом, що чужинецький шлях в Москву нас заведе, а отже орлята повинні йти тими шляхами, які їх тільки в рідну Україну приведуть!

Дальше журнал «Орлики» продовжує віршований твір С.Черкасенка «За рідний Край» в якому наголошується, що українські діти повинні любити рідний Край... Святу Україну...

Дальше журнал «Орлики» статтею невідомого автора «Чому ми, Українці, боремося за Самостійну Соборну Українську державу?» наголошує:» що сьогодні Росія загарабала Україну..., і тому українці пішли в Українську Повстанську Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії за Самостійну Українську державу.

Тут же автор звертається до дітей, щоб вони допомагали батькам і сестрам, що пішли в УПА... боротися проти російських загарбників...”.

У вірші С.Черкасенка “У шахті” описується тяжка примусова робота українських шахтарів в радянських шахтах.

Дальше у оповіданні “Як Федь став повстанцем”, яке супроводжується прекрасним графічним малюнком, розповідається на прикладі кровавої діяльності НКВС на Волині, як простий хлопець внаслідок політичних переконань за наслідками каральної діяльності НКВС у 40-50 роках, у 50- році вступив разом з друзями в УПА і став примірним повстанцем...

Дальше в журналі Орлики вміщено “Оповідання повстанця Олесь” в якому подано порівняльний аналіз Олесь відмінності УПА від каральної системи СРСР - НКВС та людиноненависницької колгоспної системи, яка прийшла в Україну з приходом радянської тоталітарної системи. Зустріч Олесь з воїнами УПА та дискусія з ними спонукає його в подальшому до боротьби з тоталітарною структурою НКВС, перебусім рабською колгосною системою УРСР. Олесь береться за справу пропаганди летючок УПА серед населення...

Дальше “Орлики” подають вірш І.Воробкевича “Рідна мова” і спонукають дітей любити рідну мову і тільки нею розмовляти...

Рубрикою “Вивчайте історію України” журнал “Орлики” викладає українську історію з XVII яка тоді була у польській неволі. Дальше стаття описує визволення України гетьманом Богданом Хмельницьким, який боронив Україну від Росії і підступне “приєнання до Росії”, якого не було і яке вигадали росіяни, заставило Б.Хмельницького зі зброєю в руках борони самостійність Української держави...

В оповіданні “Чесний українець” показано, як діти Гриць і Галя не видали своїх воїнів УПА приїхавшим під ліс нкаведистам...

Віршем “Річечка” журнал “Орлики” закликає зміцнювати своє здоров’я спортом, сонцем, водою, повітрям!

В кінці журнал “Орлики” подає рубрику “Загадки” та “Ребус” у якому наголошує: “Серп і молот - смерть і голод...”, закликає: “ховати таємниці від ворога”.

У висновок редакція журналу “Орлики” наголошує: “Орлики, що видають Українські Повстанці, більшовики не хочуть, щоб діти читали цей журнал, бо там написана правда, вони бояться правди і тому всіх, хто читають журнал “Орлики” арештовують.

Вам діти, треба читати цей журнал, бо вам українцям треба знати правду, як будувати Українську Державу. Тому читайте “Орлики”, щоб ніхто не бачив. Не говоріть ні з ким про прочитане.

Читайте журналики: Малі друзі, Діти України.

Журнал “Орлики” розрахований на дітей від 10 до 13 років”, наголошено у висновок...

Дальше подаємо автентичну копію журналу “Орлики”[5].

· ПІСНЯ ОРЛЯКІВ

Орлята, що вперше підносяться вгору,
То бачать безмежну даль,
Безмежний простір і безмежні дороги,
Любийся життям і літай!
Шляхи... шляхи далекі і широкі,
Орел їх всі злітає всеодно!
Та всі вони далекі і незнані
Ведуть орла в своє гніздо.

ЧОМУ МИ, УКРАЇНЦІ, ВОРЕМОСЯ ЗА СОМОСТІЙНУ СОБОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Діти, всі ви знаєте, що сьогодні Україну загарбала Росія і поневоляє та висискує український народ. В українські села наїхало багато московсько-більшевицьких наставників і вони грабують українських селян. Забирають від них все: зерно, худобу, одяг, а селян виганяють в колгоспи, щоб дурно робили на большевиків. Уже багато зовсім невинних українців повезли на Сибір разом з маленькими дітьми, щоб там копати вугілля та рубати ліс для Москви. Багато українців гине з голоду і тяжкої праці в криміналах та на Сибірі. Це їх туди загнала Москва, большевики.

З Росії наїхало багато большевиків на Україну, що засіли на Україні і грабують українців та наживаються. Все більше і більше їде на Україну москалів-більшевицьких вельмож з Росії і разом з українцями вислужниками большевицькими, зрадниками українського народу грабують українців. Ешелон за ешелон вивозять з України золоту пшениці, цукру, сала, худоби, шкір, вугілля, залізної руди і т.д.. Все це забирає Москва з України задурно, залишаючи український народ на голодну смерть. Це тому, що ми не маємо своєї власної держави. А якби ми мали свою державу, то весь хліб, який родиться на Україні йшов би на користь українського народу, а також цукор, сало, худоба, садовина і т.д. Українська руда, вугілля, нафта йшли б на розбудову українських міст, заводів, фабрик, що давали б користь українському народу. В селах не було б колгоспів, не було б НКВД, не вивозили б людей на Сибір, не саджали б українців нізачо в кримінали, не було б грабунку. Українські діти ходили б до українських шкіл, вчилися б любити Україну, а не Москву, як сьогодні. Настало б добре і заможне життя для ук-

раїнського народу.

Тому, діти, всі чесні українці хочуть української держави і за неї борються. Багато наших братів, сестер, батьків, знайомих пішли в Українську Повстанчу Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії, проти большевиків, за Самостійну Українську Державу!

ДІТИ ПОМАГАЙТЕ ВАШИМ БАТЬКАМ, БРАТАМ, СЕСТРАМ, ЩО ПІШЛИ В УПА І НЕ ДОНОСІТЬ БОЛЬШЕВИКАМ, ЯКЩО ВИ ЗНАЄТЕ ДЕ Є ПОВСТАНЦІ! НЕ ГОВОРІТЬ З СЕКСОТАМИ, З БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ВИСЛУЖНИКАМИ ПРО УПА! - ВСЕ ЦЕ БУДЕ ВЕЛИКА ПРИСЛУГА З ВАШОГО БОКУ ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Діти, не вірте большевикам, що Москва ваш друг, що Сталін ваш батько. Це брехня! Москва і Стаїн вивезли тисячі українців на Сибір у шахти та канальні, де вони там тяжко працюють, і гинуть з голоду, холоду та хвороб!

У ШАХТІ

Черкасенко.

Мокро і темно, немов в домовині,
Випало кайло із рук,
Дихати важко ломота у спині,
В голову болісний стук.

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Думка єдина: спочити хвилину

Сили нема довбонуть

Добре і піднятись та випростать спину,

Свіжим повітрям дихнуть.

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Пізно чи рано? Не довго робити?

Тягнеться час той, мов рік...

Дайте спочити, спочити, спочити,

Дайте заснути навік!

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло -

Довбай!

ЯК ФЕДЬ СТАВ ПОВСТАНЦЕМ

Це діялося в 1944 році на Вінниччині. Був гарний літній вечір. Небо було ясне та прозоре, вітер ані шелесне.

Федь спішив босий без кашкета, в полатаній

сорочці і таких же полатаних штанах, а за плечима мішок із колосками. Він тікає від стрибків, бо, як збирав колоски на колгоспному полі, то почув за горбком галас і тупіт кінських копит. Федь тікав на колгоспний багтан до свого дідуся, бо дідусь там був сторожем. З горбка в долину, потім знову на горбок, знову в долину, аж гульк з-під горбка виходять якісь люди один за одним. Федь остовпів, бо то були військові: всі в зелених мундурах і в пілотках із зірками, з крісами та автоматами за плечима. Вони йшли просто до Федя. Хлопець став розгублений і не знав, що робити. "Оце так назбирав колосків" - думав Федь.

Тоді перший вояк, видно командир, бо з командирською сумкою і далекобидом, покликав Федя: - А йди но, сяди, хлопче!

Федь без краплини мужності, з завмерлим серцем підійшов до військових і став. Вони всі, як один вп'ялися очима в Федя і в мішок з колосками. А колоски, як на злість вилазять дірками з мішка. "Попався - думав Федь - тепер або засудять примусову відробляти яких три місяці, або оштрафують батька на яких 50 трудовнів".

- Звідки ти хлопче? - Запитав командир.

- З Павлівки. - Сказав несміло Федь.

- А це що? Колоски? - показав на мішок командир. Федь ввесь задерев'янілий ледве помітно кивнув головою. - А ти знаєш дорогу в Гайдамацький Яр? - Знав. - Веди нас.

Федь би радо відмовився, але ж ті колоски в мішку... І він неохоче пішов в перед доріжков на Гайдамацький Яр. А сам молився аби колосків не відібрали та в колгоспне не відіслали. Потім командир став іти з федем рядом та говорити.

- Як тебе звати? - Федь Лисенко. - Твої батьки в колгоспі? - Так. - А ти до школи ходиш? - Ходив до ш'ятої, а тепер піду до мостої. - Добре похвалив командир Федя. - А вам добре живеться в колгоспі? Федь зам'явся, не знав, що казати. Сказати "погано" боявся, бо це ж возні, а вони за колгоспами, а сказати "добре", так це буде брехня, бо їм живеться погано. Федь почервонів від несподіваного запитання. Командир на нього дивився пильно і лагідно. А Федеві все здавалось що от-от скаже: "Давай но сяди колоски!" - Журився хлопець.

- Ну, хліб ви маєте? - питав далі командир.

- Мали, а тепер вийшов, це не давали на трудовні, - Сказав Федь. - Значить не маєте? - Ні.

- А сало маєте? - Сало? - зі здивованням препитав Федь. - Сало. - Сало в нашому колгоспі не дають на трудодні... - Ну, а батько не годує свиней? Ні... дехто годує, як от голова, комірник, а ще такі, а ми ні... - Погано вам, значить, живеться.

Так вони йшли та говорили, аж гуль їм на зустріч із-за ярка повна бричка військових, та самі в червоних кашкетах, значить НКВД. Федь був в подвійному страсі. "Оце так піймався, хоч би де кинути ці колоски".

Та ту Федь не зрозумів, що сталося. Як тільки бричка з НКВД-истами приблизилася, командир, що йшов рядом з Федем, потягнув за курок і поспішили стріли. Сам впав на землю і до Федя крикнув "Лягай!" Всі лежали і стріляли. Федь нічого не розумів, тільки чув стріли і свист куль. Через хвилику все стихло, було чути порохом. І тепер Федь побачив, як всі военні побігли до НКВД-истів, Федь і собі, нерозумівчи сам чого, побіг за ними. І що ж він побачив? І всі НКВД-исти лежали побиті, а коні з порожньов бричкова поїхали колгоспним просом. Военні почали обшукувати НКВД-истів, забирали від них папери та зброю. Федь стояв і здивовано дивився то на

воєнних, то на НКВДистів. Та він зразу догадався, що це не червоноармійці, хоч і мають зірки на кашкетах. Федеві зраз зробилося весело так, що він аж сіяв. Він помагав обшукувати НКВДистів. Після всього командир сказав Федеві вести їх далі. Федь повів їх яром. Пройшовши так зо 2 км., вони зупинилися. Командир сказав до Федя: - Знаєш, сину, хто ми? - Знаю! - впевнено, сказав Федь. - А хто? - Ви ті, що б'єте НКВД! - Вірно, ми ті, що б'ємо НКВД, большевиків, їхні колгоспи, а людям хліб роздамо, ті, що воємо щоб людям добре жилося, одним словом ми українські повстанці і боремося за Самостійну Україну! А як буде Україна Самостійна, то люди матимуть собі господарства, не буде колгоспів, настане щасливе життя. А ти знаєш що таке Самостійна Україна?

- Знаю. - Не зовсім певно сказав Федь.

- Так от, - продовжував командир - Україна це оця земля, що ми всі українці на ній живемо і наші діди та прадіди на ній жили працювали і боронили її від ворогів. І ми тепер повинні вигнати з України москалів, бо вони наші вороги. Я знаю

вже тепер все! Всім українцям треба бити НКВД, большевиків колгоспи і тоді буде Україна. - Так, треба нам всім українцям бити НКВД, большевиків та не поодиначі, а разом.

Тоді командир дав Федеві книжок, летючок і сказав: - Готуйся в повстанці!

Ще децю командир розказував Федеві про Україну і вони розійшлися.

З того часу минуло 4 роки. Федь став вже зовсім дорослий, мав уже 10 років, а все ще ходив у полатаній сорочці та штанах і босий, бо був колгоспник.

Хоч минуло 4 роки та Федь не забув за повстанців, що розбили НКВДистів, і не забув слів командира: готуйся в повстанці. Федь готувався, вже й кріса постарався і набоїв, та тільки не знав де шукати повстанців.

Одного літнього теплого вечора Федь вертався із колгоспної роботи. Підійшов до свого подвір'я дивиться, стоять дві особи в їхньому садку. Федь підійшов до них ближче, а один з них питає: - Тут живе Федь Лисенко? - Тут. - Сказав Федь, а сам приглядається, та пізнати не може. - А де він буде? - Це я буду. - Це ти Федь?!

Дивись який виріс. А ти пам'ятаєш, як ми НКВД розбили в 44 році? - А-а! - скрикнув зі здивуванням Федь і кинувся вітатися. - А командир ще живий? - Ні, командир Ясен згинув від большевиків. О-о! Шкода... сумно сказав Федь - тоді я йду з вами, відплачу большевикам за командира Ясена і сам буду боротися за Самостійну Україну, як Ясен. - Ми оце до тебе й прийшли. - Так ходіть же до хати!

І Федь повів повстанців до хати.

Незабаром Федь став повстанцем. А в 1950 році він із друзями відвідав могилу командира Ясена на Волині в Крем'янецьчині в Обгівському лісі. Сьогодні Федь є примірним повстанцем.

ДІТИ, ВИ ПЕВНО, ЗАЗДРИТЕ ФЕДЕ-
ВІ. ТА НІЧОГО, ОСЬСКОРО І ВИ
ПІДРОСТЕТЕ І ВИ ПІДЕТЕ В
УПА.

ОПОВІДАННЯ ПОВСТАНЦЯ ОЛЕСЯ

[Сина колгоспника з Вінниччини]

Пам'ятав, що була неділя, був гарний осінній день, я спішив пообідати аби побігти до товаришів на вигін, та мати після обіду дала мені мішок і сказала: - Іди си́ну, в колгоспну кукурудзу, може набирася качанів, там колгосп вже ламав і сторожа нема.

Мені дуже не хотілося йти, та мусів, бо знав, що в зимі не буде що їсти. І я неохоче пішов. Мати навздогін сказала: - Тільки гляди, щоб хто не побачив, а то це оптрафують.

Я обережно зайшов в кукурудзу і тихо посувався між рядками, вишукуючи невиламаних качанів. Мій зір і слух був напружений. Так я переходив з рядка в рядок. І от як я ламав качан, я побачив перед собою двох людей, вони лежали зі зброєю і дивилися просто на мене. Я так злякався, що мигом випустив мішок і почав втікати, та один з них зловив мене за ногу і я впав. Намагався вирватися та даремно. Тоді я сів і мов вовчеськи дивився на них, а вони до мене всміхалися. А тоді один до одного сказали: - це напевно колгоспник! Я перед ними сидів обідраний: сорочка в мене бу-

ла полатана-полатана, штани були латка на латці, що не впізнати з якої матерії вони були шиті, ноги потріскані до крові, від роси і вітру, руки обдерті, без шапки з розкуйовдженим волоссям. - Як тебе звати? - Олесь. - Відповів злякано. - Колгоспник? - Так. - А чого ти нас злякався? - Бо ви маму засудите за качани. - Ні, сину, ми не ті, що судимо, ми не большевики, не міліція.

Я дуже здивувався і запитав: - А хто? - Ми українські повстанці, що боремося проти большевиків, проти колгоспів, щоб людям добре жилося. - Так? і я від здивовання аж крикнув і так став дивитися на повстанців, що ті аж зніжковіли. Тоді вони в мене розпитали, як нам живеться в колгоспі, а тоді сказали: - Треба, сину, будувати самостійну Україну тоді не буде колгоспів, не буде міліції, всім людям буде добре житися.

Я так зацікавився повстанцями, що не міг відірвати від них очей.

І чим більше на них дивився, тим більше вони мені подобалися: були лагідні, добрі і щирі зовсім не такі, як НКВДисти чи міліціонери.

Вони говорили зі мною дуже довго, дві чи три години, та все про Самостійну Україну.

Тоді один сказав мені: - Олесь тепер іди додому та не кажи нікому про нас, а принеси нам хліба та води.

Я взяв свій мішок і тепер без страху наламав качанів і побіг додому. Дома набрав крадькома повні кишені паланиць і пляшку води та побіг назад в кукурудзу. Та, на мій подив, я там уже нікого не застав. Я їх довго шукав, перейшов кукурудзу вздовж і впоперек та нікого не знайшов. Мені зробилося дуже сумно, що я

мало не плакав. Як я вертався додому, то сонце давно вже зайшло і надворі зовсім стемніло. Я йшов, похнюпившись, стежком, що вела на наш город. І що ж? Дивлюсь стоять два військові під нашим кукурудзов на городі і всміхавться до мене. Я їх зразу впізнав і побіг до них, як до старих знайомих, чи приятелів. І як вони знали, що це наш город я і сам не знав! Привітавшись, я розказав їм, як я їх шукав, а тоді вони сказали: - на тобі Олесь оці летючки і рознеси людям на подвір'я, чи під хату підкинь. Тільки бригадиру ані голові, чи яким поганим людям не неси, підкинь так, щоб хіто не бачив. Вони мене це повчили як заховуватися і сказали: - Ну, бувай здоровий, виконай це завдання для України, а ми до тебе ще прийдемо. Ми розійшлися. Я сховав летючки за пазуху, як дорогоцінність і пішов виконувати своє завдання. Це була моя перша краплина праці для України. Розніс я летючки всім добрим людям в селі і ні одному поганому! Через тиждень до мене прийшли повстанці, розпитали, як я виконав своє завдання і тоді в нас залишилися на цілий день. З того часу я не поривав з повстанцями.

Вовк в овечій шкурі для овець є найбільш небезпечний ворог. А чому?

Найбільш небезпечний ворог той, що прикидається другом. Це і є вовок в овечій шкірі.

А чи знаєте ви чому?

А скажіть но діти, хто для України є вовком в овечій шкірі?

ДІТИ ЛЮБІТЬ РІДНУ МОВУ І ТІЛЬКИ НЕВ РОЗМОВЛЯЙТЕ!

РІДНА МОВА

Воробкевич,

Мово рідна, слово рідне
Хто вас забуває
Той у грудях не серденько
Тільки камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котров учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.

У тій мові ми співали,
В ній казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.

Ой, тому плакайте, діти,
Рідну свою мову,
И вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
А лиш камінь має.

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ !

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ!

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН.

Діти, це діялося в 17 столітті. Тоді Україна була в польській неволі. Польські пани наїхали на Україну і грабували український нарід: забирали зерно, худобу, сало, шкіри, мід, віск, а селян гнали на своє поле робити дармо. Українські діти тоді до школи не ходили, а пасли панську худобу: вівці, свині. А їх пани ще й били та знудалися, називали холопами, хахлами, кабанями. Селяни не могли мати доброго господарства, бо їх пани зараз таки грабували. Українські селяни стогнали від неволі. Тоді українці сказали: Годі! І самі хоробрі відважні волелюбні внаки і старші тікали в дикі степи, що тоді були над Чорним морем аж до середнього Дніпра. І там на безлюддві організували Запорозьку Січ. Тоді в диких степах люди не жили, бо тоді наїжджали татари і ловили їх в неволі.

Запорожці були добре озброєні і розбивали татар і турків, а також грозили Польщі. Все більше і більше тікало українців на Запоріжжя - вони там підготовляли повстання проти Польщі, щоб визволити Україну з неволі.

І от в 1648 році Запорізький гетьман Богдан Хмельницький із запоріжцями виступили походом проти Польщі. Все українське населення виступило проти Польщі, і старі, і діти навіть діди поляків та виганяли з України. Польські пани не встигали втікати, все лишали і без оглядки тікали аж у Польщу, тільки на Вислі поспіли оглянутися і то зі страхом. Хах напав на Польщу! Вони тремтіли від козацької зброї. А Богдан Хмельницький ще й каже: - Сидіть і мовчіть ляхи, а то я вас і за Вислов найду!

Так українці разом із Запорожцями на чолі з гетьманом Б.Хмельницьким зброєю вигнали поляків з України і побудували Самостійну Українську Державу. За гетьмана Б.Хмельницького назвали Великим Гетьманом.

Настало вільне і заможне життя на вільній Україні. Панщини не було. Всі селяни мали свої господарства і господарили, як хотіли. Українські діти вже не пасли панські свині, а ходили до рідних шкіл. Українські внаки не служили в чужому війську, а в своєму рідному, в українському. Виростали українські міста, Росла Україна!

Як добре мати свою державу! А здобути її можна тільки організовано зі зброєю в руках. Всім: і старим, і малим треба дбати про це. Треба помагати українським повстанцям, тоді буде українська держава вільна і заможна.

Діти большевики вам в школі брешуть, що гетьмана Б.Хмельницького назвали за те Великим, що ніби, він приєднав Україну до Росії. Це неправда! Гетьман Б.Хмельницький не приєднував України до Росії, а навпаки, він зі зброєю в руках боронив самостійність Української держави!

ЧЕСНИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Була весна. В неділю, гарного сонячного дня Гриць з Галею взяли кошики і пішли в ліс збирати проліски.

- Ой, як їх багато! - захопилась Галя, збираючи проліски в кошик. - Так, їх багато і які гарні, зрадіють мама, як ми принесемо стільки гарних цвітів. - Говорив Гриць і також збирав проліски в кошик.

Так, збираючи проліски в кошик, діти зайшли далеко в ліс і самі не помітили коли. Раптом Гриць підняв голову, бо почув тріскіт в корчах. Глянув в бік, де тріскали гіляки і побачив кілька озброєних людей з наплечниками. Він руком торкнув Галю. Вона підняла голову і також побачила озброєних, що йшли стежком в корчі.

- Знаєш хто то? - запитав тихо Галю Гриць.

- А хто? - Це мабуть повстанці, певно повстанці, бо з наплечниками і один з лопатов...

- А вони нас бачили? - Говорила напевно Галя.

- Ну так що, як бачили, вони людей не вбивають, ані арештують, як от большевики.

- А ти їх знаєш? - Допитувалася дівчина.

- Знаю. Я їх зовсім близько бачив. От як оце тебе. І говорив з одним, він мені дав отой ремінець що коло сумки з книжками. Ти тоді була ще мала, а я ходив до 2-ої класи, а тепер уже аж до 5-ої.

- А чого вони в лісі живуть?

- А того, що вони воють проти большевиків і проти колгоснів, та щоб була Україна вільна.

- От якби таке прийшло...

- Прийде! - Запевнив сестру Гриць. - Ось що 2 чи 3 роки і я піду в повстанці...

При цих словах Гриць знову почув шелест, він стих і глянув в корчі. Там побачив, що зовсім недалеко від місця, де тількищо були повстанці виліз із корчів Семен Кишка, із їхнього села, всім відомий большевицький вислужник. Він колгосп поміг большевикам заложити в селі. Гриць сіпнув Галю за рукав і вони сховалися за корч поки Кишка перейде. Потім Гриць сказав: - Ти лишайся Галя, тут, а я зараз прибіжу... Як свистітиму, то обізвишся. - Добре - сказала Галя.

Гриць бігом побіг тією стежкою, що кілька хвилин тому йшли повстанці. Він все швидше і швидше біг, бо боявся, що не здогоне повстанців. Та в самих густих корчах Гриць прислухався і почув тріскіт, він сміло поліз туди корчами.

- Стій! Ти хто?! - Зненацька зупинив його повстанець. - ..Я: Задиханий не міг говорити Гриць. - Я збирав проліски із сестров і бачив, як ви йшли, а тоді із тих корчів виліз Семен Кишка він сексот, всі про це знають. А він вас підглянув. - Де ти його бачив? - Он там. - І Гриць показав рукою. -

- Він швидко пішов з лісу, мабуть доносити большевикам.

- Дякуємо тобі, хлопче, ти чесний українець. Іди скоро додому, бо тут незабаром будуть большевики.

Гриць попрощався і зовсім задоволений побіг до Галі, а тоді додому.

Дома Гриць і Галя розказали мамі все, що бачили. Мама наказала їм мовчати. Не минуло й 2 години, як з авто большевиків приїхало під ліс. - От який підлий Семен Кияк! Він своїх українців продає за гроші большевикам. - Сказала мама.

- Добре ти діло зробив Гриць, що повідомив повстанців. Вони ще мали час прийти в інший шматок лісу.

Цілих дві доби товклися по лісі большевики, та нікого не знайшли.

ЗМІЦНІТЬ СВОЄ ЗДОРОВ'Я СПОРТОМ ! СОНЦЕ, ВОДА
І ПОВІТРЯ - СКРІПЛІЄ ВАШЕ ЗДОРОВ'Я!

В долині пливе річечка,
Струмками хльп-хльп-хльп...
Вона знайома дітям -
Це їхній крамий друг.
Хльп-хльп, хльп-хльп...
Пливе човен,
Він воду розтинає.
Це діти веслами гребуть,
Це їхній сміх лунає.
На березі і на хвилях
І галас чути й сміх,
Ріці весело з дітьми,
Та сумно їй без них.
хльп-хльп, хльп-хльп...
Пливе човен, він воду розтинає,
Це діти веслами гребуть -
Це їхній сміх лунає.

ЗАГАДКА

Діти, відгадайте загадку: є 14 квадратиків, розмі-
чених в трьох рядках. В кожному рядку є по од-
ному слові. Цілість буде: назва війська, що бо-
реться за Українську Самостійну Державу.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	

1. Перша літера з назви гір, що відокремлюють Азію від Європи.
2. Перша літера з назви столиці України.
3. Дві перші літери з назви істоти, що живе в воді і належить до риб, а не риба.
4. Дві початкові літери з назви річки, що пливе через Кривий Ріг і впадає в Дніпро.
5. СЬКА.
6. Назва з найбільшої річки в Італії.
7. Б.
8. Чотири початкові літери з назви обласного міста на Заході України, на Покутті.
9. Перша літера з назви міста, що було столицею гетьмана В.Хмельницького.
10. А.
11. Перша літера з назви ^{меншого} українського моря.
12. Перша літера з назви столиці Італії.
13. Перша літера з назви столиці Білорусії.
14. Дві останні літери з назви країни, що славиться своїми годинниками.

[Українська Повстанча Армія].

РЕБУС

-ОБА+ЕРП

-ОК

-ЕКА+ТЬ

-РЦИИ

-ЖКА+Д

Діти ховайте газети від ворога!
Журналик "Орлики" видають Українські Повстанці.
Большевики, не хочуть, щоб діти читали цей жур-
налик, бо там написана правда, вони бояться правди
і тому всіх, хто читає "Орлики" арештують.

Вам діти, треба читати цей журналик, бо вам
українцям треба знати правду, як будувати Україн-
ську Державу. Тому читайте "Орлики", щоб ніхто
небачив. Не говоріть ні з ким про прочитане.

Читайте журналики:

Малі друзі

Діти України.

Журналик "Орлики" розрахований для
дітей від 10 до 13 років.

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). Москва. Дела №66, листы: 130-131, листы:245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418.
- 2.Політичний терор та тероризм в Україні. XIX-XX століття. Историчні нариси. Київ. Наукова Думка.2002,с.548-556, с.557-573, с.574-589, с.650-655, с.656 –677, с.788-797.
- 3.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 4.В. Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 5.В. Ідзьо. Журнал "Орлики", як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН -УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2015р. - 34с.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

Українські національні та культурні цінності
в архівах, музеях та бібліотеках міста Москви

Подано до друку 5.10.15р. Підписано до друку 8.10.15 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.

Умовн.друк.арк.10,25

Зам.58. Тираж 300 екз.

Львів,

Видавництво Університету «Львівський Ставропігон»,
2015р.